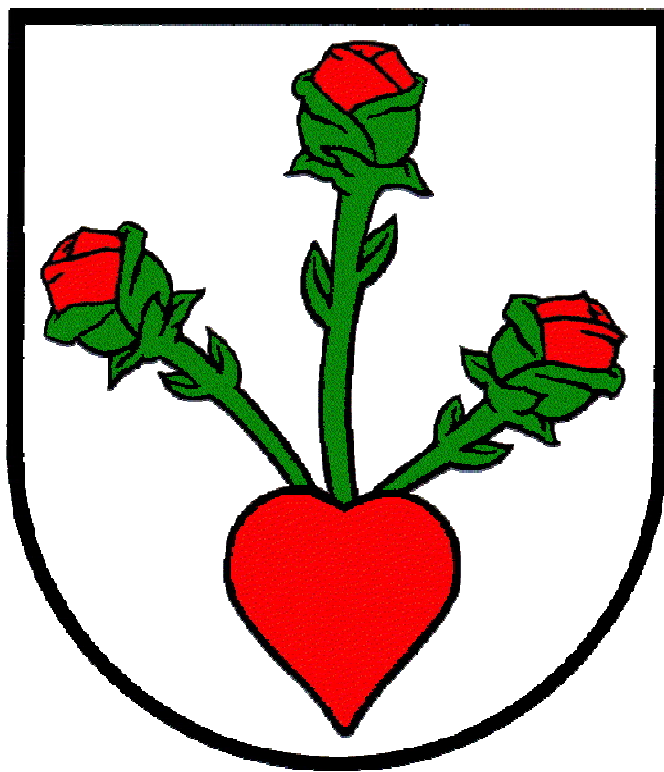
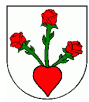

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2008 - 2015

OBEC NEMECKÁ

Nemecká 2008

OBSAH

ÚVOD	2
AUDIT ZDROJOV	6
ANALÝZA ÚZEMIA	88
STRATÉGIA ROZVOJA OBCE	104
PRÍLOHY	132

Zadávatel': Obec Nemecká

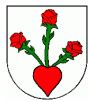
Zhotoviteľ': Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

Rok spracovania 2008

**Spracovanie dokumentu bolo podporené
Banskobystrickým samosprávnym krajom**

1. ÚVOD

Dôvody pre spracovanie dokumentu

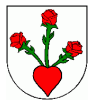
Dokument s názvom "PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE NEMECKÁ NA ROKY 2008 - 2015" je spracovaný ako strednodobý strategický plánovací dokument pre trvalo udržateľný rozvoj obce na základe zákazky obce a Banskobystrického samosprávneho kraja.. Účelom PHSR je vytvorenie programu rozvoji obce, ktorý vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne. Táto stratégia je otvoreným dokumentom a je potrebné ju priebežne aktualizovať a dopĺňať.

PHSR ako základný rozvojový strategický dokument má pre obec veľký význam pre obec z hľadiska dlhodobého programovania jej rozvoja a zachovávanie kontinuity rozvojových zámerov, efektívneho využívania vlastných zdrojov a potenciálu. Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 351/2004 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. Zároveň je dôležitý aj pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je čoraz častejšie podmienená súladom konkrétneho projektu s týmto strategickým dokumentom.

Vypracovanie a následná realizácia návrhov strategického rozvojového dokumentu je komplexný proces, náročný na koordináciu, odborné vedomosti a zabezpečenie množstva väzieb. Pri jeho príprave je nutné zohľadniť množstvo dokumentov, ktoré tvoria určitý strategický alebo legislatívny rámec a majú nadradený charakter.

Ide hlavne o väzby na tieto dokumenty:

- strategické a programové dokumenty SR a EÚ,
- príslušné odvetvové politiky,
- aktuálna legislatíva pre jednotlivé riešené oblasti,
- platná územno-plánovacia dokumentácia rôznych stupňov.

Metodológia spracovania dokumentu

Strategické plánovanie je metóda riadenia používaná na koordináciu jednotlivých činností, ktoré súvisia s plánovaním, realizáciou a vyhodnocovaním aktivít. Proces strategického plánovania predstavuje súbor nadväzujúcich činností, ktoré sú riadené tak, aby viedli k naplneniu vopred stanovených a hierarchicky usporiadaných cieľov. Začína sa mapovaním územia, následnou analýzou, pokračuje definovaním cieľov, realizáciou projektov a končí sa hodnotením. Táto postupnosť krokov sa cyklicky opakuje.

To znamená, že vhodné použitie princípov strategického plánovania predstavuje optimálny nástroj na vypracovanie a realizáciu účinného programu rozvoja obce, ktorý je súčasťou takej regionálnej politiky, ktorá aj v podmienkach EÚ vie byť konkurencieschopná.

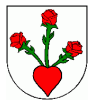
Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 – nariadenie o štrukturálnych fondoch. Vypracovaný dokument rešpektuje Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013, a Program rozvoja vidieka, ktoré sú programovacími dokumentmi na čerpanie finančných zdrojov z fondov EÚ.

Štruktúru programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja tvorí audit, analytická, strategická a implementačná časť.

V roku 2006 ako súčasť stratégie územia Mikroregiónu Chopok Juh (Agentúra granty a fondy, n.o.) bola spracovaná aj rozvojová stratégia Obce Nemecká, ktorá však nespĺňala základné požiadavky kladené na základný rozvojový dokument obce. V roku 2008 bol teda spracovaný komplexný PHSR vrátane auditu a strategickej časti, tak aby konkrétnejšie odrážala potreby obyvateľov obce.

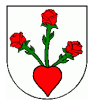
Analytickú časť plánu je spracovaná na základe informácií a údajov zhromaždených riešiteľskou organizáciou počas terénneho prieskumu v obci, údajov z odbornej literatúry a údajov poskytnutých predstaviteľmi obce. Súbežne s tvorbou PHSR obce prebiehalo aj spracovanie Komunitného plánu obce (Partnerstvo sociálnej inklúzie okresu Brezno 2008), pričom niektoré z výstupov sú použité aj v tomto dokumente.

Dôležitým prvkom strategického plánovania je zapojenie verejnosti do tohto procesu. Tento aspekt bol pri spracovaní dokumentu rešpektovaný. Občania, neziskové organizácie, aj

podnikatelia boli v úvode spracovania auditu oslovení a aktívne sa zapájali do celého procesu. Zrealizovalo sa celkovo 7 stretnutí s občanmi.

Projektový tím odporúča predstaviteľom samosprávy, aby sa aj naďalej snažili o zapájanie všetkých uvedených partnerov v etape implementácie PHSR a jeho následnej aktualizácie.

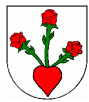
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nemecká na roky 2008 - 2015

AUDIT ZDROJOV

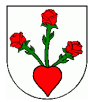
Zdroj: www.tic.sk

**Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra,
2008**

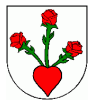

OBSAH

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE
  - 1.1. Základné informácie
  - 1.2. Širšie územné vzťahy
2. STAV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE OBCE.
  - 2.1. Zhodnotenie a priemet existujúcich dokumentov v zmysle platnej legislatívy
  - 2.2. Schválená plánovacia dokumentácia pre územie obce
3. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY
  - 3.1. Poloha územia
  - 3.2. Geologické pomery
  - 3.3. Povrchové a podzemné vody
  - 3.4. Geomorfologické pomery
  - 3.5. Klimatické pomery
  - 3.6. Pôdne pomery
  - 3.7. Rastlinstvo a živočíšstvo
  - 3.8. Súčasná krajinná štruktúra
  - 3.9. Ochrana prírody
    - 3.9.1. Územná ochrana
    - 3.9.2. Územný systém ekologickej stability
  - 3.10. Životné prostredie (ovzdušie, voda, odpady)
    - 3.10.1. Environmentálna regionalizácia
    - 3.10.2. Ochrana ovzdušia
    - 3.10.3. Kvalita a ochrana vôd
    - 3.10.4. Odpadové hospodárstvo
    - 3.10.5. Radónové riziko
    - 3.10.6. Seizmicita
4. HISTORICKÉ A KULTÚRNE ZDROJE
  - 4.1. História obce
  - 4.2. Urbanistický vývoj sídla
  - 4.3. Tradície
  - 4.4. Kultúra obce
    - 4.4.1. Kultúrne a historické pamiatky
    - 4.4.2. Osobnosti, rodáci
    - 4.4.3. Kluby, spolky, združenia
    - 4.4.4. Spoločenské aktivity, akcie a tradície
5. ĽUDSKÉ ZDROJE - DEMOGRAFIA
  - 5.1. Demografické charakteristiky
    - 5.1.1. Stav obyvateľstva
    - 5.1.2. Prirodzený prírastok

- 5.1.3. Migrácia obyvateľstva
- 5.1.4. Celkový pohyb obyvateľstva
- 5.1.5. Veková štruktúra obyvateľstva
- 5.1.6. Vierovyznanie
- 5.1.7. Národnostné zloženie
- 5.1.8. Vzdelanie
- 6. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE
  - 6.1. Bývanie, urbanistická štruktúra sídla.
  - 6.2. Základná infraštruktúra
    - 6.2.1. Doprava
    - 6.2.2. Vodné hospodárstvo
    - 6.2.3. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd
    - 6.2.4. Energetika
    - 6.2.5. Telekomunikácie
  - 6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra
    - 6.3.1. Občianska vybavenosť
    - 6.3.2. Zdravotníctvo
    - 6.3.3. Sociálne služby
    - 6.3.4. Školstvo a vzdelávanie
    - 6.3.5. Kultúra, osвета
    - 6.3.6. Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych.
    - 6.3.7. Administratíva a verejná správa
  - 6.4. Obec
    - 6.4.1. Majetok obce
    - 6.4.2. Projekty realizované v obci
- 7. VYUŽÍVANIE EKONOMICKÝCH ZDROJOV
  - 7.1. Primárny sektor
  - 7.2. Sekundárny sektor
  - 7.3. Terciálny sektor
  - 7.4. Trh práce
    - 7.4.1. Zamestnanosť
    - 7.4.2. Nezamestnanosť

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

1.1. Základné informácie

Obec Nemecká leží v banskobystrickom kraji, je súčasťou okresu Brezno, subregiónu Horehronie a členom Mikroregiónu Chopok Juh. Na rozlohe 264,4 km² žije celom 1827 obyvateľov, čo predstavuje hustotu 74,1 obyvateľa na km². Kataster územia leží na západnej hranici okresu Brezno a hraničí s okresom Banská Bystrica (obec Brusno) a s obcami Ráztoka, Jasenie a Predajná

Cez kataster preteká tok Hrona a územie sa rozprestiera podľa regionálneho geomorfologického členenia v západnej časti Slovenského Rudohoria

Obec sa nachádza v západnej časti Horehronského podolia, na Ondrejskom a medzibrodskom prielome Hrona. Pozostáva z troch miestnych častí, pôvodne samostatných obcí - Dubová (pričlenená r. 1960) a Zámotie (r. 1976). Najstaršou z nich je Dubová, kde sa spomína sídlo fary a kostola r. 1332. Časť Dubová sa skladá ešte z dvoch samostatných sídelných častí, pôvodnej obce a sídliska pri Petrochme Dubová nazývanom pôvodne „Kolónia“.

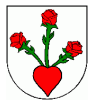
Základná charakteristika obce Nemecká

id. číslo	okres	rozloha k.ú. (ha)	najnižšia nadm. výška	najvyššia nadm. výška	počet obyvateľov
508829	Brezno	2463	425	1204	1850

Poloha katastra obce v rámci celej SR

Zdroj, PRVA 2008

Poloha katastra obce v rámci okresu Brezno a Mikroregiónu Chopok Juh

Zdroj, PRVA 2008

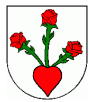
1.2.Širšie územné vzťahy

Nadradeným ťažiskom osídlenia pre obec Nemecká je **breznianske ťažisko regionálneho významu** rozvíjajúce sa okolo sídiel Brezno a Podbrezová. Väzby riešeného územia smerujú do mesta Brezna (18 km) ako sídla okresného významu a do Banskej Bystrice (23 km), sídla krajského významu. Okresné sídlo Brezno tvorí v štruktúre osídlenia Slovenska centrum osídlenia nadregionálneho významu. Je prepojené **pohronskou sídelnou rozvojovou osou** Levice – Žiar - B.Bystrica – Brezno, s ťažiskom celoštátneho významu Banská Bystrica – Zvolen, ktorá zároveň zabezpečuje širšie dopravné väzby.

Z pohľadu európskej dopravnej siete je najbližšou cestnou trasou severojužná trasa E 77 Budapešť – Šahy – Zvolen – B.Bystrica – Krakow – Varšava.

Na železnici je riešené územie napojené regionálnou traťou II. kategórie č.172 Margecany – Banská Bystrica.

V zmysle ÚPN-VÚC Banskobystrického kraja **Nemecká** plní pre okolité územie úlohu lokálneho centra, je považovaná za prirodzené centrum vidieckeho osídlenia s preferovaním rekreačnej funkcie. Špecifikácia nosných druhov priemyselných odvetví a podnikov podľa ÚPN – VÚC BB Chemický priemysel - Petrochema, a.s. Dubová

2. STAV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE OBCE.

2.1. Zhodnotenie a priemet existujúcich dokumentov v zmysle platnej legislatívy

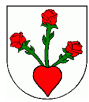
Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

- Konceptia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Podľa tejto dokumentácie územie je prepojené **pohronskou sídelnou rozvojovou osou** s ťažiskom celoštátneho významu Banská Bystrica – Zvolen.
- Územný plán VÚC Banskobystrického kraja rieši rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené všeobecné zásady pre trvaloudržateľný rozvoj územia.

Pre riešené územie sú platné nasledovné záväzné regulatívy ÚPN-VÚC Banskobystrický kraj, zmeny a doplnky, spracovateľ: SAŽP Banská Bystrica, CTK, september 2004:

Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia:

Príloha č.1

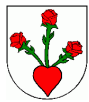
2.2. Schválená plánovacia dokumentácia pre územie obce

Stav schválených ÚPD v obci – aktuálne žiadny

Dokumentácia:	Spracovateľ:	Rok spracovania:
ÚPN SÚ Nemecká Predajná Brusno Medzibrod		1984
ÚPN-Z Nemecká centrálna časť obce		1985

Stav ostatných dokumentácií dotýkajúcich sa obce

Dokumentácia:	Spracovateľ:	Rok spracovania
Energetická koncepcia obce	Agentúra regionálneho rozvoja Slovenska	2008
Komunitný plán obce Nemecká	Partnerstvo sociálnej inklúzie okresu Brezno	2008
PHSR Mikroregiónu Chopok Juh	Agentúra granty a fondy, n.o.	2006
Rekonštrukcia a modernizácia výroby mazacích olejov	Detox, s.r.o.	2008

3. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

3.1. Poloha územia

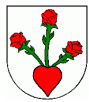
Územie obce v rozlohe 2463 ha sa rozprestiera podľa regionálneho geomorfologického členenia v západnej časti Slovenského Rudohoria a strednej časti Nízkych Tatier. Z najväčšej časti ho tvorí celok Horehronského podolia s podcelkom Lopejská kotlina.

3.2. Geologické pomery

Väčšia východná časť podolia je utváraná pararulami, svormi a migmatizovanými rulami s polohami amfibolitov z obdobia pred starším paleozoikom. Lopejskú kotlinu vytvárajú najmä vápence a dolomity, miestami bridlice a pieskovce stredného až vrchného triasu.

Geologická stavba územia obce je značne komplikovaná. Na relatívne malom priestore sa tu vyskytuje celá škála štruktúrno-tektonických jednotiek, od kryštalinického fundamentu tatrika, cez vrchnopaleozoické klastiká, mezozoické komplexy subtatranských príkrovov veporika a hronika, paleogénne a neogénne sedimenty až kvartérne náplavy a antropogénne navážky

Oblasť Veporského rudohoria buduje stredne až hlboko premenené parakryštalínium a granitoidné masívy. Samotná oblasť predstavuje tektonickú jednotku - veporidy, ktorá vznikla počas kriedových horotvorných procesov, ktorými bolo postihnuté aj kryštalické podložie a došlo k retrogradej premene prekambriických sérií. Celá tektonická jednotka – veporidy sa delí na štyri tektonické pásma, ktoré sú od seba oddelené mohutnými prešmykmi a zlomami. Od severozápadu k juhovýchodu sú to: pásmo Ľubietovské, kráľovské a pásmo Kráľovej hole.

Antropogénne sedimenty ako výsledok ľudských aktivít v zásade tvoria najvrchnejšiu polohu v priestore objektu Petrochemy. Majú premenlivé zloženie a hrúbku, v priemere asi 0,4 m, miestami dosahujú až 4 m. Väčšinou ide o sedimenty blízke hlinám a štrkom s rôznym obsahom ílovitej resp. piesčitej zložky..

Kryštalinikum

Kryštalické jadro budujú pararuly a migmatity až migmatitické ortoruly s vložkami amfibolitov. Kryštalické bridlice sú postihnuté rôzne intenzívnou diaforézou, ktorá vrcholí vznikom diaforizovaných svorov a fylonitov. Okrem kryštalických bridlíc v ľubietovskom pásme sa vyskytujú aj žulové porfýri permu, ktorý predstavuje mladopaleozoický obal hrubý miestami až 1000 m.

Na JV hraničí ľubietovské antiklinórium s pásmom krakľovským. Jeho šírka je rozdielna a kolíše od 5 do 10 km. Hranica medzi ním a krakľovským pásmom prebieha zhruba na čiare Hrončok-Kráľ. Typickým znakom krakľovského kryštalinika je absolútna prevaha parabridlíc nad granitodioritami. Na stavbe kryštalinika krakľovskej zóny sa podieľajú migmatity, svory, fylonity a amfibolity.

Mladopaleozoický obal je zastúpený sedimentami a kemitými porfýrmi permu, ktoré prekonali dislokačnú metamorfózu.

Hlavný granitoidný masív (Sihliansky masív) je najväčším granitoidným masívom Slovenska. Pozostáva z dvoch petrochemických typov – bázickejšieho biotitického granodioritu až kemitého dioritu sihlianskeho typu a acídnejšieho porfýrovitého biotitického granodioritu až granitu veporského typu.

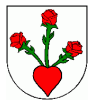
Mezozoikum

V území vystupuje mezozoikum série Veľkého Boku, najmä na rozhraní krakľovského a ľubietovského pásma, tiež v ľubietovskom pásme.

Obalové mezozoikum série Veľkého Boku vystupuje v SV časti ľubietovského pásma, v jeho JV časti, tiež v južnej časti krakľovského pásma. Osobitne sú tu odlíšené epikvarcity (epimetamorfované kremence), ktoré patria spodnému triasu. Najvyšším členom triasu je súvrstvie karpatského keuperu (do 20 m mocné). Sú to pestré, červené a zelené ílovité bridlice. Miestami sú v nich vložky bielych alebo ružovkastých pieskovcov.

V podloží kvartérnych sedimentov sa nachádzajú komplexy hronika (chočského príkrovu), v záujmovom území reprezentované najmä polohami gutensteinských vápencov, "kampilskými vrstvami" a "seiskými vrstvami".

Gutesteinské vápence - sivé až čierne kalové vápence, tenko aj hrubovrstevnaté, miestami s

polohami sivých dolomitov. Prisudzuje sa im aniský vek. "Kampilské vrstvy" - predstavujú sivozelené a červené slieky s polohami vápencov. "Seiské vrstvy" - predstavujú pestrofarebné pieskovce a bridlice. Chočský príkrov je nasunutý na krížňanský príkrov, ktorý vystupuje na povrch už asi 0,5 km južne od obce a to predovšetkým komplexom sivých dolomitov aniského veku (ramsauké dolomity).

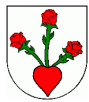
Kvartér

Kvartérne sedimenty sú pomerne značne rozšírené, a to najmä ako riečne sedimenty, ktoré vyplňajú nivu Hrona a jeho prítokov, tiež ako svahové hliny a sutiny aj ako proluviálne sedimenty. Kvartérne sedimenty pozostávajú z aluviálnych náplavov a terás rieky Hron v ílovito-hlinitom vývoji a štrkovitom vývoji. Časť je tvorená zahmlinými štrkami, štrkami a piesčitými štrkami terasy Hrona risského veku (vyššia a stredná terasa). Na lokalite sa hrúbka terasy pohybuje okolo 5 - 6 m. Smerom na juh sedimenty terás vyklíňujú a na povrch vystupujú karbonátové komplexy hronika (chočský príkrov).

3.3. Povrchové a podzemné vody

Územím obce preteká rieka Hron. Typ režimu odtoku je vrchovinovo-nížinný, dažďovo-snehový s akumuláciou v mesiacoch december až február, s najvyššou vodnatosťou v mesiaci marec až apríl a s najnižšou v mesiaci september. Územie obce spadá do hydrogeologického rajónu QG 075 – paleozoikum a mladšie útvary časti povodia Horného Hrona.

Z hydrogeologického hľadiska sú v širšom okolí záujmového územia zastúpené skalné horniny (mezozoické karbonáty), kvartérne sedimenty (piesčité štrky a štrky terás Hrona) a antropogénne navážky. Skalné horniny sú zastúpené mezozoickými karbonátmi - gutensteinským vápencom aniského veku, patriacimi chočskej jednotke. Z hydrogeologického hľadiska sa jedná o horniny, kde často krasová priepustnosť prevláda nad puklinovou. V okolí posudzovanej lokality sa nachádzajú v hĺbke asi 5 m, zakryté sú najmä terasovými sedimentmi Hrona a nevystupujú nad ustálenú hladinu podzemnej vody (okolo 2,5- 3 m pod terénom). Predpokladáme, že v karbonátovej polohe v podloží lokality je spojitá hladina podzemných vôd. V komplexe kvartérnych sedimentov prevažujú z hydrogeologického hľadiska fluválne pleistocénne sedimenty reprezentujúce uloženiny terás Hrona (riss). Terasové sedimenty dosahujú hrúbky asi 5 m, do 1 m sú viac zahmlené, v hĺbke 1 - 5 m prevažujú piesčité štrky a štrky

3.4. Geomorfologické pomery

Územie obce sa z hľadiska geomorfologického členenia nachádza vo Fatransko-tatranskej oblasti, celku Horehronské podolie, podcelku Lopejská kotlina. Reliéf užšieho okolia dotknutého územia je stredne až hlboko rezaný s negatívnymi morfoštruktúrami priekopových prepadlín a morfotektonických depresíí. Z morfoskulptúrneho hľadiska ide o erózne denudačný reliéf fluvialne rezanej podvrchoviny, pozdĺž toku Hrona prevažuje akumuláčno-erózne reliéf proluviálne – fluvialne rezanej pahorkatiny.

Územie leží v nadmorskej výške od 425 m. n. m (v kotlinovite rozšírenej doline Hrona) po 1204 m n.m. Geomorfologicky je to zvyšok plochého zarovnaného neogénneho reliéfu, ktorý bol diferencovane vyzdvihnutý.

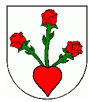
3.5. Klimatické pomery

Kataster obce leží v dvoch klimatických oblastiach: v mierne teplej klimatickej oblasti, okrsok mierne teplý, so suchou až vlhkou kotlinovou klímou s veľkou inverziou teplôt. Všeobecne sa dá povedať, že väčšina územia má ráz kotlinovej chladnej klímy.

Klimatické pomery územia závisia v podstate od priebehu podnebných prvkov: od teploty vzduchu, vzdušných prúdení a zrážok. Dôležitý vplyv má aj vegetačná pokrývka, hlavne lesy, veľké rozčlenenie reliéfu a expozícia svahov. Takto sa všeobecné vplyvy komplikujú a pribúdajú miestne rozdiely. Uvedené klimatické pomery lokality Nemecká - Dubová sú hodnotené za dlhodobé obdobie

Teplota vzduchu

V údolných polohách v lokalite Nemecká - Dubová sa pomerne často vyskytuje inverzia teploty vzduchu. V priebehu celého roka dochádza k stekaniu studeného vzduchu z pohorí a k jeho hromadeniu v údolných, najnižších polohách najmä počas noci. Vytvárajú sa tak slabé inverzie teploty vzduchu obyčajne vertikálnej hrúbky do 100 m. Vznikajú najčastejšie vo večerných hodinách a zanikajú v lete skoro ráno a v zime v priebehu dopoludnia. Vyskytujú sa v priemere 170-200 dní v roku. V priemere v 35 dňoch trvajú tieto prízemné inverzie počas celého dňa. Trvanie inverznej vrstvy s rastom jej mohutnosti klesá a tým sa inverzie väčšieho vertikálneho vývoja o hrúbke okolo 500 m vyskytujú prevažne v

zimnom polroku, v priemere počas 60-70 dní. Svahové polohy a nižšie vyvýšeniny sú teda už menej inverzné ako údolné lokality. Slabý výskyt prízemných inverzií sa objavuje vo vrcholových oblastiach pahorkatín a najslabší výskyt v okolitých podhoroch a vrchoch.

Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C

mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
teplota C	-3,9	-2,2	-2,1	7,4	12,6	16,1	17,2	16,5	12,4	7,6	2,9	-1,9	7,2

Najteplejším mesiacom je júl s priemerom teplôt 17,2°C a najchladnejším mesiacom je január, v ktorom teploty klesajú najčastejšie pod -3,9°C.

Zrážky

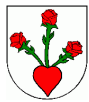
V lokalite Nemecká priemerné ročné úhrny zrážok dosahujú okolo 750 mm. V ročnom chode padá najmenej zrážok v marci a najviac v júni. Maximálne mesačné úhrny zrážok vo všetkých mesiacoch prekračujú hodnotu 150 mm. Obdobie sucha sa vyskytuje prevažne na jar a v lete, ale najviac suchých období s trvaním viac ako 15 dní pripadá na október a september. Najčastejšie sa neprerušované periódy sucha vyskytujú v marci a najmenej zrážkových dní je v septembri a októbri. V priemere za rok sa v obci Nemecká - vyskytuje 107 zrážkových dní s úhrnom vlahy 1 mm a viac.

Priemerné mesačné a ročné úhrny zrážok v mm

mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
údolné polohy	47	48	45	49	70	95	84	81	56	52	63	61	751

Veterné pomery

Prúdenie vzduchu v lokalite Nemecká – Dubová je modifikované najmä reliéfom. Prevládajúce prúdenie vzduchu v údolných polohách pri Hrone je zo západného a východného smeru. V dolinách potokov je prevládajúce prúdenie vzduchu v smere ich orientácie, preto vo vyvýšených polohách nad 100 – 200 m sa uplatňuje podružné prevládajúce prúdenie vzduchu pozdĺž Jasenianskej doliny, t.j. od severu. V údolných oblastiach pri Hrone sa bezvetrie a slabé prúdenie vzduchu o priemerných rýchlostiach do 2,5 m.s vyskytuje v priemere v 74 % situácií a silné prúdenie vzduchu s priemernými rýchlosťami 2,6 – 7,5 m.s-1 v priemere v 23 % situácií. Silné prúdenie vzduchu s priemernými rýchlosťami nad 7,5 m.s sa vyskytuje v priemere v 3 % situácií. Prevláda teda slabá veternosť, v údolných polohách priemerné ročné rýchlosti vetra sa pohybujú okolo 2 m.s-1 a vo vyvýšených pahorkatinných a podhorských oblastiach okolo 2,5 m.s .

3.6. Pôdne pomery

Podstatnú časť územia zaberajú kambizeme kyslé až výrazne kyslé (oligobázické), vytvorené na horninách kryštalinika (kryštalicích bridliciach, granitoch a granodioritoch), tiež na horninách mezozoického obalu, okrem vápencov a dolomitov. S rastom nadmorskej výšky, ktorý je sprevádzaný rastom množstva zrážok vo výške nad 900 - 1000 m, prevládajú kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín. Do výšok 700 - 800 m vystupujú kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín. Na karbonátových horninách sa vyskytujú v závislosti od typu reliéfu rôzne subtypy rendzín.

V alúviu Hrona prevládajú rendziny typické a rendziny kambizemné v širšom okolí prevládajú kambizeme typické. V alúviu sa ojedinelo vyskytujú fluvizeme typické až glejové. Prevládajúcim pôdnym druhom sú pôdy stredne ťažké – piesočnato hlinité až hlinité, slabo skeletnaté. Najviac zastúpené sú pôdy hlinité, potom nasledujú piesočnatohlinité, ílovitohlinité a hlinitopiesočnaté.

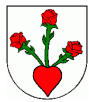
3.7. Rastlinstvo a živočíšstvo

Územie patrí do oblasti západokarpatskej flóry (Carpaticum occidentale) a do obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpaticum).

Pôvodným vegetačným krytom v dotknutom území sú kvetnato bukové a jedľové lesy, pozdĺž tokov jaseňovo-brestovo-dubové lužné lesy. Na väčšine územia je pôvodný vegetačný kryt odstránený – v údoliach nahradený poľnohospodárskymi kultúrami, lesné porasty tvoria smrekové monokultúry.

Najväčšie plochy pokrývajú kvetnaté bukové lesy (Eu-Fagenion). Prevládajúcou drevinou je buk, miestami ho sprevádza a niekedy aj prevláda jedľa, hojný je javor horský, v horskom stupni aj smrek.

V území je viac spoločenstiev týchto bučín, najrozšírenejšími sú: Abieto-Fagetum a Piceeto-Fagetum. Abieto Fagetum sa vyskytujú v nadmorských výškach 600 - 1200 m na karbonátovom, aj inom geologickom podklade. Spoločenstvo je charakterizované prítomnosťou zástupcov typických jedľovo-bučinných druhov, z ktorých sa najčastejšie

vyskytuje *Asperula odorata*, *Oxalis acetosella*, druhy papradín, *Senecio nemeorensis*, *Senecio Fuchsii*, *Lamium galeobdolon*, *Dentaria bulbifera*, *Paris quadrifolia*, *Sanicula europea*. Podľa sklonu svahov je výskyt tohto spoločenstva hojnejší na miernych svahoch (do 10°). Pôvodne mali lesy tohto spoločenstva ráz zmiešaných jedľovo-bukových porastov, v ktorých smrek bol len nepatrne zastúpený. Postupne bol na plochách spoločenstva zavádzaný smrek, takže najviac premenené porasty majú prevahu smreka na úkor buka a jedle.

Piceeto-Fagetum – je spoločenstvo vyskytujúce sa vo výškovom rozpätí 500-1200 m n. m. Spoločenstvo tvorí prechod od bučín k smrečinám. V tomto spoločenstve je výbojná jedľa, ktorá prevláda, preto v lesníctve sa označuje ako skupina lesných typov Fageto-Abietum. Spoločenstvo zaujíma prevažne strmé časti svahov, väčšinou so SZ, S a SV expozíciou. Od predchádzajúceho spoločenstva sa líši väčšou účasťou jedle na úkor buka so značným zastúpením smreka.

V študovanom území sú zastúpené tiež vápnomilné bukové lesy. Vyskytujú sa na karbonátovom substráte, plošne sú v povodí málo zastúpené. Zaberajú úpätia svahov spadajúcich do osrblianskej doliny.

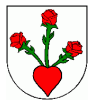
Menšie plochy v území pokrývajú smrekové a jedľovo-smrekové lesy. Vyskytujú sa na silikátových podkladoch najmä na strmších svahoch.

Nivy tokov v povodí Hrona boli pôvodne pokryté jaseňovo-jelšovými lužnými lesmi, ktoré boli vyrúbané a zachovali sa len ako úzke pásy pozdĺž tokov.

Územie obce pri svojej mnohotvárnosti a geologickej rôznorodosti, pri veľkej rozlohe lesov, lúk, pasienkov a polí, vôd, predstavuje aj mnohé, od seba sa líšiace biotopy a teda aj živočíšne spoločenstvá. Predovšetkým sú to živočíšne spoločenstvá hôr a krovín, spoločenstvá polí, lúk a pasienkov, spoločenstvá sídiel, spoločenstvá potokov a riek.

Charakteristickými druhmi v ihličnatých lesoch sú: mlok karpatský (*Triturus montadoni*), zmija obyčajná (*Vipera berus*), tetrov obyčajný (*Tetrao tetrix*), hlucháň obyčajný (*Tetrao urogallus*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*), sýkorka uhliarka (*Parus ater*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), kuna hôrna (*Martes martes*), rys ostrovid (*Lynx lynx*).

Listnaté lesy majú tieto charakteristické druhy: jašterica zelená (*Lacerta viridis*), žlna zelená (*Picus viridis*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), sýkorka belasá (*Parus caeruleus*), sýkorka hôrna (*Parus palustris*), drozd čierny (*Turdus merula*), glezg obyčajný (*Coccothraustes coccothraustes*), plch obyčajný (*Glis glis*), mačka divá (*Felis silvestris*), sviňa divá (*Sus scrofa*).

3.8. Súčasná krajinná štruktúra

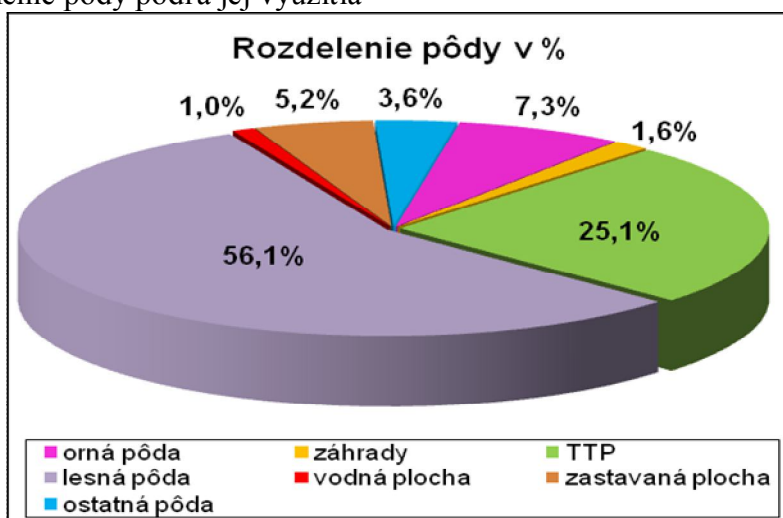
Územie dotknuté realizáciou predkladaného zámeru predstavuje, z krajinnoekologického hľadiska priemyselnú zónu bez výrazných prírodných prvkov, silno narušenú stresovými faktormi súvisiacimi s výrobou ropných produktov. Širšie okolie predmetného územia možno charakterizovať ako kotlinovú až hornatinovú krajinu s intenzívnym poľnohospodárskym využitím pozdĺž údolia rieky Hron, miestami aj na prilahlých svahoch. Extenzívne poľnohospodárstvo situované na úpätiach okolitých pohorí a ich stredných polôh. Väčšina hornatej krajiny je zalesnená, čiastočne fragmentovaná lúčnymi porastami. Na severe prechádza do vysokohodnotných krajinnoekologických celkov na južných svahoch Nízkych Tatier, na juhu do hornatej oblasti Veporských vrchov. Úpätia okolitých celkov sú porastené hodnotnými komplexmi nelesnej stromovej a krovinej vegetácie.

Hospodárske využitie pôdy

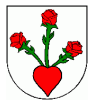
Obec Nemecká	SPOLU	poľnohospodárska pôda (ha)				nepoľnohospodárska pôda (ha)				
		orná pôda	záhrady	TTP	spolu	lesná pôda	vodná plocha	zastavaná plocha	ostatná pôda	spolu
kataster v ha	2 463,00	181,00	40,00	619,00	840,00	1 382,00	24,00	129,00	88,00	1 623,00
kataster v %	100,00%	7,35%	1,62%	25,13%	34,10%	56,11%	0,97%	5,24%	3,57%	65,90%

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Rozdelenie pôdy podľa jej využitia

Zdroj: ŠÚ 2008

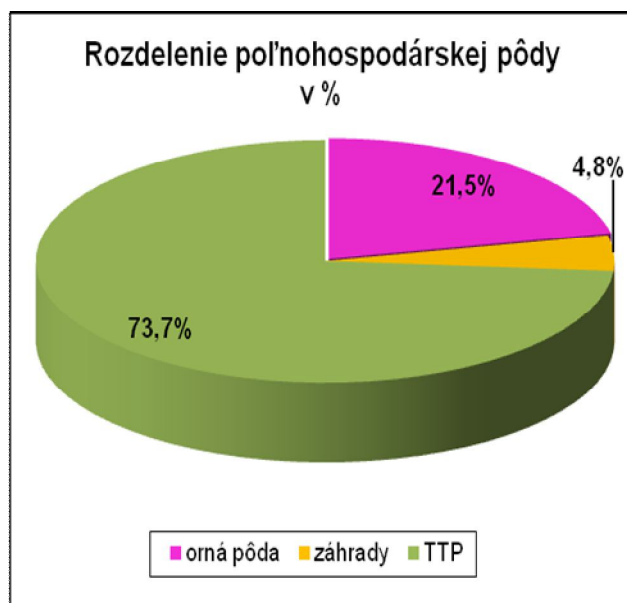

Územie obce je z väčšej časti zalesnené, les tvorí 56 % územia. Orná pôda zaberá väčšie plochy len v okolí obce, inde prevažujú lúky a pasienky (25 %).

Jedná sa o typ kotlinovej až podhôrnej prevažne lesnatej krajiny s líniovým osídlením pozdĺž údolia rieky Hron, s bočnými sídelnými útvarmi – menšie obce – predovšetkým v dolinách predhoria Nízkych Tatier.

Smrekové kultúry, ktorými boli nahradené pôvodné bučiny a jedľo-bučiny, sa začlenili do obrazu krajiny ako umelo vnesený krajinný prvok.

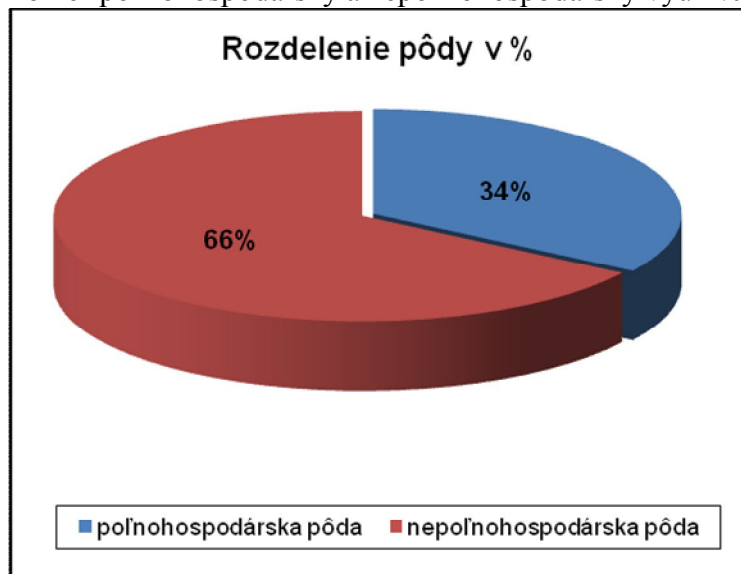
Kataster obce – zalesnenie

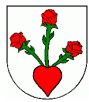
Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

Pomer poľnohospodársky a nepoľnohospodársky využívanej pôdy

Zdroj: ŠÚ 2008

Lesy v území zaberajú 1382 ha, čo pri celkovej výmere pôdneho fondu ha predstavuje lesnatosť 56,1 %.

Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území dominantné postavenie lesy hospodárske, ktorých hlavná funkcia je produkcia drevnej hmoty.

Na drevinové zloženie lesa má významný vplyv nadmorská výška 425 m.n.m až 1200 m.n.m.. Hlavné dreviny sú popísané v predchádzajúcich častiach auditu. Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území dominantné postavenie lesy hospodárske, ktorých hlavná funkcia je produkcia drevnej hmoty. O ťažbu a odber sa starajú Lesy SR, š.p., OZ Slovenská Ľupča.

3.9.Ochrana prírody

3.9.1. Územná ochrana

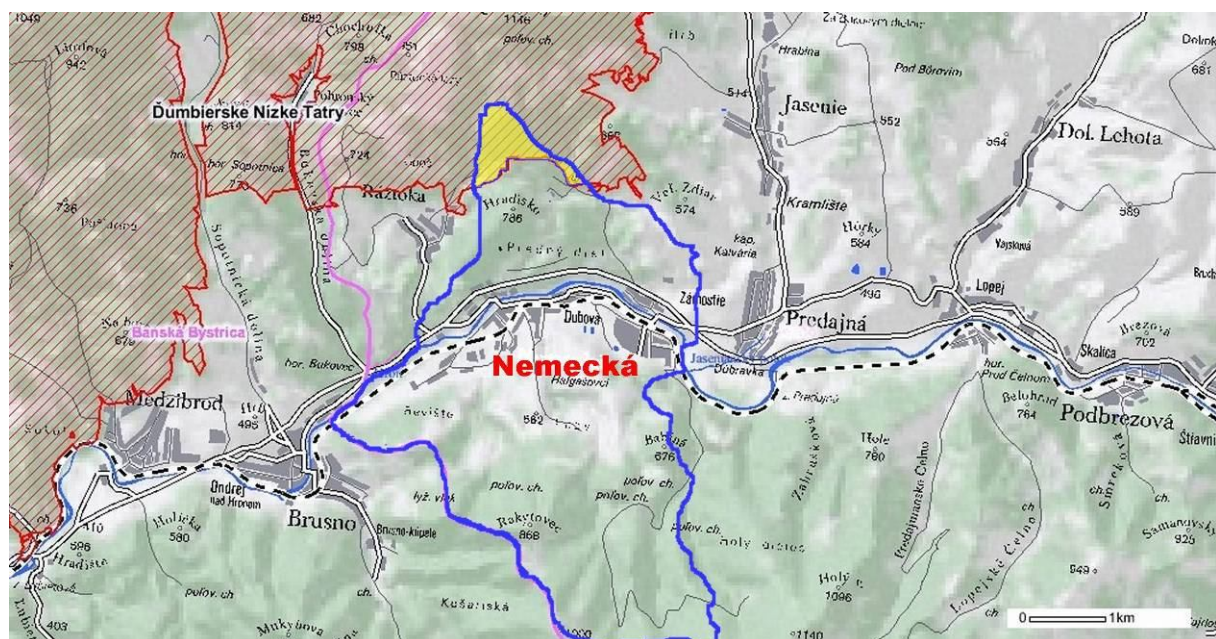
V zmysle zákona č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody na území navrhovanom na vykonávanie činnosti a jeho širšom okolí platí 1. stupeň ochrany prírody (všeobecná ochrana). Rieka Hron, tečúca cez kataster obce tvorí južnú hranicu ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry, kde v zmysle zákona č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody platí 2. stupeň ochrany prírody. Najbližšie veľkoplošné chránené územie je národný park Nízke Tatry situovaný cca 10 km severne od obce, na ktorom v zmysle zákona č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody platí 3. stupeň ochrany prírody. Najbližšími maloplošnými chránenými územiami sú PR Predajnianska slatina a PP Predajnianske vodopády v katastri obce Predajná.

NATURA 2000

Sústavu NATURA 2000 tvoria dva typy území, sú to osobitne chránené územia (SPA), vyhlasované na základe smernice o vtákoch, v našej legislatíve sú to chránené vtáčie územia (CHVÚ). Do severnej časti územia zasahuje chránené vtáčie územie Ďumbierske Nízke Tatry (kód územia SKUEV0302.), ktoré sú zároveň jadrovým územím európskeho významu a biocentrom nadregionálneho významu.

Kataster obce a CHVÚ

Zdroj: ŠOPR 2008

Chránené vtáčie územie Nízke Tatry

Katastrálne územie: Nemecká

Výmera celej lokality: 96 951 ha

Odôvodnenie návrhu ochrany:

Nízke Tatry sú jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov orol skalný (*Aquila chrysaetos*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*), d'ateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*) a jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov bocian čierny (*Ciconia nigra*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), výr skalný (*Bubo bubo*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), d'ateľ bieločrptý (*Dendrocopos leucotos*), žlna sivá (*Picus canus*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), muchárik červenohrdlý (*Ficedula parva*), muchárik bieločrptý (*Ficedula albicollis*), strakoš sivý (*Lanius excubitor*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), žltouchvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*) a muchár sivý (*Muscicapa striata*).

3.9.2. Územný systém ekologickej stability

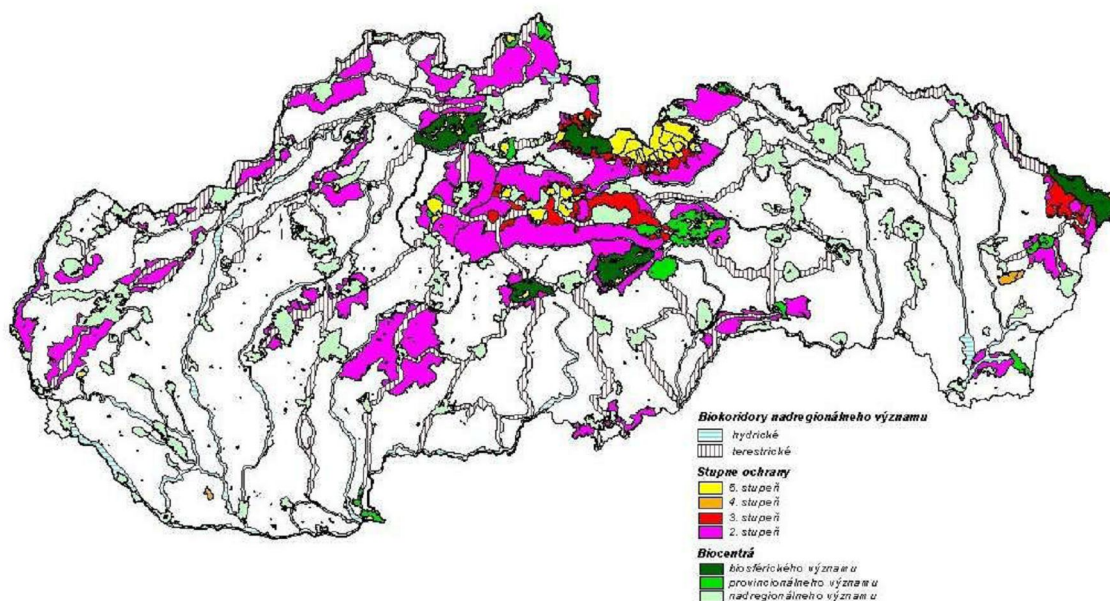
Územný systém ekologickej stability je zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny definovaný, ako taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky, ktoré môžu mať nadregionálny, regionálny, alebo miestny význam.

Ekologická stabilita je v území daná predovšetkým formou využívania územia. Vysoká stabilita jednotlivých celkov vyčlenených v rámci R-ÚSES je narušená významným primárnymi bariérovými prvkami (rafinéria, doprava) ako aj sekundárnymi bariérovými prvkami (kontaminácia pôd, poškodenie vegetácie).

Návrhová časť R-ÚSES odporúča zachovanie súčasnej štruktúry prvkov ÚSES, predovšetkým zachovanie NSKV na úpätiach pozdĺž alúvia Hrona a lesných porastov s posilnením ich protiimísnej funkcie. Potenciálne regionálne biocentrá sú v pomerne veľkej vzdialenosti od obce (S a J cca 10 km).

Vodný tok Hrona tvorí nadregionálny hydricko-terestrický biokoridor, terestrické biokoridory sa tiahnu pozdĺž ekotónových ekosystémov lesných celkov a hrebeňom Nízkych Tatier.

Územný systém ekologickej stability SR.

Zdroj: SAŽP 2008

3.10. Životné prostredie (ovzdušie, voda, odpady)

3.10.1. Environmentálna regionalizácia

Z hľadiska aktualizácie environmentálnej regionalizácie Slovenska (SAŽP, 2002), v ktorej je vyjadrený stav zložiek životného prostredia a najmä miera pôsobenia rizikových faktorov na základe sledovania vybraných environmentálnych ukazovateľov.

Kataster obce je rozdelený hranicou ochranného pásma NaPaNT a tokom rieky Hron na dve odlišné územia. Severná časť patrí medzi územia s vysokou environmentálnou kvalitou - územie 1 stupňa. Zvyšná časť najmä v oblasti južnej strany toku Hrona bola na základe environmentálnej regionalizácie identifikovaná ako územie s 2. stupňom kvality, t.j. Prostredie vyhovujúce a časť územia v lokalite Dubová je zaradené do 4 stupňa environmentálnej záťaže t.j. ako územie narušené.

3.10.2. Ochrana ovzdušia

Ochrana ovzdušia v území je zabezpečovaná na základe zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) a podľa zákona č. 76/1998 Z.z. o ochrane ozónovej vrstvy v znení neskorších predpisov. Na základe zákona č. 525/2003 Z.z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie, výkon správy ochrany ovzdušia vykonáva Obvodný úrad životného prostredia v Brezne a príslušný obecný úrad.

Emisie v okrese Brezno (prehľad emisií polutantov v období rokov 2000-2007)

Okres Brezno	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tuhé znečisťujúce látky	316,044	263,296	197,459	142,220	92,259	87,543	87,995	68,166
Oxidy síry ako SO ₂	255,469	305,194	286,249	214,570	152,759	92,198	91,042	67,964
Oxidy dusíka ako NO ₂	202,779	196,525	182,037	190,061	182,656	162,528	159,626	154,465
Oxid uhoľnatý (CO)	381,638	412,022	394,952	348,763	311,210	333,867	427,923	399,547
Organické látky - celk. organický uhlík-COÚ	31,923	34,823	33,927	34,032	28,360	33,692	32,234	33,500

Zdroj: NEIS SR 2008

Z hľadiska produkcie emisií môžeme v celom území okresu pozorovať trendy poklesu emisií tuhých znečisťujúcich látok (TZL), ako aj emisií oxidu siričitého (SO_2) a emisií oxidu dusičitého (NO_2). Nárast v rokoch 2006 a 2007 bol zaznamenaný u emisií oxidu uhoľnatého (CO). Produkcia organických látok (COU) má ustálený trend s drobnými fluktuáciami. Medzi významnejšie zdroje znečistenia ovzdušia v záujmovom území môžeme zaradiť spoločnosť Železiarne Podbrezová a.s. Podbrezová a Zlievarne Hronec a.s., Biotika slovenská Ľupča. sú významným producentom emisií NO_x a CO z hľadiska Banskobystrického kraja. Ďalším zdrojom, ktorý môže ovplyvňovať kvalitu ovzdušia je Petrochema a.s. Dubová, ktorá predstavuje zdroj emisií tuhých znečisťujúcich látok a SO_2 .

K 1.1.2007 bola ukončená prevádzka zdroja znečisťovania ovzdušia – spaľovňa odpadov I. a II. V roku 2007 nebol v prevádzke ZZO atmosfericko-vákuová destilácia, rafinácia olejov a zdroj nové biele oleje. Z toho vyplýva výrazné zníženie vypúšťaných emisií. V lokalite Petrochemy, a.s. Dubová sa nevykonáva priamy monitoring kvality ovzdušia. Z uvedeného dôvodu ako aj s ohľadom na skutočnosť, že činnosť posudzovaná v predkladanom zámere nemá za následok zvýšenie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, odbor ochrany ovzdušia, na základe § 7, ods. 8 zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov, v znení zákona č.245/2003 Z.z. uverejňuje zoznam jednotlivých skupín zón a aglomerácií na základe výsledkov hodnotenia kvality ovzdušia v roku 2002. Územie Banskobystrického kraja, je na základe tohto členenia zaradené do 1. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia jednou látkou, alebo viacerými ZL vyššia ako limitná hodnota, prípadne limitná hodnota zvýšená o mieru tolerancie. V prípade ozónu ide o koncentráciu vyššiu ako je cieľová hodnota pre ozón. Znečisťujúca látka, pre ktorú je územie kraja zaradené do 1. skupiny je PM_{10} a ozón. Územie Banskobystrického kraja bolo na základe ďalších meraní zaradené aj do 3. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia pod limitnými hodnotami, prípadne limitná hodnota zvýšená o medzu tolerancie, ide o znečistenie oxidom siričitým, oxidom dusičitým, olovom, oxidom uhoľnatým a benzénom.

3.10.3. Kvalita a ochrana vôd

Podzemné vody

Kvalita podzemnej vody sa na území obce sleduje v oblasti riečne náplavy Hrona a mezozoikum Nízkych Tatier a Veľkej Fatry. Oblasť zasahuje údolím Hrona od Banskej Bystrice až po Polomku, v Brezne sa nachádza vrt základnej siete SHMÚ pod č. objektu 089890.

Kvalita podzemnej vody v tejto oblasti v období roku 2006 bola charakterizovaná ako voda vystavená vplyvu znečistenia, ktoré sa prejavuje zvýšenými koncentráciami Al, As, NEL_{ov}, v ojedinelých prípadoch Fe, dusičnanov a humínových látok.

Povrchová voda

Kvalitu povrchovej vody sleduje SHMÚ v riešenom území v profiloch Hron vo Valaskej (rkm 216,9). Kvalita vody je v obidvoch profiloch zaradená od II. po V. triedu kvality. Najnepriaznivejšia je situácia v mikrobiologických ukazovateľoch, čo poukazuje na vypúšťanie nedostatočne čistených splaškových odpadových vôd do tokov.

V oblasti ochrany vôd je možné za jeden zo základných nástrojov považovať minimalizáciu odberu povrchových vôd a pitnej vody pre potreby prevádzky Petrochemy Dubová. Zároveň spoločnosť pri dodržaní parametrov vypúšťaných odpadových vôd v súlade s rozhodnutiami príslušných orgánov a platnou legislatívou vyčistila v podnikovej mechanickej a biologickej čistiarni 1 100 527 m odpadových vôd, vrátane 830 ton priesakových vôd, 57 ton kalov zo septikov od cudzích pôvodcov a 40 264 m³ vôd z čerpacej stanice drenážnej steny, ktorá slúži na ochranu proti znečisteniu rieky Hron. Z dôvodov prevencie možného znečistenia podzemných vôd sa ďalej pokračovalo v likvidácii zemných potrubných trás a úpravách nádržových dvorov.

Ochrana vody

Ochrana vodných pomerov a vodárenských zdrojov vyplýva z piatej časti zákona č. 364/2004 Z.z. (vodný zákon):

- všeobecná ochrana (§ 30 vodného zákona) platí pre celé územie mikroregiónu
- regionálna – širšia ochrana (§ 31 vodného zákona) sa vzťahuje na chránenú vodohospodársku oblasť CHVO Nízke Tatry - východná čas. CHVO je územie, ktoré

svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd, v ktorej sa môže vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí ich všestranná ochrana a obnova ich zásob.

Ďalej sem patrí ochrana povodí vodárenských tokov. Vodárenské toky sú vodné toky, ktoré sa využívajú alebo môžu využívať ako vodárenské zdroje.

Najvýznamnejším tokom, ktorý je v dôsledku prestupu znečistených podzemných vôd ohrozený je rieka Hron. Kvalitatívne vlastnosti vody v rieke Hron sú sledované dlhodobo SHMÚ v profile Nemecká na riečnom kilometri 200,80. Vyhodnotenie kvalitatívnych parametrov toku podľa STN 75 7221 (Klasifikácia akosti povrchových tokov) za rok 1996 poukazuje na závažné znečistenie vody NEL s triedou čistoty V a koliformnými baktériami rovnako s triedou čistoty V. Ostatné ukazovatele dosahujú maximálne triedu čistoty III (pH, NL, sapróbny index). Voda s takýmto stupňom znečistenia s obvykle nehodí na žiadne využitie. Hodnoty pre koliformné baktérie sú však podobné pre celý sledovaný úsek Hrona nad Nemeckou (vo všetkých profiloch trieda čistoty V), na základe hodnôt pre NEL je trieda čistoty IV vo všetkých sledovaných profiloch nad Nemeckou. Kvalita vody za obdobie 1998-1999 je hodnotená podľa nového znenia normy, platného od januára 1999. Kvalita vody bola sledovaná v základných a zvláštnych miestach odberov vzoriek riečnej sústavy Slovenska. Vzhľadom na čiastočné zredukovanie počtu sledovaných miest odberov (kapacitné možnosti, limitované finančné prostriedky) bol zrušený profil Hron - Nemecká v r. km 200,80.

Z dlhodobejšieho hľadiska (od r. 1993) akosť vody v Hrone vykazuje ustálený stav pri väčšine sledovaných parametrov.

3.10.4. Odpadové hospodárstvo

Koncepcia odpadového hospodárstva obce vychádza zo všeobecných zámerov Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ako základného dokumentu pre riadenie odpadového hospodárstva platného na roky 2006 až 2010 a následných koncepčných materiálov na nižších úrovniach riadenia, najmä Program odpadového hospodárstva Banskobystrického kraja. Odpadové hospodárstvo Slovenskej republiky je zabezpečované podľa zákona č. 223/2001 Z.z.. o odpadoch, o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona NR SR č. 327/1996 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov a zákona č. 529/2002 Z.z.. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Obec má spracovaný program odpadového hospodárstva na roky 2002 - 2005

Odpad z obce je tvorený prevažne odpadom vyprodukovaným z domácností a ďalším odpadom podobným domovému odpadu z prevádzok v obciach. Významný podiel produkovaného odpadu predstavuje odpad z verejných priestranstiev.

Produkcia odpadu v okrese Brezno (2004)

Kategória odpadu	Nebezpečný odpad	Ostatný odpad
Množstvo odpadu	9 415,27 t	141 981,21 t

Zdroj: RISO, 2008

Z hľadiska systému zberu komunálneho odpadu v najväčšej miere je využívaný klasický typ zberu komunálneho odpadu do zberných nádob (110 l), resp. veľkorozmerových kontajnerov, s následným zvozom. Periodicita zvozu je v obciach prispôsobená produkcii odpadu a požiadavkám obyvateľstva. Odpady sú vyrážané na skládku Ekológ, v katastri mesta Brezno, ide o skládku určenú na ukladanie odpadov, ktoré nie sú nebezpečné. Prevádzkovateľom skládky je združenie obcí SEKOLÓG s.r.o. Medzi ich základné ciele odpadovej politiky patrí najmä rozšírenie a zlepšenie funkčnosti separovaného zberu odpadov a ich následného využitia. V súčasnom období je separovaný zber v obci zameraný najmä na separáciu skla, železného šrotu, papiera a plastov. V obci je zabezpečený zber nebezpečných odpadov, ako aj veľkorozmerových odpadov. Časť odpadov z priemyselnej výroby sa vyváža aj na externú skládku OZO Slovenská Ľupča. Priamo v areáli Petrochemy Dubová existujú skládky gudrónového odpadu. V súčasnosti má firma spracovaný návrh na vybudovanie technológie na zhodnocovanie, regeneráciu a recykláciu existujúcich odpadov.

3.10.5. Radónové riziko

Z hľadiska prognózy radónového rizika takmer celá časť územia obce patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Stupeň radónového rizika vyjadruje riziko prenikania radónu z geologického podložia do stavebných objektov. Stredný a vysoký stupeň radónového rizika, zistený hlavne detailným premeraním stavebného pozemku je podnetom na uskutočnenie protiradónových opatrení pred výstavbou (vyhláška MZ SR č. 406/1992 Zb. o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania radónom a ďalšími prírodnými rádionuklidmi).

3.10.6. Seizmicita

Podľa seizmického ohrozenia územia v hodnotách makroseizmickej intenzity (pre 90% pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, tj. periódu návratnosti 475 rokov) patrí sledované územie podľa Medvedejevovej-Sponheuerovej-Kárnikovej stupnice MSK-64 medzi územia s ohrozením od 6° do 8°MSK-64. Východná časť katastra obce patrí medzi územia so stupňom seizmického ohrozenia 6° až 7°MSK-64, ostatná časť územia 7-8°MSK-64. Samotné seizmické ohrozenie predstavuje pravdepodobnosť neprekročenia pohybu stanovenej úrovne počas daného časového intervalu. Seizmické ohrozenie územia v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží (pre 90% pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, tj. periódu návratnosti 475 rokov) sa v území obce pohybuje v rozmedzí 1,00 až 1,29 m.s⁻². Maximálna očakávaná seizmická intenzita, podľa Európskej makroseizmickej stupnice je 6 °EMS98. V samotnom území sa nenachádza žiadne epicentrum makroseizmicky pozorovaných zemetrasení (1034-1999), v okolí je to najmä epicentrum na juh od obce Sihla (5 °MSK-64), v širšom okolí najmä Brezno a Banská Bystrica (6°MSK-64).

4. HISTORICKÉ A KULTÚRNE ZDROJE

4.1. História obce

Dnešná obec Nemecká pozostáva z troch miestnych častí: pôvodnej Nemeckej, Dubovej (pričlenenej v roku 1960) a Zámestia (pričleneného v roku 1976).

Prvý písomný dokument viažuci sa k obci pochádza z roku 1281. Prvou zmienkou o osídlení územia obce Nemecká je zoznam pápežských desiatkov z rokov 1332-1337, v ktorom sa spomína dubovská farnosť pod názvom Parochia s. Nicolai de iuxta Gron (farnosť sv. Mikuláša nad Hronom). Bola vtedy jediným náboženským centrom Horehronia, teda stála tu už vtedy fara a kostol. Vzhľadom na existenciu farnosti tu v tomto období už zrejme bola aspoň osada. V listine kráľa Žigmunda z roku 1424 sa uvádza pod názvom Zenth Miklos, neskôr pod názvami Dubowo, Dwbowo, Dubova. Tunajší kostol z 15. storočia (pôvodne gotický, neskôr zbarokizovaný) je dodnes farským kostolom pre pôvodné dediny Dubovú, Nemeckú, Zámestie a Ráztoku. Existencia cirkevnej školy pri kostole je doložená už v 17. st.

Zámestie sa pod názvom Samoscia prvýkrát spomína v súpise dedín Ľupčianskeho panstva, ktorý je súčasťou donačnej listiny uhorského kráľa Žigmunda Luxemburského z roku 1424. Nemecká sa prvýkrát spomína až v roku 1441 v listine kráľovnej Alžbety ako Nywiska Wes (Nemecká Ves). Vzhľadom na bezprostrednú blízkosť sídla farnosti v Dubovej však možno počiatky Nemeckej predpokladať už v 2. polovici 14. storočia. Zakladateľmi pôvodnej osady boli podľa názvu obce Nemci, obyvateľstvo sa však zakrátko poslovenčilo.

V severnej časti chotára sa nachádza archeologická lokalita Hradisko. Nálezy svedčia o osídlení už v dobe bronzovej.

Od stredoveku až do zrušenia poddanstva boli osudy obyvateľov všetkých troch obcí pevne zviazané s povinnosťami voči hradnému panstvu v Ľupči. V Nemeckej sa nachádzal panský majer, ktorého obhospodarovanie patrilo do povinností tunajších poddaných obyvateľov. Okrem poddaných patrili medzi obyvateľov obce aj členovia zemianskej rodiny Kindernay, ktorá dostala šľachtické privilégia od panovníka Ferdinanda I. v roku 1559. K zemianskej kúrii patrili polia a lúky v chotári obce a rodina mala aj právo prevádzkovať

mlyn na potoku Bukovec. Obyvatelia Zámestia obhospodarovali panský majer v susednej Predajnej.

Asi od roku 1908 do roku 1930 bola v prevádzke „vápenica“ – pec na pálenie vápna, ktorá sa nachádzala nad obcou Zámestie a od ktorej viedla až k dubovskej železničnej stanici lanovka zvaná „šodronka“. Nepriaznivé životné podmienky v prvej polovici 20. storočia sa viacerí obyvatelia Zámestia snažili preklenúť vycestovaním za prácou do USA a Kanady. Prvá vlna odišla ešte pred 1. svetovou vojnou, druhá v 20. rokoch počas hospodárskej krízy. Nový zdroj obživy našlo obyvateľstvo v štátnej rafinérii v Dubovej (neskôr podnik Petrochema), v ktorej bola výroba spustená v roku 1938. Napriek tomu, že s Dubovou sa počítalo ako s dôležitým zdrojom pohonných hmôt pre potreby Slovenského národného povstania, anglo-americké letectvo v auguste 1944 rafinériu zbombardovalo. Malá vodná elektrárň v Dubovej je v prevádzke od roku 1908.

Po potlačení Slovenského národného povstania sa vápenka pred vstupom do obce Nemecká stala svedkom jednej z najväčších tragédií 2. svetovej vojny na Slovensku. V januári 1945 v jej plameňoch zahynulo podľa údajov vyše 500 protifašistických bojovníkov a rasovo prenasledovaných občanov, najmä židovského pôvodu. V doline Sviniarka v chotári Zámestia po potlačení Slovenského národného povstania pôsobila asi 30-členná partizánska skupina.

Približne od roku 1908 Nemecká do roku 1930 bola v prevádzke „vápenica“ – pec na pálenie vápna, ktorá sa nachádzala nad obcou Zámestie a od ktorej viedla až k dubovskej železničnej stanici lanovka zvaná „šodronka“. Začiatkom 20-teho storočia fungovala v obci aj tehelná firmy Antal.

Zdroj www.nemecka.sk

Hradisko

Lokalita ktorá sa v poslednom desaťročí zapísala do zoznamu významných archeologických lokalít stredného Slovenska najmä z obdobia doby bronzovej, ale aj laténskej a vrcholného stredoveku. O existencii výšinej polohy s názvom Hradisko sme okrem historických máp informovaní od roku 1973 aj profesorom Gejzom Balašom, archeológom Krajského pamiatkového ústavu, ktorý hradisko v Nemeckej uvádza ako archeologickú lokalitu dovtedy bez nálezov a zisteného osídlenia (Balaša, 1973, 196). Jeho história ako archeologickej lokality sa začala písať v roku 1993, keď počas jaskyniarskeho prieskumu výšinných sídlisk na Horehroní jaskyniar Ľuboš Múka z Jasenia našiel na plošine hradiska

keramický materiál z mladšej doby bronzovej a stredoveku a priniesol ho do Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici (Mácelová 1995, 94). Po následnej obhliadke terénu sa v nasledujúcom roku 1994 uskutočnil na lokalite archeologický prieskum, ktorým sa zistilo aj osídlenie z doby laténskej (Pieta - Mosný 1996, 140). S finančnou podporou Jána a Ivana Kindernayových z Nemeckej sa uskutočnil v roku 1995 zisťovací archeologický výskum (Mácelová – Mosný - Pieta 1997, s. 130-131). Bezprostredne po archeologickom výskume postihla lokalitu pohroma v podobe devastácie vykrádačmi – detektoristami. Amatérsky, pomocou ľahko prístupných prístrojov povyberali pravdepodobne z rôznych častí hradiska niekoľko desiatok bronzových predmetov, z ktorých dva ponúkli na odkúpenie Stredoslovenskému múzeu s tým, že okrem nich na lokalite viac predmetov nevybrali. Okrem dvoch bronzov ponúkli aj 5 ks železných streliek do kuše. Existencia ďalších predmetov ostala utajená až do času, kedy detektoristi hľadali možnosť speňaženia nálezov. V roku 2002 sa po odkúpení dostalo viac ako štyri desiatky kusov bronzových predmetov do zbierok Hutníckeho múzea, a. s. v Podbrezovej. Na základe analýzy predmetov sa nedá vylúčiť, že informácie detektoristov boli nepravdivé v tom, že všetky bronzы pochádzajú z jedného depotu (pokladu). Odborný pracovník AÚ SAV v Nitre, ktorý vyhodnocoval kolekciu bronzových predmetov predpokladá, že sa jedná o štyri samostatné depoty bronzov, z ktorých časť sa mohla nájsť mimo opevneného areálu hradiska v Nemeckej. Detektoristov bez príslušného odborného vzdelania pokladáme za vykrádačov kultúrnych pamiatok, ich činnosť je nelegálna a spôsobuje devastáciu lokalít. Amatérovi zväčša zaujímajú len kovové predmety, ktoré bez sprievodného materiálu, napr. keramiky, znižujú výpovednú hodnotu nálezov. Chýbajúce dôveryhodné nálezové okolnosti a presná lokalizácia a dokumentácia spôsobuje pochybnosti aj o najväčšom náleze bronzov z Horehronia, lokalizovanom na hradisko v Nemeckej.

Zdroj: Nemecká vo svetle archeologických nálezov, Marta Mácelová

Vápenka

Obec Nemecká sa do slovenských dejín výrazne zapísala v januárových dňoch 1945, kedy sa vápenná pec situovaná na rozhraní chotárov obcí Ráztoka a Nemecká stala nemým svedkom tragických udalostí. Dňa 4. januára 1945 veliteľ oporného bodu Einsatzkommando 14, so sídlom v Banskej Bystrici, SS-Obersturmführer Dr. Kurt Georg Herbert Deffner spolu s veliteľmi nacistickej bezpečnostnej polície - Sicherheitspolizei, nacistickej bezpečnostnej služby - Sicherheitsdienstu, gestapaa kapitánom Vojtechom Košovským, poverencom

Hlinkovej gardy pre Pohronskú župu, určili Kofroňovu vápenku za miesto hromadných popráv priamych účastníkov SNP, ich rodinných príslušníkov sympatizantov SNP a rasovo prenasledovaných osôb. Vápenka sa ukázala z hľadiska bezpečného zahladzovania stôp ako najschodnejšia cesta. Zároveň dúfali, že sa nikto nikdy nič nedozvie, lebo popol obetí a častí telesných pozostatkov zahladili aj vody rieky Hron.

K prvým hromadným popravám došlo 5. januára 1945. Popravu začal sám veliteľ oporného bodu Einsatzkommando 14 SS - Obersturmführer Dr. K. H. Deffner. Na vraždení obetí, ktoré na miesto popravy privádzali priamo z väznice Krajského súdu v Banskej Bystrici, resp. osôb zaistených počas razíí, sa podieľali príslušníci Einsatzkommando 14, Sicherheitspolizei, Sicherheitsdienst, gestapa a tiež príslušníci Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy z Považskej Bystrice, ktorým velil nadzbrojník Vojtech Hora so svojimi zástupcami Leom Buntom a Mikulášom Spišiakom. Poslednú popravu katani vykonali 11. januára 1945.

Podľa záznamov uvedených v Základnej knihe zaistencov, ktorí boli väznení gestapom Krajského súdu v Banskej Bystrici našlo smrť vo vápennej peci v Nemeckej 26 priamych účastníkov SNP. Išlo o Slovákov, Rusov, Francúzov, členov americkej vojenskej misie, o jednu Rumunku a 205 rasovo prenasledovaných osôb. Celkový počet obetí sa nedá presne stanoviť, pretože nie všetky obeť boli evidované. Predpokladá sa, že popravených osôb bolo vyše 500.

Zdroj www.nemecka.sk

4.2. Urbanistický vývoj sídla

Pôvodná ľudová zástavba bola zrubová, ale najmä murovaná. Väčšinou trojpriestorové domy so sedlovými strechami, doskovým štítom, novšie i bez podlomenice. Krytina šindľová. Mazanie a bielenie zrubových domov novšieho dáta. V izbách palubovky. Za domami šopy, prípadne maštale. Dvory otvorené i uzavreté vysokými murovanými, prípadne doštennými bránami, čo v ulicovej zástavbe vytvára jednoliaty celok miestnej architektúry. Zrubová architektúra sa zachovala už iba výnimočne, najviac v časti Zámestie.

Typická je skupinová cestná zástavba. Z 19. storočia sú zrubové i murované domy so sedlovou strechou a doskovým štítom. Dvory na samotách sú obostavané hospodárskymi budovami, v uličnej zástavbe bránami.

Okrem troch hlavných častí obce, sa v katastri nachádzajú aj samoty ako typicky hospodárske usadlosti – Dúbravka, Halgašovci. Miestna časť Dubová je tvorená dvomi samostatnými časťami – pôvodnou obcou a sídliskom pri Petrochme s pôvodným názvom – Kolónia. Obec je tak tvorená štyrmi samostatnými celkami.

Zvyšky pôvodnej architektúry v miestnej časti Zámstie

Miestna časť Dubová

4.3. Tradície

Remeselné tradície

Hlavným zdrojom obživy tunajšieho obyvateľstva bolo oddávna poľnohospodárstvo, pre rozvoj ktorého neboli v tomto kraji výhodné podmienky. Tunajší sedliaci sa zaoberali najmä chovom dobytka a oviec, v menšej miere aj remeslami, ktoré boli nevyhnutné pre poľnohospodárstvo a praktický život obyvateľstva (kováčstvo, kolárstvo, stolárstvo,

obuvníctvo). Od 18. storočia sa tunajší roľníci začali zaoberať trhovým obchodom s galantérnym, textilným a železiarskym tovarom, ktorý chodili predávať až do južných krajov Uhorska. Pre tento druh obchodnej činnosti, ktorej sa začalo venovať obyvateľstvo hornej časti Zvolenskej stolice, sa časom zaužíval názov čipkárstvo. Toto pre oblasť typické zamestnanie zaniklo až po 2. svetovej vojne, keď boli posledným čipkárom odobraté živnostenské oprávnenia.

Tradičné mená a prezývky ako napríklad :

do Belušov, do Chmátov, do Patinákov, do Panskej záhrady, do Husárov

Tradičné jedlá v obci:

haruľa, trhance, krumpľ s kapustou a klobásou, halušky

4.4. Kultúra obce

4.4.1. Kultúrne a historické pamiatky

Kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok (ÚKZP)

V riešenom území obce sa nachádzajú významné objekty, ktoré je potrebné rešpektovať z hľadiska štátnej pamiatkovej ochrany. V štátnom zozname nehnuteľných kultúrnych pamiatok, na ktoré sa vzťahujú všetky ustanovenia zákona o kultúrnych pamiatkach, sú zapísané:

Zoznam kultúrnych pamiatok v obci

Adresné údaje	Súpis. číslo	Názov pamiatky, objektu	Bližšie určenie objektu	Vznik
Zábrežná 1	152	Rímsko-katolícky kostol sv. Mikuláša	barokový kostol	15 st.
Dubová	575	Vodná elektráreň	technická pamiatka	1908
Ráztoka, kóta 786,5		Hradisko	archeologická lokalita	
Nemecká		Pamätné miesto - pamätník	SNP – umučení	1961
Nemecká		Pamätné miesto - pamätník	Vápenka Národná kultúrna pamiatka	1959

Zdroj: Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, 2008

V obci sa nachádza rímskokatolícky gotický **kostol sv. Mikuláša** z 15. storočia, zbarokizovaný v 18. a upravený v 20. storočí. Vo svätyni sa zachovala gotická klenba, vnútorné zariadenie je z konca 20. storočia. V časti Zámostie sa nachádza **kaplnka sv. Jozefa**.

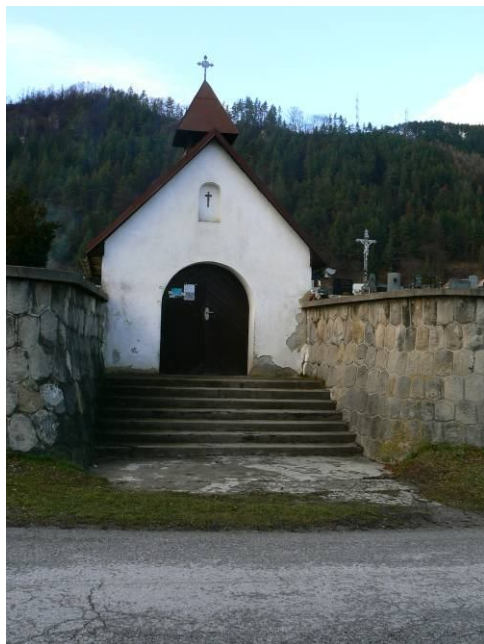

Kostol sv. Mikuláša

Kaplnka sv. Jozefa

Okrem týchto dvoch stavieb sú v obci 3 cintoríny, každá časť obce má vlastný cintorín a v obci je postavených niekoľko krížov a sôch patrónov.

Cintorín v časti Nemecká

Kríže a sochy svätých v obci

Pri vstupe do katastra zo smeru od Banskej Bystrice sa nachádza **Pamätník** obetiam fašistických represálií. Pôvodná vápenka /jej časť/ bola renovovaná a upravená ako pietne miesto. R. 1958 bol v jej blízkosti postavený *pamätník* pripomínajúci plameň pece, autormi sú: Ing. arch. M. Belluš, Ing. arch. E. Stančík, Ing. arch. A. Bellan, akad. sochár A. Vika. Autorkou sochy je akad. sochárka Klára Patakyová.

V súčasnosti sa na mieste bývalej vápenky nachádza múzeum, *torzo vápennej pece* a pomník

Areál Národnej kultúrnej pamiatky je spravovaný Múzeom SNP v Banskej Bystrici. R. 1962 bola otvorená pamätná izba, v ktorej sa vystavujú autentické materiály z miest

stredoslovenského regiónu, na ktorých došlo za 2. svet. vojny k masovým popravám civilov, vojakov a partizánov - stála expozícia „*Represálie nacistov a príslušníkov POHG na Slovensku v rokoch 1944-1945*“.

Ľudové múzeum a múzeum ľudovej architektúry v modeloch je zriadené v areáli základnej školy. Je výstavou jedinečných klenotov z odkazu našich predkov, zhromaždených v zbierkach expozície. Vystavené sú výnimočné modely ľudovej architektúry ocenené mnohými odborníkmi, historické vybavenie dielne stolára a obuvníka, etnografické zbierky viažuce sa k regiónom Slovenska.

Múzeum ľudovej architektúry

(foto: www.nemecka.sk)

Národná technická pamiatka „**Vodná elektráreň v Dubovej**“ bola realizovaná v roku 1908 s využitím vôd Hrona a Jasenského potoka. Voda sa odoberá od nízkej 40 m širokej pevnej hate na Hrone v Lopeji. Prívod vody bol urobený v dĺžke 260 m ako otvorený kanál, v dĺžke 1200 ako zakryté potrubie a v dĺžke 3680 m ako štôľňa. Doplnkový odber je ešte z Jasenského potoka v obci Predajná. Vlastná budova vodnej elektrárne je umiestnená pri Dubovej. Na využitie prietoku 6,0 m³/s so spádom 22,6 m sú v nej inštalované dve Francisove turbíny, každá s výkonom 735 kW. V súčasnosti sú Železiarni podbrezová, a.s. vlastníkom a prevádzkovateľom elektrárne.

4.4.2. Osobnosti, rodáci

Mons.Prof.ThDr. Jozef Búda	1898-1994	kňaz, pedagóg, pápežský prelát
Dominik Štubňa - Zámostský	1905-1970	spisovateľ
Jozef Murgaš	1864-1929	vynálezca, pôsobil v obci ako kaplán v rokoch 1888-1889
Ján Kalinka	1567-1640	básnik, pôsobil ako evanjelický kňaz v obci (Dubová) v rokoch 1630-1640
Prof. RNDr. Milan Marčok , DrSc., Prof.h.c.	1939-	vysokoškolský pedagóg a regionálny politik

*Zdroj: PRVA 2008**Pamätná tabuľa Dominik Štubňa – Zámostský, miestna časť Zámostie***4.4.3. Kluby, spolky, združenia**

Názov inštitúcie	Hlavná oblasť činnosti
Jednota Dôchodcov	spoločensko-kultúrne akcie pre dôchodcov
Občianske združenie ČIERŤAŽ	kultúrne akcie, divadelná činnosť, folklór
Futbalový klub Sokol Nemecká	športový klub
ARLETA, jazdecký klub	športový klub
DHZ Nemecká	dobrovoľný hasičský zbor
V - Fit Club	kulturistický oddiel Nemecká

Zdroj: internet, OcÚ Nemecká 2008

Prezentácia folklórnej skupiny Čierťaz (zdroj: www.nemecka.sk)

Športové aktivity v obci

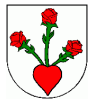
futbal			turistika	volejbal	lyžovanie	hokej	iné	celkom
dospelí	dorast	žiaci						
áno	áno	áno	nie	áno	nie	nie	áno	5

Zdroj: OcÚ, 2008

4.4.4. Spoločenské aktivity, akcie a tradície

Názov akcie	Typ akcie*	Termín konania akcie	Miesto konania akcie	Tradícia akcie
Dni obce	kultúrno-spoločenská	júl	Obec	
Obecný ples	spoločenská	február	obec	

Zdroj: OcÚ 2008

5. ĽUDSKÉ ZDROJE - DEMOGRAFIA

5.1. Demografické charakteristiky

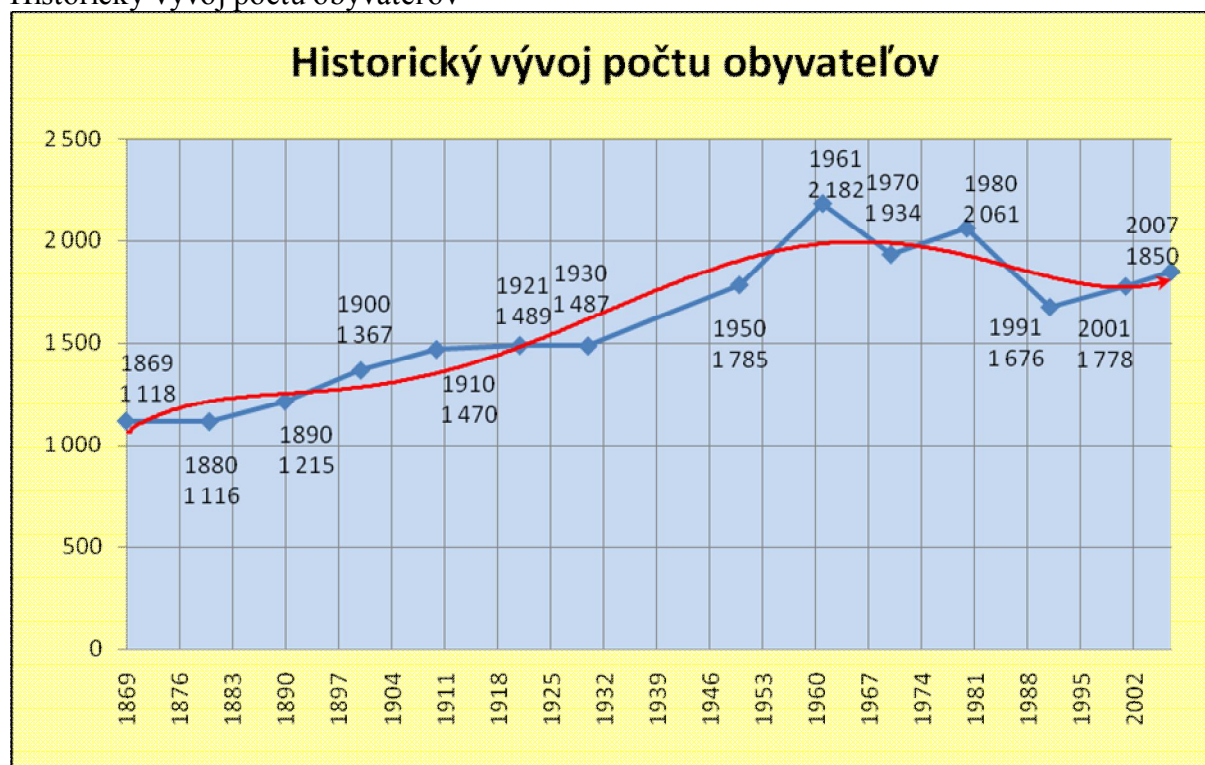
5.1.1. Stav obyvateľstva

Historický vývoj počtu obyvateľov

rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1980	1970	1991	2001	2007
poč.obyv.	1 118	1 116	1 215	1 367	1 470	1 489	1 487	1 785	2 182	2 061	1 934	1 676	1 778	1 850

Zdroj: ŠÚ 2008

Historický vývoj počtu obyvateľov

Zdroj: OcÚ, ŠÚ 2008

Celkový počet obyvateľov mikroregiónu do roku 1961 stabilne narastal, okrem mierneho spomalenia v 20-tych rokoch. V roku 1961 počet kulminoval na hodnote 2 182

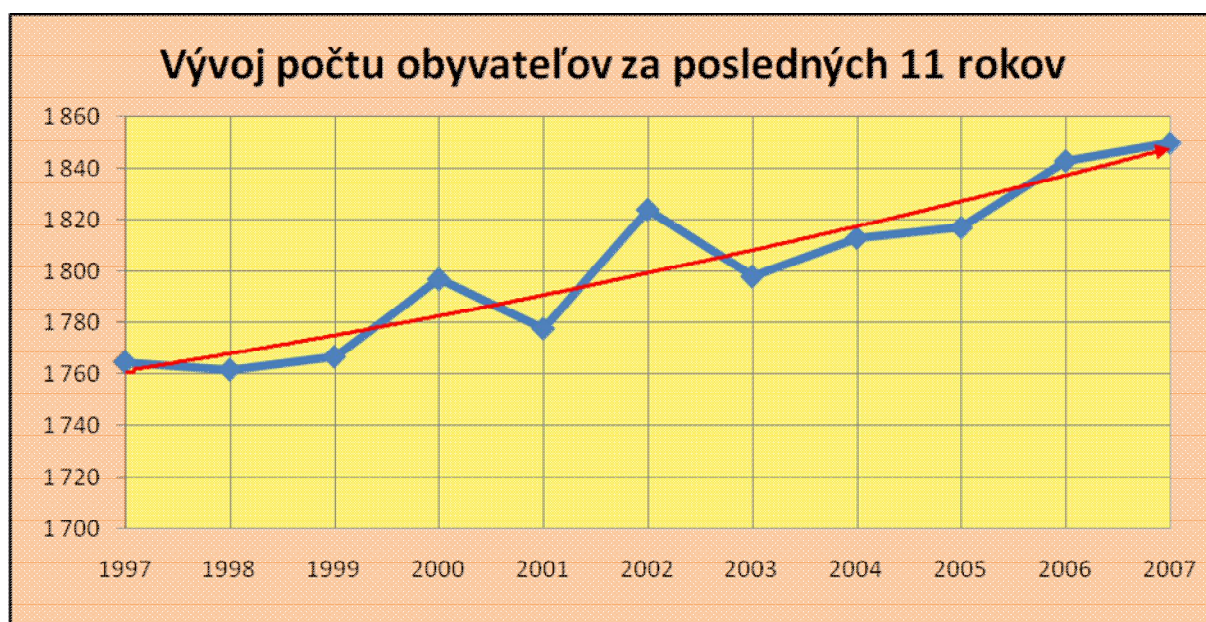
obyvateľov. Počet obyvateľov sa zvýšil takmer na dvojnásobok oproti roku 1869. V ďalších rokoch sa narušili tieto dlhodobé pozitívne demografické tendencie a zmenilo sa reprodukčné správanie obyvateľstva, obec zaznamenáva výraznejší pokles počtu obyvateľov. Od roku 1970 do roku 1991 poklesol až o 23%.

Od poklesu v roku 1991 však následne počet obyvateľov mierne ale trvalo narastá, zaevidovaný nárast k 31.12.2007 je o 10,4%

Strednodobý vývoj stavu obyvateľstva

rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
poč.obyv.	1 765	1 762	1 767	1 797	1 778	1 824	1 798	1 813	1 817	1 843	1 850
muži	879	875	883	890	878	894	874	882	885	898	900
ženy	886	887	884	907	900	930	924	931	932	945	950

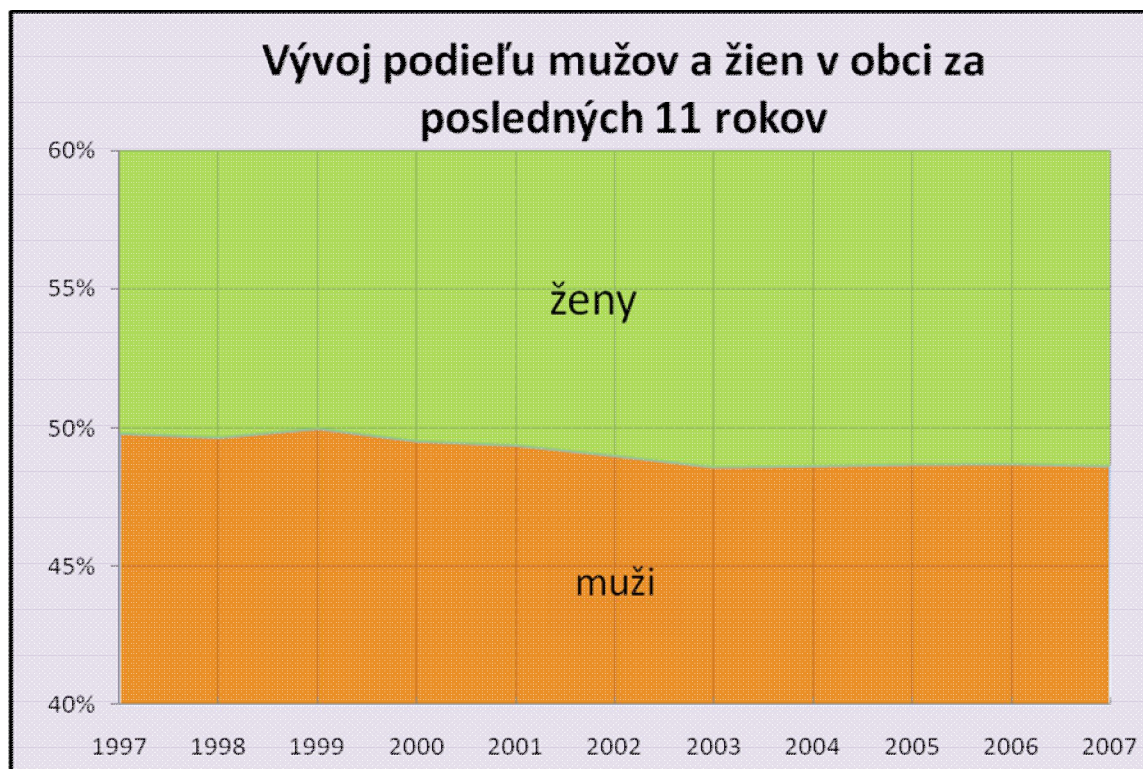
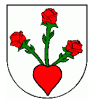
Zdroj: ŠÚ BB 2008

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Vývoj za posledných 11 rokov má taktiež charakter postupného nárastu počtu obyvateľov s určitými výkyvmi, ktoré boli priamo spôsobené zmenou ekonomickej situácie v obci a naviazané na výkyvy činnosti najväčšieho zamestnávateľa – Petrochemu Dubová.

Z bližšieho pohľadu vo väzbe na pohlavie obyvateľov nám tabuľka aj nasledovný graf demonštruje, že nárast obyvateľov je spôsobený najmä rastom ženskej časti populácie v obci (7,2%). Počet mužov za posledných 11 rokov vykazoval skôr stabilizovaný stav s miernym rastom (2,4%)

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Počet obyvateľov v jednotlivých častiach obce

Základné demografické údaje (k 31. 12.)	rok 2006	rok 2007*
Počet obyvateľov	1843	1820
Počet obyvateľov v jednotlivých miestnych častiach:		
- Nemecká	847	843
- Dubová	721	710
- Zámostie	275	267

Zdroj: OcÚ 2008

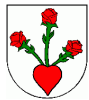
*Pozn: Evidencia Obecného úradu nie je zhodná s evidenciou Štatistického úradu v BB.

5.1.2. Prirodzený prírastok

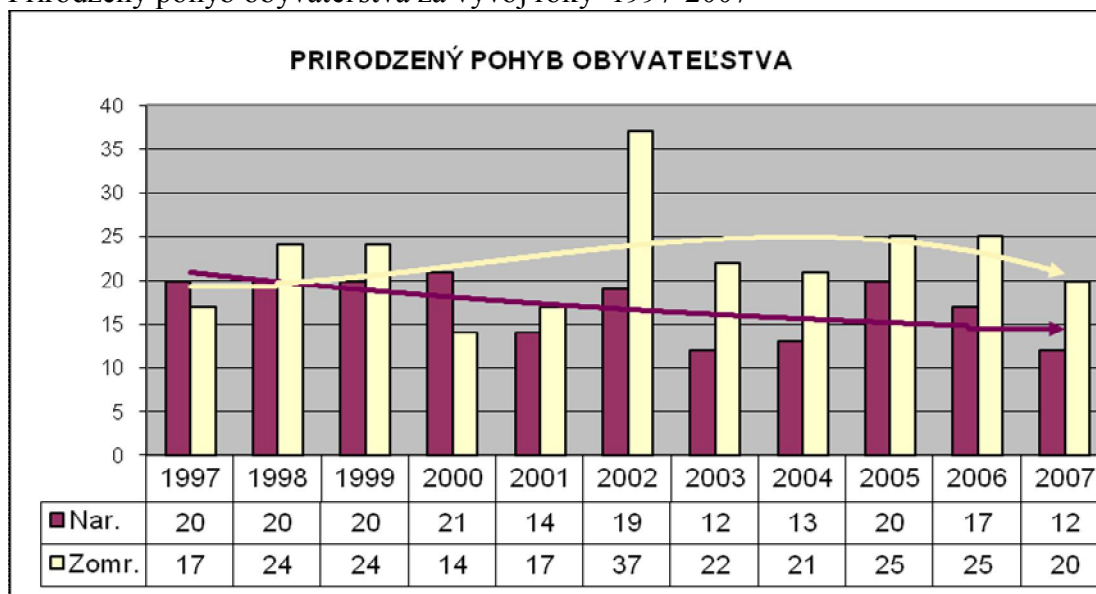
V obci je v priemere -6,01 prírastku obyvateľa na jeden rok za posledných 11 rokov. Prírastok vykazuje značné výkyvy, v celkovom priemere má však klesajúci charakter. Prirodzený prírastok/úbytok

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nar.	20	20	20	21	14	19	12	13	20	17	12
Zomr.	17	24	24	14	17	37	22	21	25	25	20
+/-	3	-4	-4	7	-3	-18	-10	-8	-5	-8	-8

Zdroj: ŠÚ BB 2008

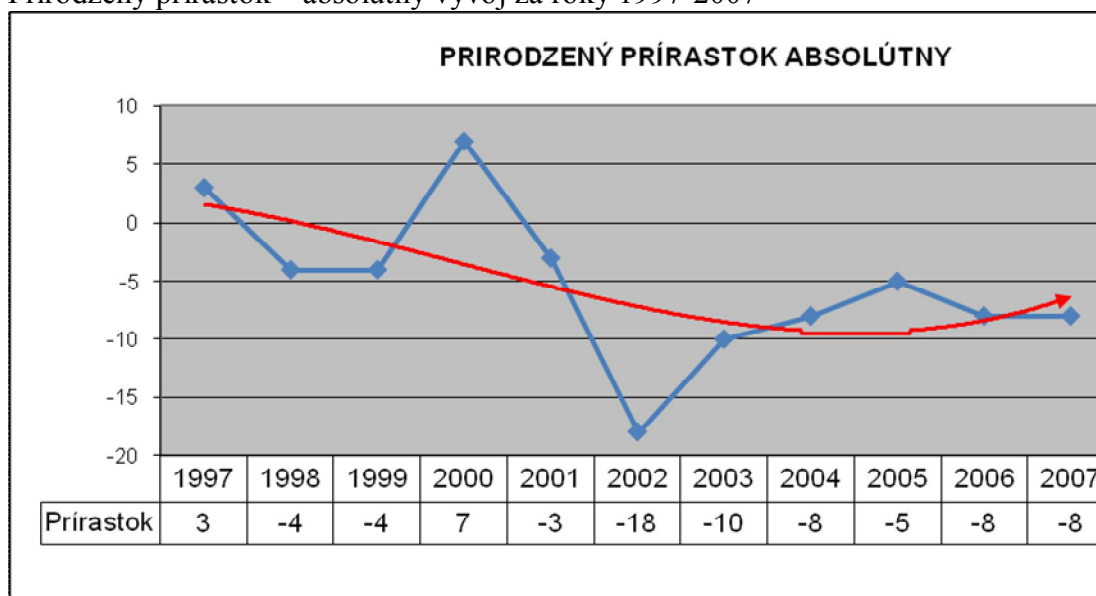

Prirodzený pohyb obyvateľstva za vývoj roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Prirodzený prírastok – absolútny vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Napriek pozitívnemu rastu počtu obyvateľov nám údaje o prirodzenom pohybe demonštrujú nízky vnútorný demografický potenciál. Prirodzený prírastok za sledované obdobie okrem rokov 1997 a 2000 mal vždy negatívnu hodnotu a počet narodených detí sa pohyboval v úzkom stabilnom pásme medzi 12-21 novorodencami za rok.

5.1.3. Migrácia obyvateľstva

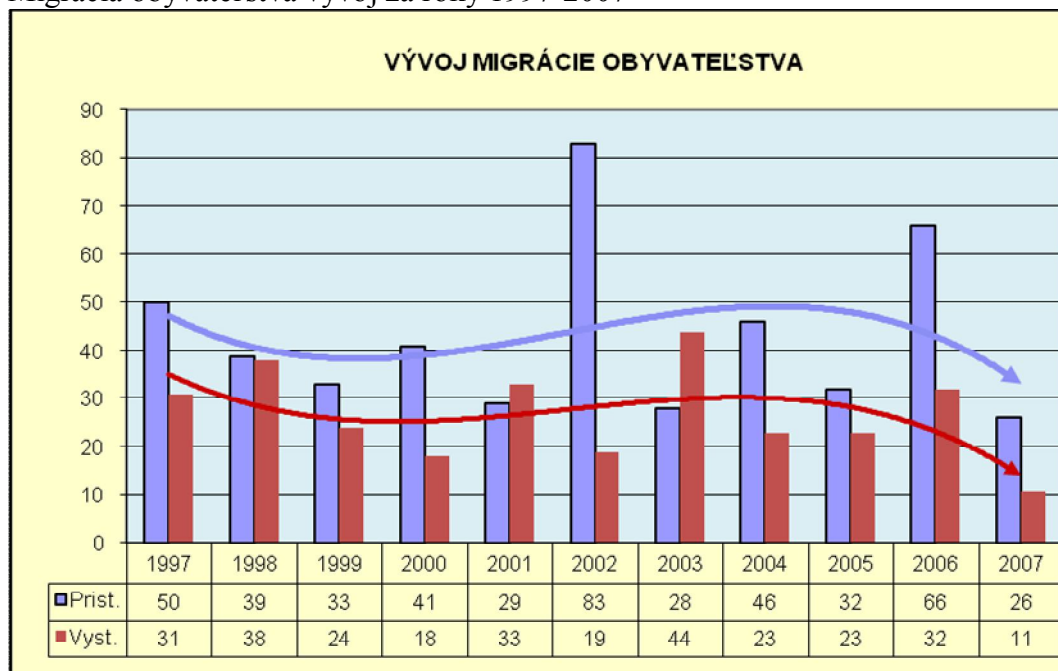
Migrácia až do roku 2005 vykazovala v priemere pozitívne saldo (+12,4), v posledných dvoch rokoch je evidentný proces poklesu migračného salda, v roku 2007 dosiahlo migračné saldo najnižšiu hodnotu za sledované obdobie 11 rokov (-34). Trend vývoja migrácie má klesajúcu tendenciu v oboch ukazovateľoch, ale samotné migračné saldo vykazuje trend mierneho potupného rastu s postupným stabilizovaním v posledných štyroch rokoch, ako dokumentujú následné grafy.

Migrácia obyvateľstva

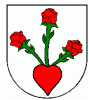
Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prist.	50	39	33	41	29	83	28	46	32	66	26
Vyst.	31	38	24	18	33	19	44	23	23	32	11
Mig. saldo	19	1	9	23	-4	64	-16	23	9	34	15

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

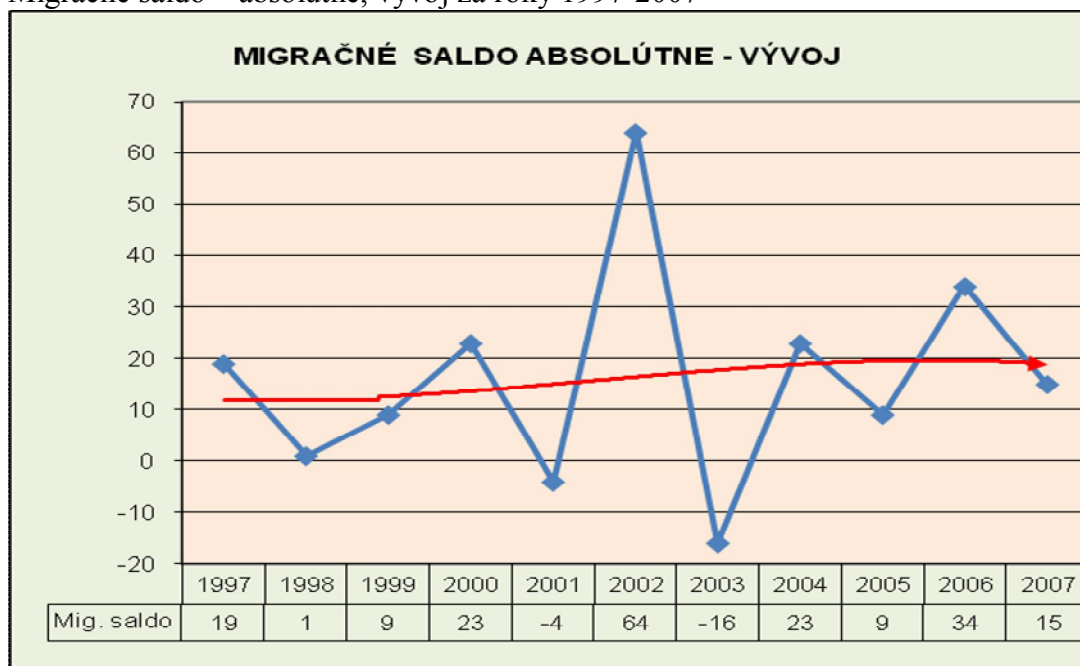
Migrácia obyvateľstva vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migračné saldo – absolútne, vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

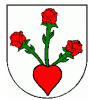
Faktorom ktorý zabezpečoval rast populácie v poslednom strednodobom období je práve migrácia obyvateľstva. Migračné saldo oproti prirodzenému prírastku bolo v sledovanom období okrem dvoch rokov (2001 a 2003) bolo vždy v kladných hodnotách a obvykle sa pohybovalo v rozmedzí od 10 do 30. Na druhej strane migračné saldo vykazuje vysokú mieru nevyrovnanosti; celkové rozpätie za dané obdobie je od -16 do +64. Práve migrácia obyvateľstva je priamo ovplyvňovaná ekonomickou aktivitou Petrochemy Dubová.

5.1.4. Celkový pohyb obyvateľstva

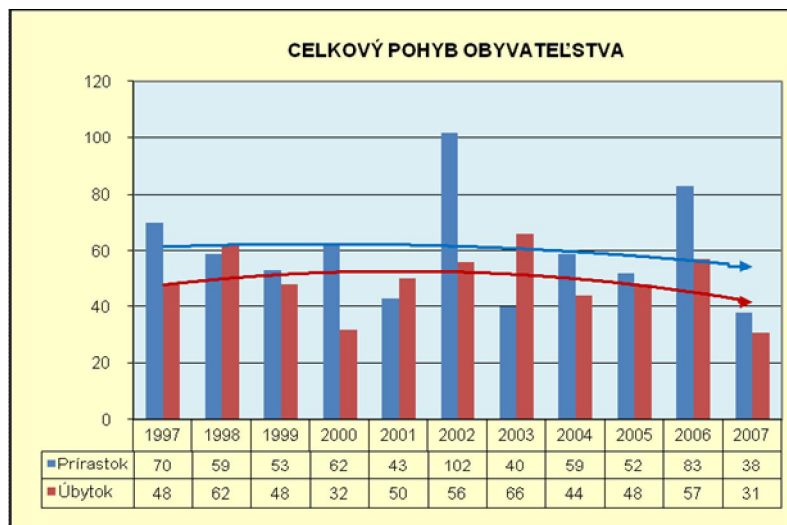
Celkový vývoj pohybu obyvateľstva za posledných 11 rokov

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prírastok	70	59	53	62	43	102	40	59	52	83	38
Úbytok	48	62	48	32	50	56	66	44	48	57	31
Celkový pohyb absolútne	22	-3	5	30	-7	46	-26	15	4	26	7

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

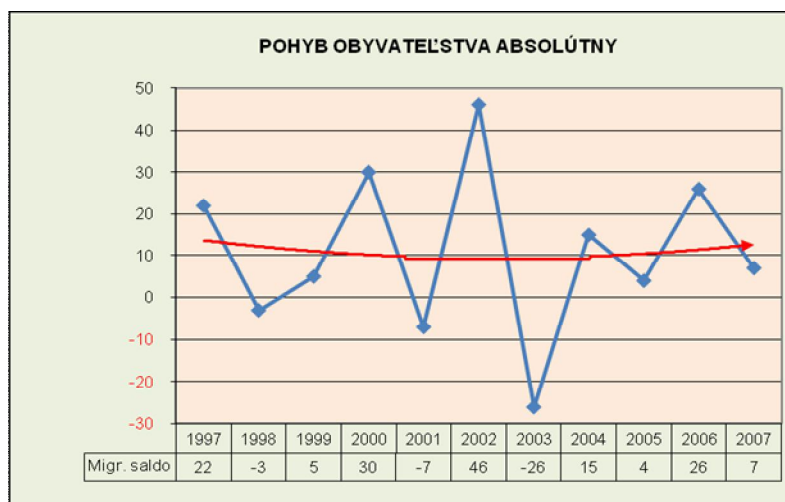

Vývoj celkového pohybu obyvateľstva

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

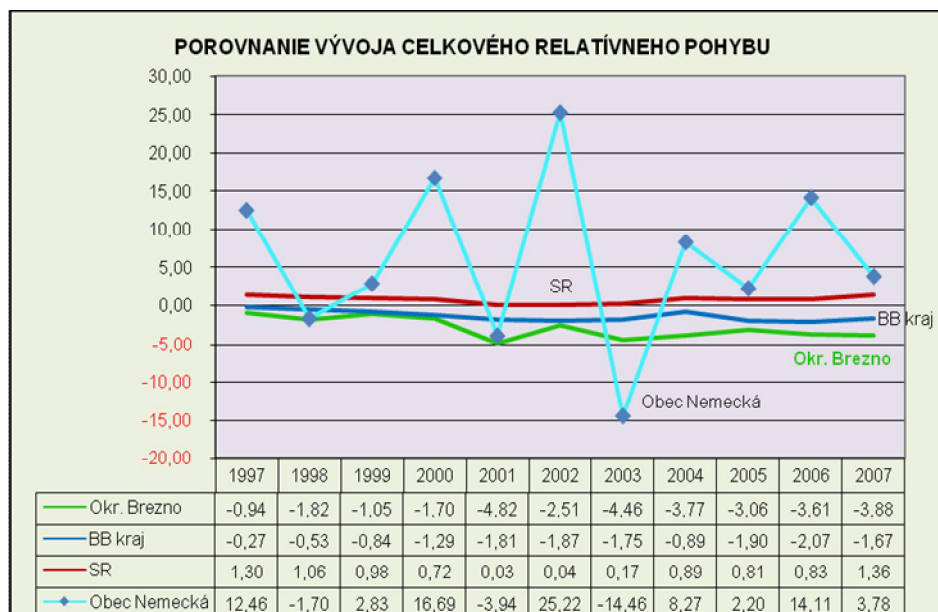
Vývoj celkového absolútneho pohybu obyvateľstva

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Celkový pohyb obyvateľstva v obci za obdobie od 1997 – 2007 vykazuje priemerný index +10,2, čo je na pomery v regióne veľmi dobrý ukazovateľ. Napriek tomu je tu zreteľný vplyv migračného salda a jeho značných výkyvov.

Pre porovnanie uvádzame graf relatívneho pohybu (celkové saldo na 1000 obyvateľov) na úrovni okresu kraja a celej SR. Na rozdiel od okresných a regionálnych ukazovateľov, ktoré sú počas celého sledovaného obdobia v mínusových hodnotách, priemerný relatívny index obce +6,05 prekračuje aj celoslovenský priemer +0,74.

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Rok 2007**Prirodzený pohyb 2007**

Narodení			Zomretí			Prír. (-úbyt.) prirodzený		
spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
12	7	5	20	9	11	-8	-2	-6

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migrácia 2007

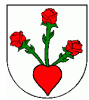
Prist'ahovalí	Vyst'ahovalí	Prír. (-úbyt.) sťah.			Celk.prír. (-úbyt.)		
spolu	spolu	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
26	11	15	4	11	7	2	5

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

5.1.5. Veková štruktúra obyvateľstva

Veková štruktúra podľa produktivity a pohlavia, údaje od 1997-2007

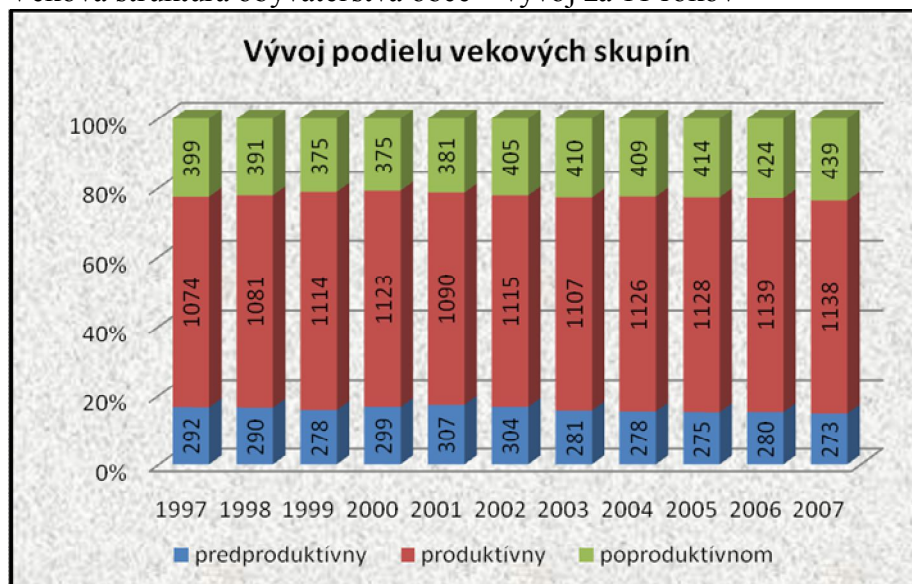
rok		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
muži	predpr	165	164	166	173	171	166	153	148	144	147	145
	prod	573	577	590	592	582	599	593	606	611	615	611
	poprod	141	134	127	125	125	129	128	128	130	136	144
ženy	predpr	127	126	112	126	136	138	128	130	131	133	128
	prod	501	504	524	531	508	516	514	520	517	524	527
	poprod	258	257	248	250	256	276	282	281	284	288	295

Spolu	predpr	292	290	278	299	307	304	281	278	275	280	273
	prod	1074	1081	1114	1123	1090	1115	1107	1126	1128	1139	1138
	poprod	399	391	375	375	381	405	410	409	414	424	439

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Veková štruktúra obyvateľstva obce – vývoj za 11 rokov

Zdroj: ŠÚ BB 2008

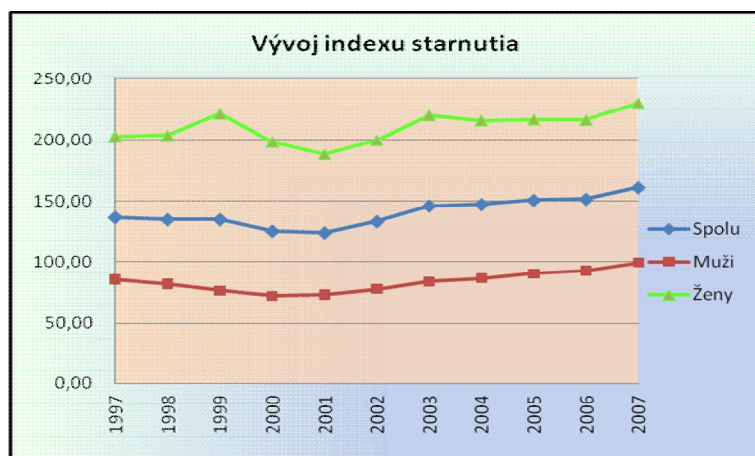
Index starnutia ako pomer obyvateľstva v poproduktívnom k obyvateľom v predproduktívnom veku má v obci permanentne stúpajúci charakter, s menším poklesom v rokoch 2000-2002. Tento negatívny trend je umocnený celkovo zlým podielom týchto dvoch skupín, najmä nízkym pomerom zastúpenia obyvateľov v predproduktívnom veku.

Rovnaký charakter vývoja je možné sledovať aj v absolútnych hodnotách, kde počet obyvateľov v predproduktívnom veku klesá s miernou hodnotou poklesu a počet obyvateľov v poproduktívnom veku narastá s rýchlejšou mierou rastu.

Vývoj Indexu starnutia obyvateľstva

rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Spolu	136,64	134,83	134,89	125,42	124,10	133,22	145,91	147,12	150,55	151,43	160,81
Muži	85,45	81,71	76,51	72,25	73,10	77,71	83,66	86,49	90,28	92,52	99,31
Ženy	203,15	203,97	221,43	198,41	188,24	200,00	220,31	216,15	216,79	216,54	230,47

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Zdroj: ŠÚ BB 2008

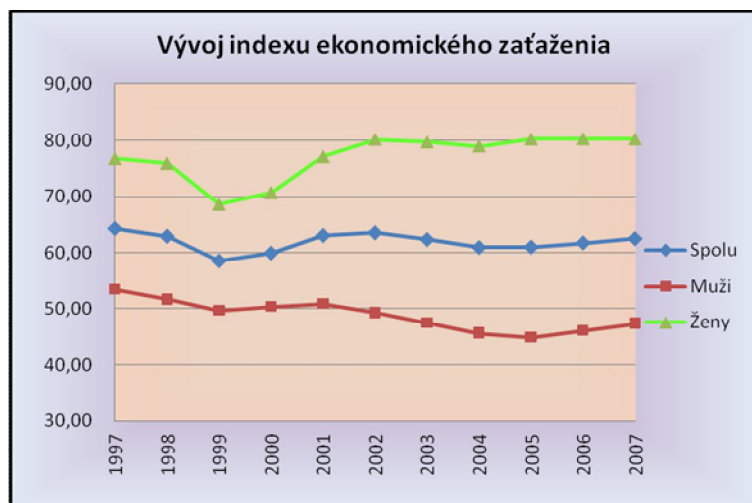
Index ekonomického zaťaženia obyvateľstva je pomer obyvateľstva v neproduktívnom a produktívnom veku k obyvateľom v produktívnom veku, ktorý vykazuje relatívne stabilizovaný stav okrem výkyvu v rokoch 1999 a 2000, čo je jedným z charakteristík pre zabezpečenie trvaloudržateľného demografického a ekonomického rozvoja.

Vývoj Indexu ekonomického zaťaženia obyvateľstva

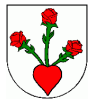
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Spolu	64,34	63,00	58,62	60,02	63,12	63,59	62,42	61,01	61,08	61,81	62,57
Muži	53,40	51,65	49,66	50,34	50,86	49,25	47,39	45,54	44,84	46,02	47,30
Ženy	76,85	75,99	68,70	70,81	77,17	80,23	79,77	79,04	80,27	80,34	80,27

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Vývoj Indexu ekonomického zaťaženia obyvateľstva

Zdroj: ŠÚ BB 2008

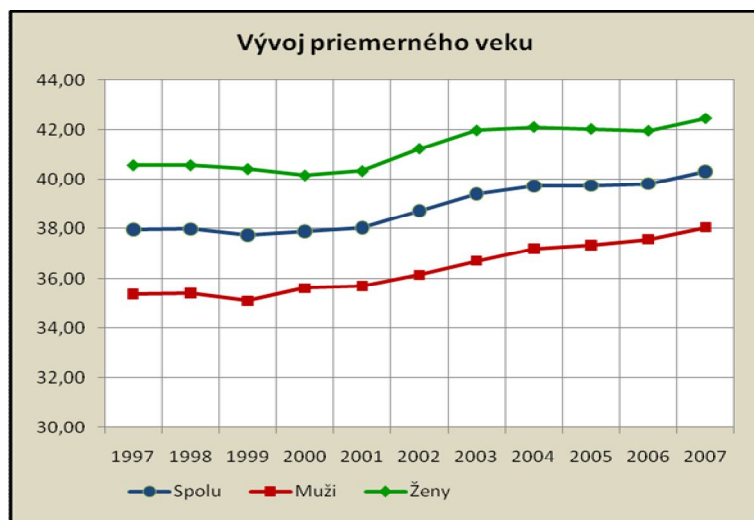

Stredný priemerný vek za sledované obdobie vykazuje stabilný rast v oboch skupinách obyvateľstva

Vývoj stredného priemerného veku za roky 1997-2007

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Muži	35,35	35,39	35,09	35,59	35,68	36,14	36,71	37,20	37,35	37,57	38,04
Ženy	40,59	40,59	40,44	40,19	40,36	41,25	41,99	42,13	42,05	41,98	42,48
Spolu	37,98	38,00	37,76	37,91	38,05	38,74	39,42	39,73	39,76	39,83	40,32

Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

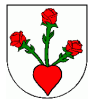
Výsledkom uvedených demografických procesov boli zmeny vo vekovom zložení obyvateľstva. Pokračuje proces demografického starnutia obyvateľstva, dôkazom čoho je zvýšenie priemerného veku u obidvoch pohlaví, zhoršenie indexu starnutia, ako aj predĺženie strednej dĺžky života pri narodení u oboch pohlaví.

Demografická štruktúra obyvateľstva a jeho tendencie sú pre obec relatívne pozitívne, čo v konečnom dôsledku má vplyv na atraktivnosť týchto oblastí z hľadiska rozvoja celej ekonomickej udržateľnosti v lokalite..

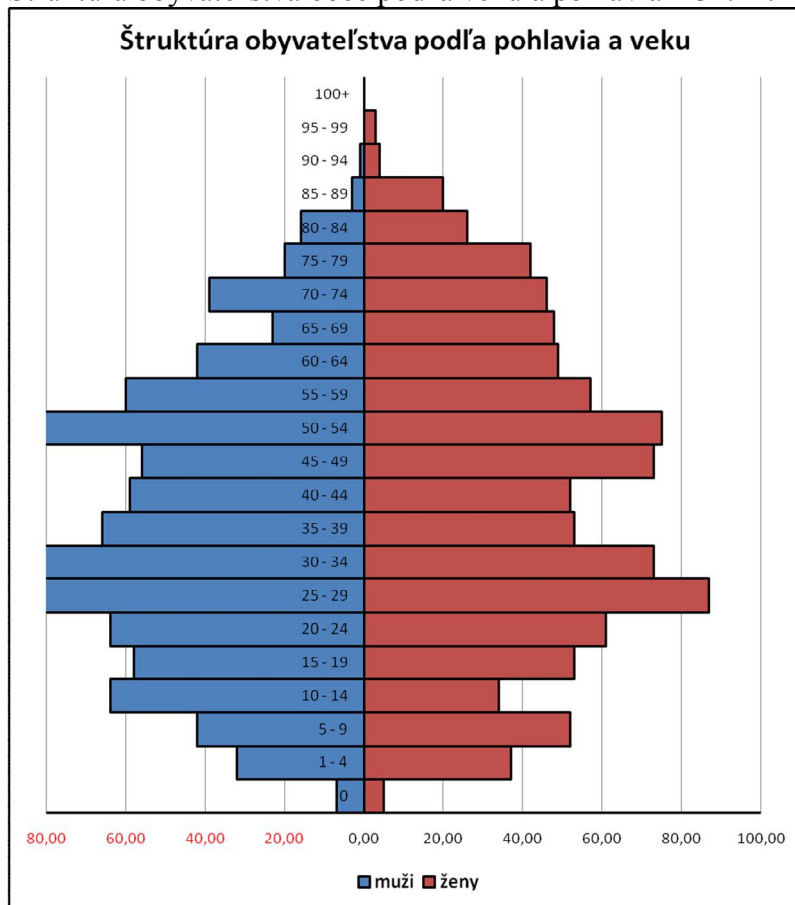
Nárast počtu obyvateľov vo poproduktívnom veku čiastočne znižuje možnosti vnútornej dynamiky rozvoja a zvyšuje nároky na zabezpečovanie sociálnych programov.

Index starnutia predstavoval k 31.12.2007 hodnotu 160,8 (na 1000 detí do 15 rokov pripadalo 1069 osôb v poproduktívnom veku). Rozdiel v počte medzi mužmi a ženami v poproduktívnom veku je pomerne výrazný. Priemerný vek obyvateľov obce je: 38,04 roka.

V porovnaní s okolitými obcami je veková skladba z hľadiska produktivity v obci sa pohybuje v priemerných číslach okresu; napríklad Index starnutia populácie okresu Brezno je 137,5 a priemerný stredný vek obyvateľstva 38,68.

Štruktúra obyvateľstva obce podľa veku a pohlavia k 31.12.2007

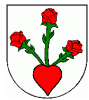
Zdroj: ŠÚ 2008

Veková pyramída vykazuje nevyvážené vekové skupiny, ako aj rozdiely medzi jednotlivými pohlaviami vo vekových skupinách. Slabá je generácia populácie vo veku od 30 do 44 rokov. Výrazný nepomer medzi pohlaviami je najmä v seniorských skupinách nad 65 rokov.

Štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Zdroj: ŠÚ 2008

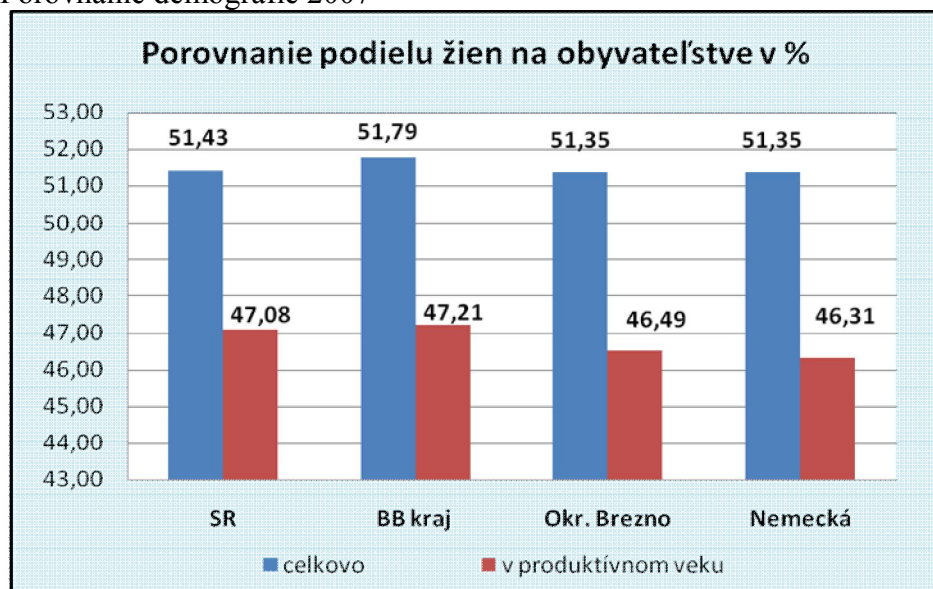
Porovnanie demografie obce/MR s priemerom okresu , kraja a SR

Porovnanie demografie 2007

Územie	Trvale bývajúce obyvateľstvo			Podiel žien v %	Produktívne obyvateľstvo			Podiel žien v %
	Spolu	Muži	Ženy		Spolu	Muži	Ženy	
SR	5 400 998	2 623 127	2 777 871	51,43	3 460 723	1 831 349	1 629 374	47,08
Kraj	654 668	315 645	339 023	51,79	417 783	220 566	197 217	47,21
Okres Brezno	64 397	31 327	33 070	51,35	40 668	21 761	18 907	46,49
Nemecká	1 850	900	950	51,35	1 138	611	527	46,31

Zdroj: ŠÚ 2008

Porovnanie demografie 2007

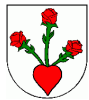

Zdroj: ŠÚ 2008

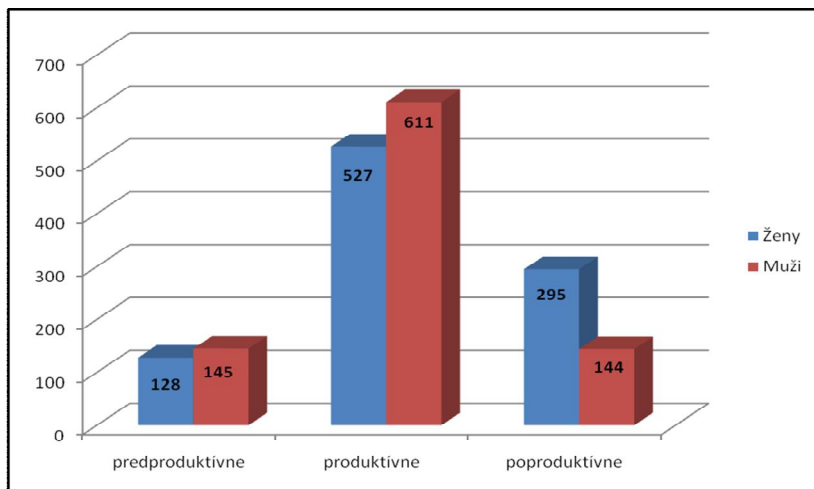
Prehľad vekového zloženia za rok 2007 podľa produktivity

2007		OBYVATEĽSTVO			SPOLU
		predproduktívne	produktívne	poproduktívne	
Počty	Ženy	128	527	295	950
	Muži	145	611	144	900
	Spolu	273	1138	439	1850
percentá	Ženy	13,47	55,47	31,05	100,00
	Muži	16,11	67,89	16,00	100,00
	Spolu	14,76	61,51	23,73	100,00

Zdroj: ŠÚ 2008

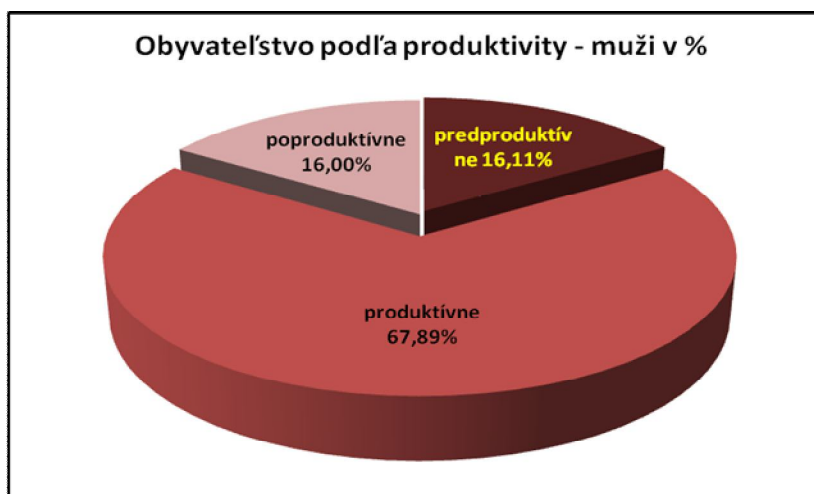
Prehľad vekového zloženia za rok 2007 podľa produktivity

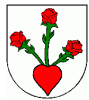
Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

V oblasti vekového zloženia obyvateľstva podľa skupín produktivnosti veku vykazuje obec nižší podiel žien v produktívnom veku ako je priemer SR, alebo kraja približne o necelé 1% je to spôsobené práve nízkym vekom dožitia mužov obci a nízkym podielom mužov v poproduktívnom.

5.1.6. Vierovyznanie

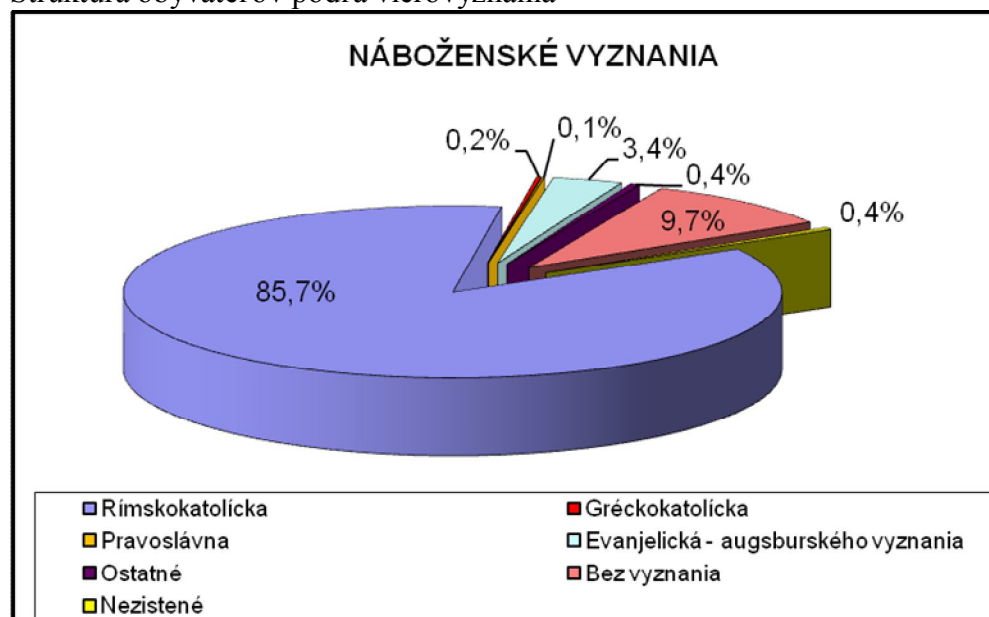
Najväčšie zastúpenie má v obci rímskokatolícka cirkev, V základnej škole sa na náboženstve vyučuje náuka rímskokatolíckej cirkvi. Obec má jednu farnosť. V obci je postavený kostol sv. Mikuláša a v miestnej časti Zámotie kaplnka sv. Jozefa. Iné náboženstvá v obci nemajú zástupcu svojej cirkvi, ani priestory, kde by sa zhromažďovali.

Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

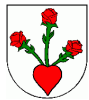
Podľa SODB 2001	Spolu	%
Rímskokatolícka	1524	85,71
Gréckokatolícka	4	0,22
Pravoslávna	2	0,11
Evanjelická - augsburského vyznania	61	3,43
Ostatné	8	0,45
Bez vyznania	172	9,67
Nezistené	7	0,39
Spolu	1778	100,00

Zdroj: ŠÚ SODB, 2001

Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

Zdroj: SODB, 2001

V obci Nemecká silne prevláda obyvateľstvo s rímsko-katolíckym vyznaním - 85,7%, druhou najväčšou skupinou sú obyvatelia bez vyznania (9,7%).

5.1.7. Národnostné zloženie

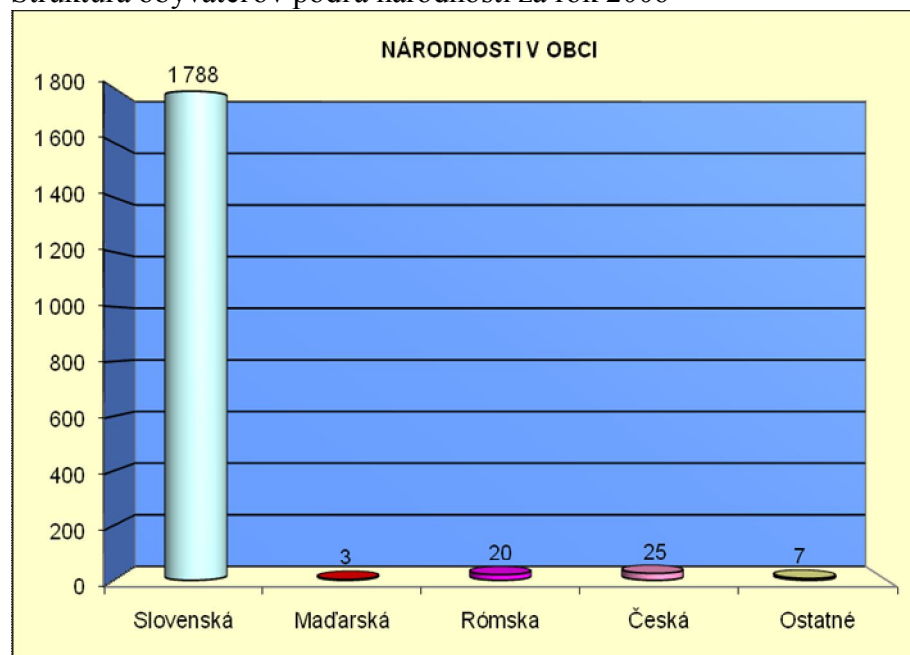
Najviac obyvateľov v obci je slovenskej národnosti. V obci nie sú problémy v spoľužití s rómskym etnikom, napriek tomu, že oproti oficiálnej štatistiky sa ich skutočný počet odlišuje. Podľa mapingu rómskych osád z roku 2006 aktualizovanom v roku 2008 je počet občanov rómskeho etnika v obci 121.

Národnostná štruktúra obyvateľov

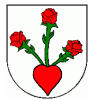
	počet	%
Slovenská	1 788	97,02%
Maďarská	3	0,16%
Rómska	20	1,09%
Česká	25	1,36%
Ostatné	7	0,38%
Spolu	1 843	100,00%

Zdroj: Štatistický úrad 2006

Štruktúra obyvateľov podľa národnosti za rok 2006

Zdroj: Štatistický úrad 2006

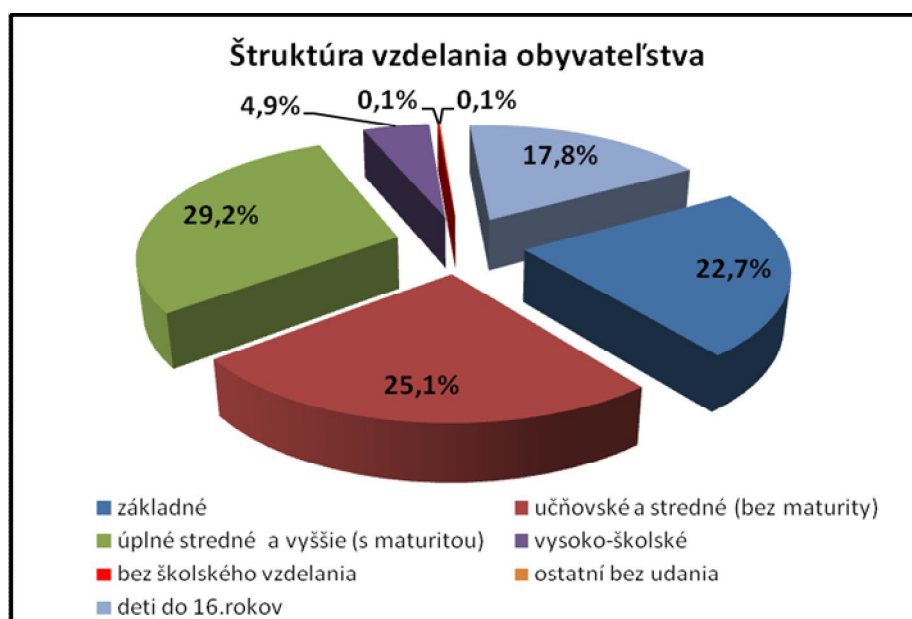
5.1.8. Vzdelanie

Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva

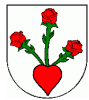
základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysokoškolské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania	deti do 16.rokov	spolu
404	447	520	87	2	1	317	1778

Zdroj: Štatistický úrad, SOBD 2001

Najväčší počet obyvateľov obce má ukončené stredné vzdelanie s maturitou. Priemerný počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov bol skoro o polovicu menší ako priemer v Banskobystrickom kraji. Tieto údaje sú však aktuálne za rok 2001, zistené počas Sčítania obyvateľstva bytov a domov SR. Vzhľadom na trend posledných rokov je možné očakávať určitý posun smerom k zvyšovaniu počtu stredoškolsky vzdelaných s maturitou na úkor vzdelania bez maturity.

Zdroj: Štatistický úrad, SOBD 2001

6. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE

6.1. Bývanie, urbanistická štruktúra sídla.

Obec plní funkciu výroby, vybavenosti, bývania a rekreácie a športu. Obec je sídelný konglomerát pozostávajúci z častí Nemecká, Dubová a Zámostie. Jedná sa o *skupinovú cestnú zástavbu*, väčšia časť zástavby pochádza z 19. stor. a 1. pol. 20. stor., ktorá bola

v povojnovom období výrazne doplnená o novú uličnú zástavbu vo všetkých častiach obce. Väčšia časť vybavenosti je sústredená do časti Nemecká a čiastočne v časti Dubová. V poslednom období dochádza k rozvoju *areálu bývalého Výskumného*

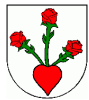
ústavu lúk a pasienkov Banská Bystrica, kde v súčasnosti funguje niekoľko firiem a organizácií, medzi najvýznamnejšími jazdecký areál EQUUS Šport.

Základné údaje o domovom a bytovom fonde za rok 2001

Domy spolu	Trvale obývané domy		Neobývané domy	Neobývané domy, z toho určené na rekreáciu	Byty spolu	Trvale obývané byty		Neobývané byty
	spolu	z toho RD				spolu	z toho v RD	
556	459	438	96	31	687	586	501	101

Zdroj: SODB 2001

Súčasný bytový fond v obci sa oproti stavu v roku 2001 čiastočne zmenil a tieto údaje neodrážajú celkom presne reálny stav.

Značnú časť bytového fondu tvoria byty v objektoch z trvanlivejších stavebných materiálov, ale významnú časť predstavujú i byty v pôvodných objektoch.

Od roku 1980 do súčasnosti bol domový fond viac rekonštruovaný a menej objektov je *novostavieb*. O pôvodné objekty je záujem na rekreačné využitie. Z celkových 96 neobývaných domov je časť rezervou pre rozvoj obytnej a časť rekreačnej funkcie.

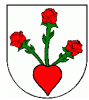
Pri zohľadnení demografického vývoja, vekovej štruktúry obyvateľstva a záujmu o pôvodné objekty pre rekreačné využitie, predpokladáme stabilizáciu a postupný mierny rast bytového fondu a zároveň vylepšovanie priestorových podmienok.

6.2. Základná infraštruktúra

Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci

Názov infraštruktúry	Jednotka	Množstvo	Typ*	Stav*
Dopravná infraštruktúra				
Cesty I. triedy	km	4,2 km	asfalt	dostatočný
Cesty II. triedy	km	4,1 km	asfalt	dostatočný
Cesty III. triedy	km	km		
Cesty IV. triedy, poľné cesty	km	10,4 km	asfalt	narušené
Chodníky	km	0		
Parkoviská	počet/kapacita	3/80	asfalt	
Železnica	km	6,2 km	regionálna	
Železničné zastávky	počet	2		
Autobusové linky	počet	22	diaľkové 20, miestne 2	
Autobusové zastávky	počet	7		

Environmentálna infraštruktúra				
Kanalizácia	km	7	150 prípojok	27 %
Čistička OV	kapacita	850 jedn.		55%
Komunikačná infraštruktúra				
TV vysielanie	počet staníc	3	STV1,STV2, Markiza	100%
Mobilné siete	počet operátorov	3	Orange, T-mobile, O2	100%
Telefónna sieť	počet staníc	1	digitálna	
Internet	počet poskytovateľov	3	analog, WIFI,	100%
Miestny rozhlas	km	10 km		
Technická infraštruktúra				
Plyn	počet odberateľov	500 domácn.		99%
Vodovod	km		majiteľ: STVAK	95%
Elektrina			majiteľ: SSE	95%
	trasy VN	0		
Teplo	počet hromadných zdrojov	0		

Zdroj: VSP MP 2008

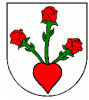
V obci sú vybudované dva cestné mosty cez rieku Hron a dve pešie lávky ponad rieku Hron, jedna spájajú miestnu časť Zámestie z obcou a druhá tvorí prístup k vodnej elektrárni.

6.2.1. Doprava

Širšie dopravné vzťahy

Územím obce neprechádza žiadny stredoeurópsky dopravný koridor, ani železničná trať patriaca medzi dopravné trasy európskeho významu a tým nie je radená ani medzi železničné trate I. kategórie Slovenskej republiky. Najdôležitejšou cestou je cesta prvej triedy číslo I/66 Banská Bystrica – Brezno – Telgárt, ktorá je regionálnou spojniciou.

Obec je vzdialená od najbližších centier – Brezno 18 km a Banská Bystrica 23 km

Cestná doprava

Hlavnú dopravnú sieť obce tvoria cesta prvej triedy I/66 a cesta druhej triedy II/06657 Nemecká (motorest) – Predajná – Podbrezová Lopej:

Cesta I/66 (Banská – Bystrica – Brezno – Telgárt), ktorá pretína kataster obce je na celom úseku dvojpruhová. Táto cesta spája obec s mestom Brezno a mestom Banská Bystrica, ktoré predstavujú cestné dopravné uzly trás nadradenej komunikačnej siete. Má funkciu cesty regionálnej úrovne a predstavuje spojovaciu cestu medzi severo-južnými cestnými ťahmi D65 (E 77 Poľsko – Ružomberok – Banská Bystrica - Zvolen - Šahy – Maďarsko) a cestou I/67 (Poľsko - Poprad – Rožňava). S prepojením cez cestu D65 sa napája dané územie vo Zvolene na západo-východný dopravný koridoro D/50 (E 571 Rakúsko – Bratislava – Zvolen - Košice - Ukrajina)

Cesta druhej triedy II/06657 slúži ako miestne prepojenie medzi jednotlivými časťami obce navzájom a prepojenie medzi obcami Ráztoka, Predajná a Podbrezová časť Lopej a zároveň ako napojenie na cestu 1. triedy I/66.

Túto sieť dopĺňajú cesty IV. triedy, ktoré slúžia na napojenie jednotlivých častí obce na nadradenú cestnú sieť a doplnenie prepojenia medzi časťami obce.

Kapacitne všetky uvedené komunikácie vyhovujú. Kvalitatívne čiastočne vyhovuje iba cesta I. triedy 66. Cesta II. triedy a miestne komunikácie, ktoré sú v niektorých častiach obce dokonca prašné si vyžadujú rekonštrukciu a opravy.

O údržbu miestnych ciest sa stará obecný úrad, štátne a regionálne cesty má na starosti OSC Banská Bystrica. V obci neexistujú chodníky,

Benzínová pumpa sa v obci nenachádza, najbližšia je v katastri obce Brusno na ceste I/66 vo vzdialenosti 2 km, čiže vo veľmi dobrej dostupnosti. Zároveň sa jedná o benzínovú pumpu s dlhodobou najnižšími cenami v rámci celej SR

Dostupnosť obce na nadradenú dopravnú sieť je veľmi dobrá.

Dostupnosť hlavného mesta z obce je v 210 - 230 minút. Dostupnosť krajského mesta je v rozpätí 15 – 30 minút,

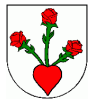
Vyťaženosť I/66 na úseku Banská Bystrica – Brezno za 24 hodín

1995 - 6 222 vozidiel

2005 - 10 640 vozidiel

prognóza

2015 – 14 435 vozidiel

Obec má na ceste I. triedy zriadenú autobusovú zastávku pre diaľkové linky, celkovo je obec dostupná 20-timi diaľkovými, alebo expresnými linkami a dvoma miestnymi, prechádzajúcimi priamo cez obec

Železničná doprava

Územím obce železničná trať II. kategórie č.172 Margecany – Banská Bystrica. Táto trať je neelektrifikovaná a jednokoľajová. Obec má dve železničné stanice Nemecká a Dubová, kde zastavujú osobné vlaky, Najbližšia zastávka pre rýchlikové súpravy je Kúpele Brusno (4km) a Banská Bystrica (24 km). Na trati Brezno – Banská Bystrica premáva denne 12 súprav obojsmerne pre osobnú dopravu.

Petrochema Dubová má zriadenú samostatnú železničnú prípojku miestnu sieť a taktiež aj Vojenský útvar Nemecká.

Železničná trať prechádza intravilánom obce a to miestnych častí Nemecká a Dubová a značne zaťažuje prostredie života v obci.

Letecká doprava

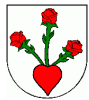
Vzdialenosť obcí od najbližších letísk je: Sliač 37 km, Poprad 94 km. Obidva tieto letiská sú zaradené do siete letísk pre medzinárodnú dopravu.

6.2.2. Vodné hospodárstvo

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Nemecká je pitnou vodou zásobovaná z vodovodu, ktorý je v správe Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti.

Hlavným zdrojom je odber z dvoch zdrojov Rastová (min. 35,0 s⁻¹/max. 84,2 s⁻¹) a Roveň (min. 12,0 s⁻¹/max. 15,0 s⁻¹), z ktorých je voda privádzaná bez úpravne vody do vodojemu 856 m³ a zásobuje obce Nemecká, Predajná a Jasenie. Okrem toho je časť obce Záhronie zásobovaná pitnou vodou zo zdroja Nemecká. Celá obec Nemecká má 100% obyvateľov napojených na verejný skupinový vodovod.

V decembri 2006 bola daná do prevádzky úpravňa vody pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká, ktorá svojou technológiou znižuje obsah arzénu v pitnej vode. Z dôvodu porúch na prírodných a rozvodných vodovodných potrubíach v jednotlivých spotrebiskách verejného vodovodu a následných únikov vody kapacita úpravne 14 l/s nestačí pokryť potreby spotrebiteľov, preto je upravená voda miešaná s neupravenou vodou. Tým dochádza na jednotlivých spotrebiskách naďalej k prekračovaniu medznej hodnoty arzénu v pitnej vode.

V súčasnosti sa realizuje postupný prechod z plynného chlóru na chlórioxid sa realizuje na úpravni vody pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká

Prehľad zásobovaných obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov v roku 2007

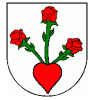
Názov vodovodu (vodný zdroj)	Prevádzkovateľ	Obec	Celkový počet obyvateľov v miestnych častiach	Počet obyvateľov zásobovaných vodou	% zásob. obyvateľov z celkového počtu obyvateľov obce
Nemecká (Rastová)	StVPS	Nemecká (za Hronom)	670	670	100
		Dubová	717	717	100
		Zámostie	250	250	100
(Nemecká - pramene)	StVPS	Nemecká (nad Hronom)	180	180	100

Zdroj: www.szubb.sk

6.2.3. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Obec Nemecká má vybudovanú kanalizáciu s ukončením na ČOV pre cca. 850 obyvateľov. ČOV je vybudovaná aj v areáli Petrochemy Dubová hlavne pre účely organizácie. Ostatní obyvatelia vypúšťajú odpadové vody do žump, septikov, alebo priamo do potokov.

6.2.4. Energetika

Zásobovanie elektrickou energiou

Z nadradených prenosových vedení územím neprechádza vedenie VN. Obec je elektrickou energiou napájaná z transformačných staníc 22/0,4 kV, ktoré sú napájané vonkajšími vzdušnými 22 kV prípojkami na 22 kV vedenia, ktoré vyúsťujú zo 110/22 kV trafostaníc. Obec je napájaná distribučnými 110 kV vedeniami zo 110 kV transformátorovne v Medzibrode, ktoré vyúsťujú na 110/22 kV transformačné stanice Podbrezovej.

Zásobovanie elektrickou energiou v obciach je momentálne dostatočné..

V obci je namontované a funkčné verejné osvetlenie, ktoré vykazuje značnú mieru opotrebenia..

Zásobovanie plynom a teplom

Katastrálnym územím obce prechádza VVTL Pohronský plynovod DN 300/200 PN 2,5 MPa v trase Banská Bystrica – Brezno – Zvolen - Žiar nad Hronom.

Po zvážení ekonomických a ekologických hľadísk a zohľadnení ekonomickej návratnosti investície bola obec plynofikovaná, VTL plynovodom DN 150 PN 4.0 MPa, napojenom na Pohronský plynovod.

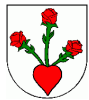
Zásobovanie teplom v obci je decentralizované prostredníctvom lokálnych zdrojov tepla. V obci sa na vykurovanie využíva plynové, elektrické a vykurovanie tuhými palivami, zhruba v pomere 1:1:1, (pri tuhom palive je vykurovanie cca 60% drevom a 40 % uhlím).

6.2.5. Telekomunikácie

Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú traja mobilný operátori a to Orange Slovensko, Eurotel a spoločnosť O2. V obci je zabezpečené pokrytie všetkých troch hlavných operátorov..

V obci je verejná telekomunikačná sieť, prevádzkovaná firmou Slovak Telecom, a obec patrí pod primárnu oblasť Banská Bystrica. Účastnícke stanice sú pripojené optickým káblom na digitálnu ústredňu

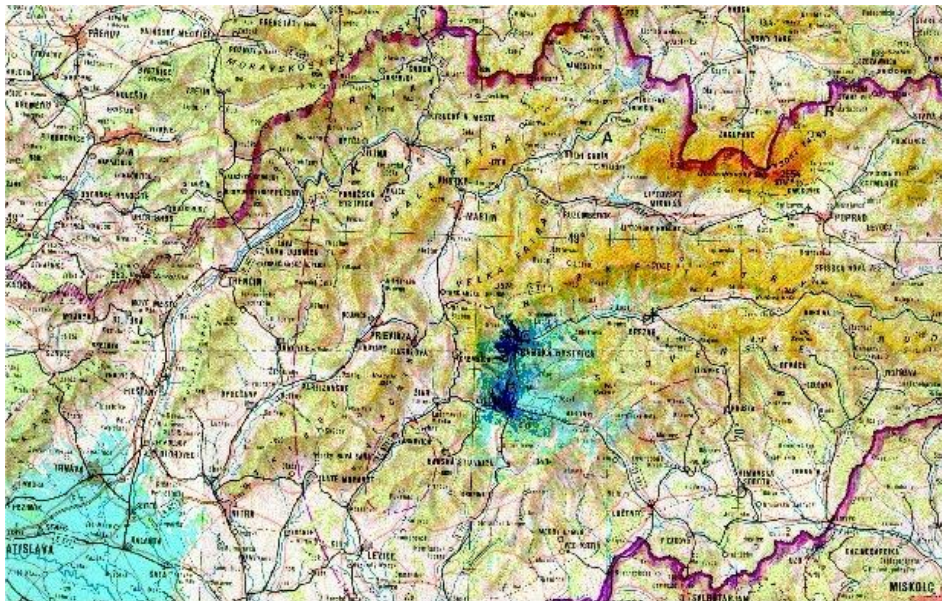
Internet je v obciach dostupný, obec má svoju www stránku – www.nemecka.sk.

V obci je príjem štandardných programov STV1, STV2, Markíza, JOJ, ktorý je zabezpečovaný z vysielача na Skalke prípadne Kráľovej holi. V katastrálnom území obce je samostatný vykrývač.

V súčasnosti zasahuje na územie obce aj pilotné vysielanie Digitálneho terestriálneho signálu z vysielача na Skalke

Pilotné pokrytie územia digitálnym terestriálnym signálom

Zdroj: www.vus.sk

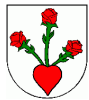
6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

6.3.1. Občianska vybavenosť

Stav rozsahu a kvality občianskej vybavenosti je iba základný pre zabezpečenie najnevyhnutnejších potrieb obyvateľov. Absentujú doplnkové služby, rozsah obchodných služieb nezodpovedá veľkosti sídla, zjavný je nedostatok oficiálne prevádzkovaných remeselných služieb.

Prehľad občianskej vybavenosti v obci

Obchody	počet
Predajne: potravinárskeho tovaru	5
nepotravinárskeho tovaru	1
zmiešaného tovaru	0
motorových vozidiel	0

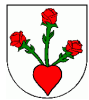

Iné doplnkové služby pre obyvateľov	
Holičstvo, kaderníctvo	1
Opravné	2
Remeselné služby (stolárstvo, zámočníctvo ...)	0
Požičovne (DVD, športového náradia...)	0
PNS	0
Stávkové kancelárie	1
Pošta	1
Banka	1
Bankomat	0
Zmenáreň	0
Taxislužba	0
Protipožiarna ochrana	
Jednotky požiarnej ochrany (DHZ)	1
požiarne vozidlá	1

Zdroj: OcÚ 2008

Príklady stavu infraštruktúry služieb poskytovaných v obci

6.3.2. Zdravotníctvo

Prehľad zdravotníckych služieb v obci

Zdravotníctvo, kúpeľníctvo	počet
ADOS	0
MUDr. Peter Zlevský - obvodný lekár	zdravotná starostlivosť
MUDr. Vojtech Kubiš - obvodný lekár	zdravotná starostlivosť
MUDr. Stella Herková – deti a dorast	zdravotná starostlivosť
Lekáreň	0

Zdroj: OcÚ 2008

Vybavenosť zdravotnými zariadeniami a službami je iba základná, vzhľadom na počet obyvateľov a spádovosť obce chýba v obci minimálne zubár, geriatra a lekárne.

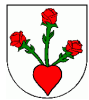
6.3.3. Sociálne služby

Prehľad subjektov sociálnej starostlivosti

Subjekty poskytujúce sociálne služby	Poskytované služby
Obecný úrad/obec	Vyhľadávanie a riešenie problémov soc. slabých rodín. Riešenie záškoláctva. Umiestňovanie dôchodcov do ústavov soc. starostlivosti. Poskytovanie soc. výpomoci neúplným rodinám. Vyhľadávanie a pomoc pri nesvojprávnych osobách. Opatrovateľská služba. Sociálno – právna kuratela. Práca s nezamestnanými (organizovanie VPP). Pomoc ZŤP (zapájanie do prác, tvorba projektov).
Farský úrad Nemecká	Návštevy starých a chorých – duchovná útecha. Pastoračné služby. Voľnočasové aktivity pre deti a mládež.
Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb	stravovanie, bývanie, zaopatrenie, sociálne poradenstvo, edukačnú činnosť, záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť, pracovnú terapiu, rekreačnú činnosť, rehabilitačnú činnosť, zabezpečuje úschovu cenných vecí

Zdroj: Stratégia soc. rozvoja okresu BR 2008

Obec Nemecká má spracovaný Komunitný plán obci na roky 2008-2013. Zmyslom vytvorenia tohto dokumentu bolo skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným koordinovaným postupom ich poskytovateľov. V Komunitnom pláne sú podrobnejšie analyzovaná sociálne služby.

Kvalitu vybavenosti sociálnych služieb v obci zvyšuje prítomnosť DD a DSS v správe BBSK. Napriek tomu v obci je nedostatok ďalších služieb najmä ambulantných (napríklad denný stacionár a pod), ale aj rozsah terénnych služieb na počet obyvateľov je nedostatočný.

DD a DSS Hron (foto: www.hron.sk)

6.3.4. Školstvo a vzdelávanie

V obci je komplexne zabezpečené vzdelávanie pre deti do 15 rokov. Je tu funkčná materská škola, základná školy 1.- 9. ročník

Najbližšie stredné školy sa nachádzajú v Brezne a najmä v Banskej Bystrici; vysoké školy v Banskej Bystrici. Dostupnosť k strednému a vyššiemu vzdelaniu je pre obyvateľov dobrá vzhľadom na blízkosť krajského mesta (30 min).

Strednodobý vývoj počtu žiakov v základnej škole za obdobie 11 rokov

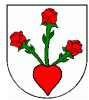
školský rok	1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008
počet žiakov	201	200	183	193	189	182	170	153	147	144	144

Zdroj: ZŠ Nemecká 2008

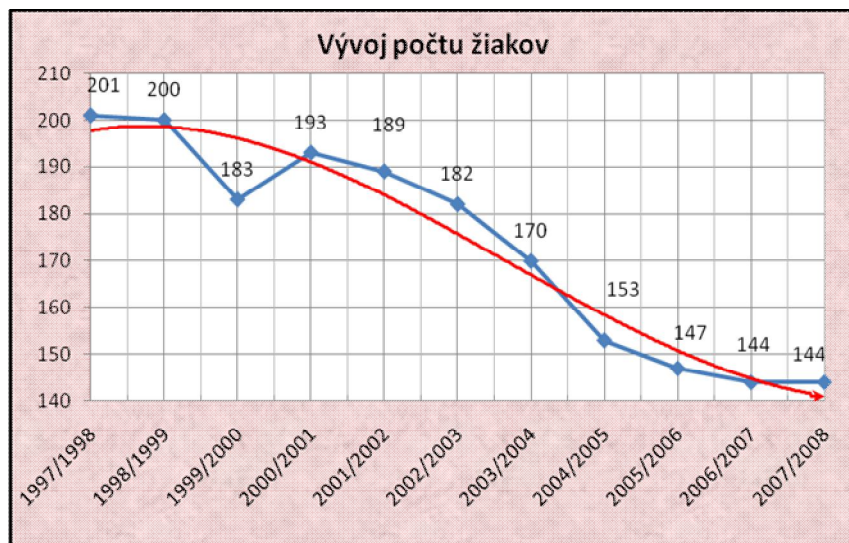
Dlhodobý vývoj počtu žiakov v päťročných cykloch

školský rok	1973/74	1978/79	1983/84	1988/89	1993/94	1998/99	2003/04	2007/08
počet žiakov	318	268	240	223	198	200	170	144

Zdroj: ZŠ Nemecká 2008

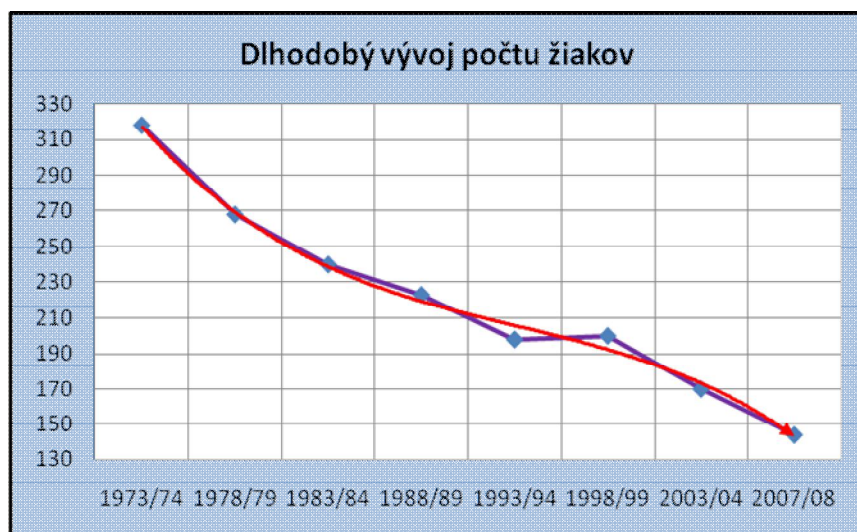

Vývoj počtu žiakov v ZŠ za posledných 11 rokov

Zdroj: ZŠ Nemecká 2008

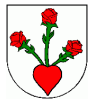
Dlhodobý vývoj počtu žiakov

Zdroj: ZŠ Nemecká 2008

Vývoj v dlhodobom horizonte má silne klesajúcu a trvalú tendenciu, po rokoch stabilizácie počtu žiakov (1993-1999) tento trend pokračoval. Celkový pokles za obdobie od roku 1973 je 174 detí, čo je pokles o 54,72%. V roku 2008 je najnižší počet žiakov za celé sledované obdobie.

Vývoj počtu v strednodobom horizonte vykazuje postupné spomaľovanie poklesu žiakov, za posledné 4 školské roky poklesol počet detí iba o 9 (5,9%)

Vzdelávanie dospelých

V obci neexistuje žiadne zariadenie ani inštitút, ktorý by vzdelával alebo rekvalifikoval dospelých občanov, okrem edukačných programov pre obyvateľov DD a DSS. Ani v blízkom okolí nie sú služby celoživotného vzdelávania zabezpečované stabilnejšou sieťou, alebo organizáciou.

6.3.5. Kultúra, osвета

Prehľad vybavenosti kultúrnymi zariadeniami

Kultúra	počet
kultúrne domy	1
verejné knižnice vr. pobočiek	1
knižničný fond spolu	7 581
používatelia spolu	309
kiná stále	0
sedadlá spolu	0
múzeá, galérie, výstavné plochy	2
pamätná izba	0
kluby	0
obecné noviny	áno
infocentrum	2
verejne dostupný internet	áno
Kostoly, smútočné služby	
kostoly:	
rímskokatolíckej cirkvi	1
evanjelickej cirkvi a.v.	0
ostatných cirkví	0
dom smútku	1
cintorín	3
fara	1

Zdroj: OcÚ 2008,

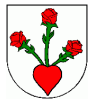
Vybavenosť zariadeniami pre kultúru a osvetu je iba nevyhnutná a ich technický stav je vo väčšine prípadov nevyhovujúci až zlý.

6.3.6. Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych.

Prehľad zariadení pre oddych a šport

Ubytovacie zariadenia		počet lôžok
penzióny	3	84
chatové osady	0	0
ubytovanie na súkromí	0	0
hotely	0	0
kemping	1	0
iné	2	78
Reštauračné zariadenia		počet stoličiek
reštaurácie	3	145
bufety	0	0
pohostinstvá	5	nezistené
cukrárne	0	0
iné, diskotéka, jedáleň	0	0
Športové zariadenia a služby pre oddych		počet
telocvične spolu	1	
štadióny otvorené	2	
ihriská: pre futbal	2	
školské	1	
tenis	1	
ostatné	0	
ostatné športové zariadenia	2	
lyžiarske vleky	0	
cyklotrasy	0	
lyžiarske turistické trasy	0	
kúpalisko	0	
tenisové kurty	1	
požičovňa športových potrieb	0	
poľovný revír	2	
ostatné zariadenia pre voľný čas (táboriská, ohniská, besiedky...)	2	
relaxačné služby (fitnes, masér...)	0	
športové služby (jazda na koni, tenis, splavovanie...)	1	

Zdroj: OcÚ 2008,

Futbalové ihrisko v miestnej časti Nemecká

Telocvična ZŠ s MŠ Nemecká

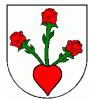
Tenisové kurty v miestnej časti Dubová

Vodácke centrum „Dronte“ – Nemecká (zahronom)

Zariadenia pre cestovný ruch k 31.8.2008

Názov zariadenia	Poskytované služby	Kapacita
Penzión Hradisko	ubytovanie stravovanie	58
Motorest Nemecká	stravovanie	50
Penzión u Matúša	ubytovanie	8
Chata Mirka	ubytovanie	18
Koliba Dúbravka	stravovanie	60
Jazdecký areál EQUUS SPORT	športové aktivity	
Múzeum 2.sv. vojny - Vápenka	informačné centrum, múzeum	
Ubytovňa ZŠ	ubytovanie	48
Vodácky camping Dronte	kemping - ubytovanie	
Caravan kemping Hradisko	kemping - ubytovanie	

Učebno-výcvikové zariadenie STU Bratislava	ubytovanie, školenia	30
Múzeum ľudovej architektúry	múzeum	
Lesné informačné centrum	informačné centrum	

Zdroj: internet

Penzión Hradisko

Kemping Dronte

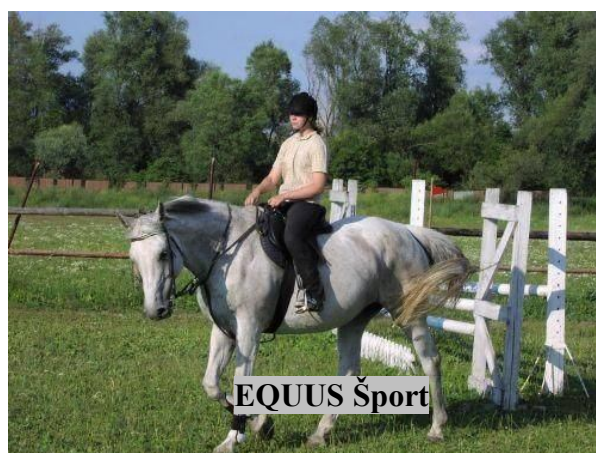
Chata Mirka a autokemping

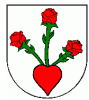
Motorest Nemecká

Koliba Dúbravka

EQUUS Šport

6.3.7. Administratíva a verejná správa

Prehľad administratívnej vybavenosti

Administratíva a správa v obci	
Obecný úrad	1
Matričný úrad	1
Stavebný úrad	1
Farský úrad	1
Obvodné oddelenie Polície	0
Požiarna zbrojnica	1
Lesný závod	0
Vojenský útvar	1

Zdroj: OcÚ 2008,

Požiarna zbrojnica

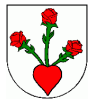
Obecný úrad

6.4. Obec

6.4.1. Majetok obce

Majetok obce k 31.12.2007

Majetok	Súčasná hodnota v Sk
Obecný úrad	3 000 000
Kultúrny dom	2 000 000
Požiarna zbrojnica	1 000 000

Zdravotné stredisko	1 500 000
Základná škola, Materská škola	100 000 000
Dom smútku	2 500 000
Dom služieb	4 000 000
Pozemky	750 000
Technická vybavenosť IBV	500 000
Verejné osvetlenie	1 000 000
Cesty, chodníky	5 000 000
Autobusové zastávky	150 000
SPOLU:	121 400 000

Zdroj: OcÚ 2008,

6.4.2. Projekty realizované v obci

Rok: 2005 – 2007
Názov projektu: ČOV a kanalizácia I. etapa
Celkový rozpočet: 31 000 000,- Sk
Vlastné zdroje: 21 500 000,- Sk
Environmentálny fond: 9 500 000,- Sk

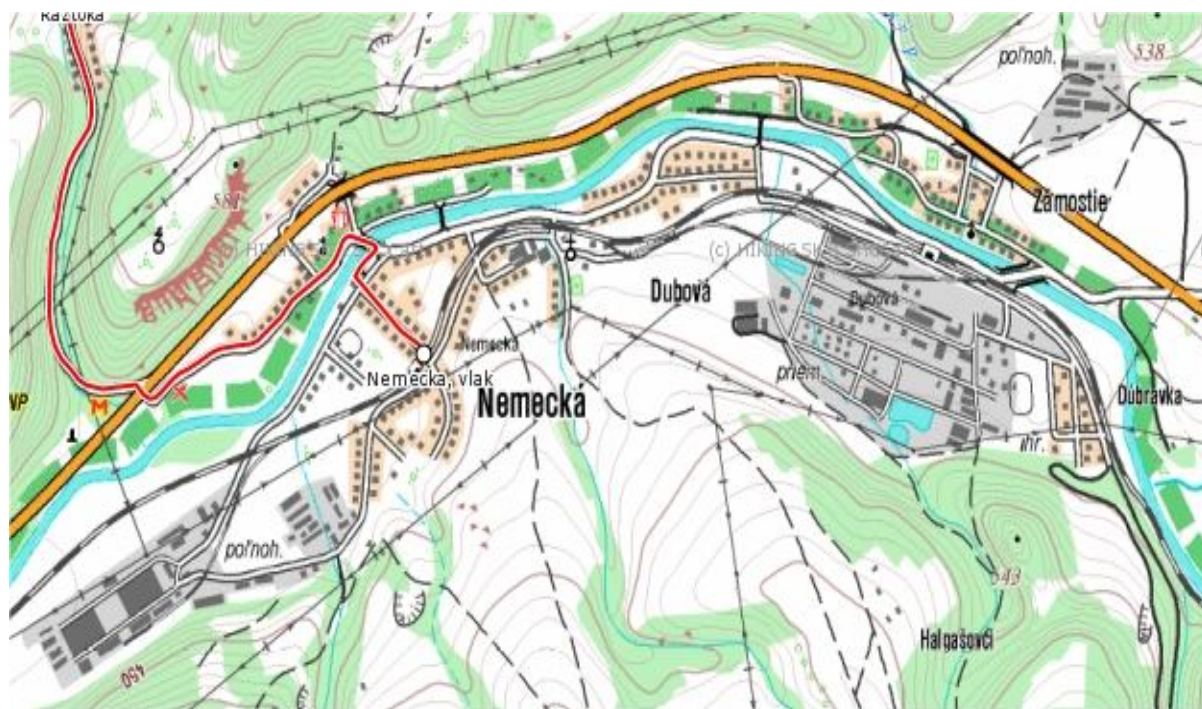
Rok: 2007 - 2008
Názov projektu: Rekonštrukcia tepelného hospodárstva v ZŠ
Celkový rozpočet: 2 800 000,- Sk
Vlastné zdroje: 400 000,- Sk
Ministerstvo školstva SR: 2 400 000,- Sk

7. VYUŽÍVANIE EKONOMICKÝCH ZDROJOV

V obci prevažujú odvetvie chemického priemyslu a lesníckych činností a poľnohospodárstva v časti aj spracovanie dreva. Väčší počet podnikateľských subjektov je v terciárnom sektore, pretože svoju činnosť vykonávajú najmä ako drobní živnostníci. Obec má dobrú polohu z hľadiska rozvoja cestovného ruchu.

Podnikateľské subjekty vytvárajú dostatok pracovných príležitostí pre občanov obce, najviac pracovných miest tvorí Petrochema Dubová, čiastočne oblasť zamestnanosti rieši Vojenský útvar. Nemecká

Mapa obce s vyznačenými obytnými a hospodárskymi zónami (zdroj: www.turistickamapa.sk)

7.1. Primárny sektor

Lesné hospodárstvo

Lesy na území obce pokrývajú takmer polovicu rozlohy katastra. Podľa svojho poslania, prírodných a hospodárskych podmienok, ako aj podľa celospoločenských záujmov a potrieb sú lesy MR zaradené do dvoch lesných oblastí:

- 36 Horehronské podolie, 36 A Lopejská kotlina, Bystrianske podhorie
- 40 Nízke Tatry, Kozie chrbty 40Ba Ďumbier, Prašivá; juh.

Zdroj: Lesoprojekt

Z hľadiska obhospodarovania sa lesy v katastri obce nachádzajú na lesných hospodárskych celkoch: LHC Jasenie, LHC Brusno, LHC Predajná, , LHC Ďumbier. Obhospodaruje ich tak štátny (Lesy SR – OLZ Slovenská Ľupča) ako aj neštátny sektor.

Dominantnou funkciou lesov je produkcia drevnej hmoty, hospodárske lesy pokrývajú vyše 90 % výmery lesov. Ochranné lesy slúžia pre zachovanie stromovej vegetácie na extrémnych stanovištiach a pre všeobecnú ochranu pôdneho krytu.

Drevinová skladba porastov je diferencovaná vzhľadom na nadmorskú výšku, expozíciu a ďalšie prírodné podmienky. Podľa uvedených podmienok lesy v predmetnom území zaraďujeme do nasledovných lesných vegetačných stupňov: bukový, jedľovo-bukový, smrekovo-bukovo-jedľový a smrekový. Lesné porasty majú do značnej miery charakter pôvodných lesov a podľa údajov Lesov SR, š.p. Odštepného závodu Slovenská Ľupča, ktorý obhospodaruje väčšinu lesov v území, je zloženie lesných porastov v priemere nasledovné: smrek 40-60 %, buk 20-40 %, jedľa 10-25 %, javor horský a jaseň 5-10 %, brest dnes už iba ako primiešaný.

V obci má sídlo Lesná informačná kancelária (LIK Nemecká)

Poľnohospodárstvo

V katastri obce vykonáva realizuje poľnohospodársku prvovýrobu niekoľko subjektov ako napríklad LAMO I&M, s.r.o. Valaská, AGROJAS, s.r.o. Predajná, HYDINÁREŇ Zámostie, s.r.o., alebo miestne pasienkové spoločenstvá Pasienkový urbár PS Dubová, Urbár PS Zámostie, Spolok bývalých urbaristov PS Nemecká, ale aj EQUUS Šport, spol.s.r.o.

Registrovaných súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR) je v obci viac, avšak len niektorí z nich sú aktívne hospodáriaci.

Poľovníctvo a rybárstvo

Podľa Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 91/1997 Z.z. o poľovných oblastiach a o akostných triedach poľovných revírov je územie Nemeckej zaradené do jeleních poľovných oblastí

Lesná zver dominujúca lesom územia je jeleň, menej sa vyskytuje zver srnčia, medveď, diviacia zver, vlk, rys. Svoje teritória tu majú tiež hlucháne, tetrovy, bociany čierne, dravé vtáky vrátane orla kriľavého a iné.

Ťažba a využívanie nerastných surovín

V obci sa nenachádzajú žiadne využívané ložiská nerastných surovín.

7.2. Sekundárny sektor

Sekundárny sektor je v obci veľmi slabo rozvinutý. Je to spôsobené tradičným zameraním ekonomickej aktivity obyvateľstva najmä do primárneho sektoru (poľnohospodárstvo a lesníctvo). V obci v oblasti sekundárnej výroby má dlhodobú tradíciu piliarska výroba. Po zrušení pily Jánošovka prevzala ťažisko spracovania drevnej hmoty Píla Rosík

Sekundárna výroba je sústredená v okolitých priemyselných centrách, kam veľa obyvateľov dochádza za prácou napríklad: Železiarne Podbrezová, Zlieváreň Hronec a pod.

Priemyselná výroba

Ťažisko priemyselnej základne obce tvorí *Petrochema Dubová*. Spoločnosť sa radí medzi menšie rafinérsko-petrochemické firmy ale svojim výrobným sortimentom, ktorý predstavuje viac ako 100 výrobkov patrí medzi významné slovenské chemické podniky. Petrochema od svojho vzniku v roku 1938 ovplyvňuje v nemalej miere hospodársky a spoločenský život horehronského regiónu a širšieho okolia. Po útlme výroby v rokoch 2003-2004 sa v roku 2005 zmenou majiteľov obnovila výroba a postupne rozširuje svoju činnosť.

Výrobný program :

- transformátorové oleje
- medicínálne a technické biele oleje
- ekologické mazacie oleje
- textilné pomocné prostriedky
- priemyselné pomocné prostriedky
- automobilové oleje

Spoločnosť je držiteľom certifikátov ISO kvality, najnovšie ISO 14001:2004 z roku 2005.

Stavebníctvo

V obci sa nachádzajú aj menšie stavebné firmy, ktoré vykonávajú jednoduché stavby a zemné práce.

7.3. Terciálny sektor

Cestovný ruch

Podľa ÚPN – VÚC Banskobystrického kraja sa pomerne intenzívne sa využívajú danosti Ďumbierskych Tatier (západná časť Nízkych Tatier). Rekreačné strediská, ktoré sa tu nachádzajú majú celoštátny a vyšší význam. Málo je rekreačne a turisticky využité Horehronské podolie, ktorého danosti sú tiež veľmi kvalitné, ale chýba rekreačná vybavenosť.

Napriek tomu, že ÚPN VÚC BB kraja nezaraďuje obec nemeckú priamo do rozvojových centier pre cestovný ruch, je Nemecká významným faktorom pre rozvoj cestovného ruchu v regióne Horehronie.

Východiská rozvoja cestovného ruchu

Poloha obce vzhľadom na územie Horehronia predurčuje jeho významné postavenie z hľadiska cestovného ruchu. Obec tvorí vstupnú bránu do regiónu Horehronie (okres Brezno) a na tejto svojej polohe môže budovať stratégiu rozvoja cestovného ruchu v území. Priestorovo veľmi vhodne umiestnené múzeum Vápenka a Motorest nemecká s prilehlým parkoviskom sú ideálnym východiskom pre vybudovanie vstupného areálu do celého regiónu.

Na druhej strane má svoje vlastné atraktívne lokality - napríklad Hradisko s vybudovaným zázemím pre cestovný ruch. Taktiež južná časť katastra - podhorie Slovenského Rudohoria má výborné podmienky pre budovanie vidieckeho turizmu.

Blízkosť regionálneho centra – Banskej Bystrice a jej potenciálu vytvára predpoklady na budovanie lukratívnych doplnkových služieb spojených

s pohybom v prírode, športom a relaxom, ako napríklad rozvíjanie už existujúcej hipoturistiky, alebo rozvoj cyklotrás, prípadne ďalších športov napríklad paragliding, motokros a pod.

Ďalším významným prvkom a východiskom je blízke susedstvo s kúpeľným centrom v Brusne. Pre klientelu kúpeľov je vhodné vytvárať poldňové, jednodňové produkty s využitím miestneho potenciálu a atrakcií, napríklad remesiel.

Služby obyvateľstvu

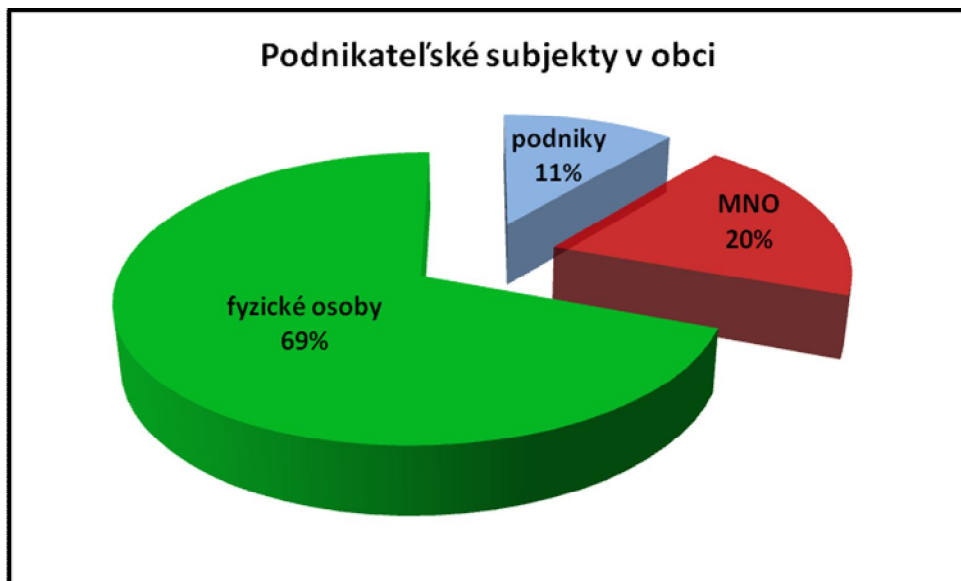
Tvorí najrozvinutejšiu časť ekonomických aktivít obyvateľstva realizovaných obci. Služby poskytované v obci sú zmapované v časti 6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

V obci sú poskytované najmä, obchodno-obslužné služby, služby verejnej administratívy a správy. Tieto služby sú zabezpečované drobnými živnostníkmi a obcou.

Terciálny sektor má značné zastúpenie aj v lesníctve a to cez pilčické práce a služby v lesnom hospodárstve.

Organizačná štruktúra hospodárstva	počet
subjekty vedené v registri štatistických jednotiek k 31.12.2007	72
v tom: právnické osoby spolu	22
v tom: podniky	8
neziskové inštitúcie	14
fyzické osoby nezapísané v obchodnom registri	50
z toho: živnostníci	45
slobodné povolania	1

Zdroj: OcÚ 2008

Zdroj: OcÚ 2008

7.4. Trh práce

7.4.1. Zamestnanosť

Štatistické údaje k zloženiu zamestnanosti sú k dispozícii iba z SOBD z roku 2001. Vzhľadom na značné zmeny v štruktúre zamestnanosti v posledných rokoch tieto údaje už neodrážajú celkom reálne súčasný stav. Pre porovnanie uvádzame aj stav zamestnanosti v okrese podľa odvetví za rok 2006. V porovnaní so situáciou v okrese je zrejماً prevaha zamestnanosti v priemysle v obci 41,6% oproti okresnému podielu 37,5%. Prítomnosť vojenského útvaru zvyšuje podiel zamestnanosti vo sfére verejnej správy a obrany (až 16,8%) na rozdiel od okresu (6,2%) (nasledujúce tabuľky a grafy)

Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa odvetví

<i>Odvetvie</i>	<i>Počet</i>	<i>%</i>
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo	11	1,19%
Lesníctvo, ťažba dreva	22	2,38%
Priemyselná výroba	385	41,58%
Výroba a rozvod elektriny, plynu, vody	7	0,76%
Stavebníctvo	25	2,70%
Obchod	77	8,32%

Hotely a reštaurácie	19	2,05%
Doprava, skladovanie, pošty a spoje	46	4,97%
Peňažníctvo a poisťovníctvo	9	0,97%
Nehnuteľnosti a obchodné služby	18	1,94%
Verejná správa, obrana	156	16,85%
Školstvo	38	4,10%
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	27	2,92%
Ostatné verejné a sociálne služby	18	1,94%
Ostatné a neudané	68	7,34%
CELKOVO	926	100,00%

Zdroj: SODB 2001

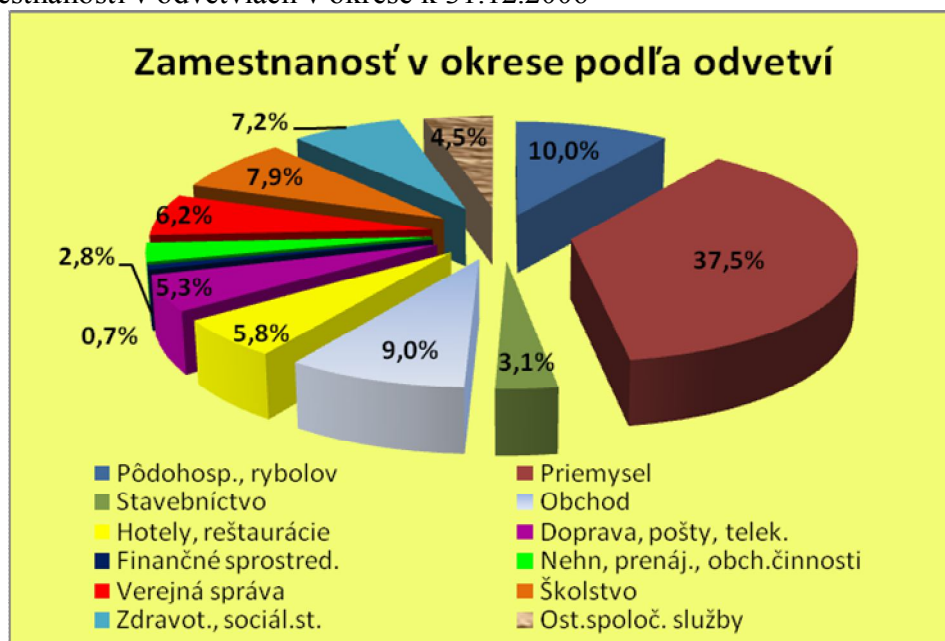
Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa odvetví

Zdroj: SODB 2001

Stav zamestnanosti v odvetviach v okrese k 31.12.2006

Zdroj: www.statistics.sk

Pracovné príležitosti v obci -zamestnávateelia

Vojenský útvar Nemecká

DD a DSS Hron Dubová

Petrochema Dubová

Motores Nemecká

KOMO – ZP, s.r.o.

LAMO I&M, s.ro.

EQUUS SPORT s.r.o.

PROFAX – Bárthová Danko

Pasienkový URBÁR pozemková spoločnosť Dubová

LESY SR, š.p. odštepný závod S. Ľupča

URBÁR PS Zámotie

ZEPOX s.r.o.

Spolok bývalých urbaristov PS Nemecká

Hydináreň Zámotie

Železnice SR

Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu, Výskumný ústav Pôdoznanectva a ochrany prírody

Múzeum SNP

Palivo Impex s.r.o.

COOP JEDNOTA Brezno s.d.

FUCHS s.r.o.

Významní podnikatelia pôsobiaci na území obce Nemecká:

Ladislav Konšek – Topbar, SZČO - pohostinstvo

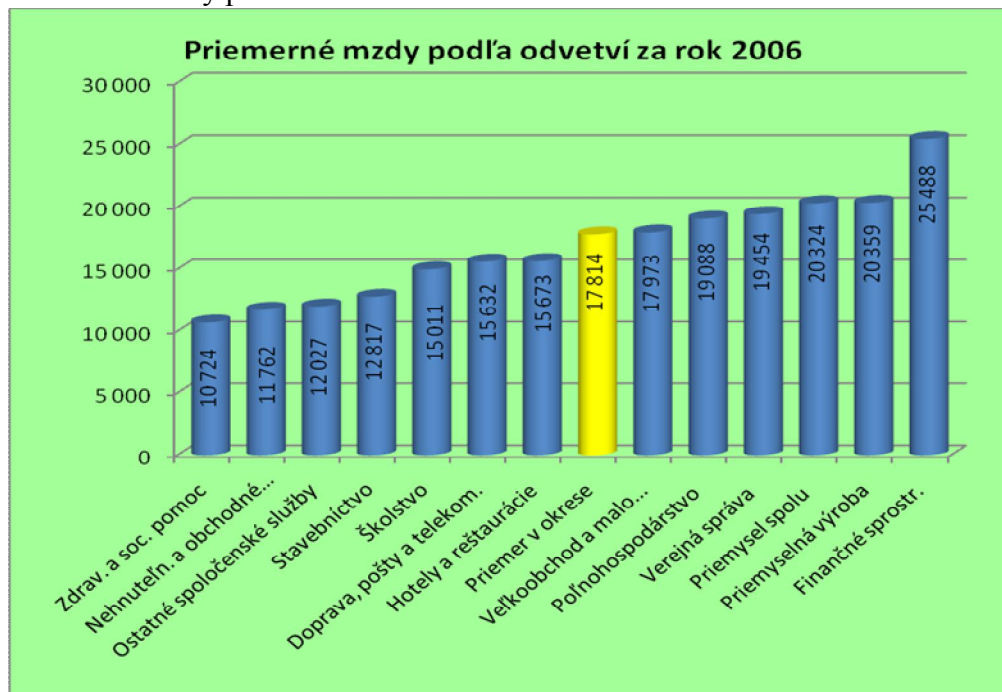
Miroslav Medveď – Pneuservis Miro, SZČO

Danka Bárthová – Profax, SZČO – nákladná doprava

Maroš Kohút SZČO – obchod a pohostinstvo

Počet podnikateľov a subjektov pôsobiacich v obci je v pomere k počtu obyvateľov veľmi nízky, čo svedčí o nízkej aktivite občanov, zvyknutých skôr na pozíciu zamestnanca (Petrochema).

Priemerné mzdy podľa odvetví v okrese Brezno

Zdroj: www.statistics.sk

Do zamestnania z obce denne dochádza približne 35% ekonomicky aktívnych obyvateľov.

7.4.2. Nezamestnanosť

Nezamestnanosť v obci je v obci na regionálne pomery vcelku na dobrej úrovni, pohybuje sa v rozpätí od 8 do 9%. V súvislosti na výhľadový program Petrochemy Dubová je perspektíva postupného zníženia nezamestnanosti na úroveň 5-6%.

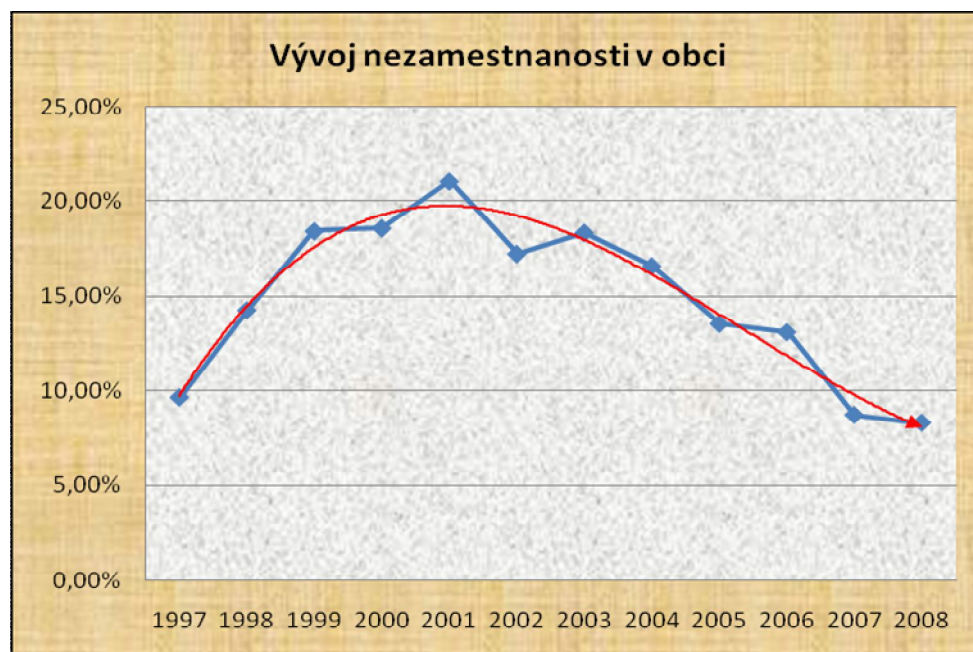
Rizikovou skupinou sú najmä ženy a nezamestnaní nad 45 rokov (29). Samostatnú skupinu tvoria nezamestnaní bez ukončeného základného vzdelania, alebo s ukončeným iba základným vzdelaním (29), jedná sa najmä o nezamestnaných rómskej národnosti. Vysoký podiel je aj dlhodobo nezamestnaných nad 24 mesiacov nezamestnanosti až 41,2% z celkového počtu nezamestnaných. Významným faktorom nezamestnanosti je práve kumulácia týchto faktorov v určitej úzkej skupine, čím sa pravdepodobnosť ich zamestnania znižuje na minimum.

Vývoj nezamestnanosti v obci

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Miera nezam..	9,6%	14,3%	18,4%	18,6%	21,1%	17,3%	18,4%	16,6%	13,6%	13,1%	8,7%	8,3%

Zdroj: ŠÚ BB a ÚPSVaR BR 2008

Vývoj nezamestnanosti v obci

Zdroj: ŠÚ BB a ÚPSVaR BR 2008

Nezamestnanosť v obci k 31.5.2008

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	820
Podiel EoA na celkovom obyvateľstve	44,49%
Počet nezamestnaných	68
z toho ženy	34
z toho nad 24 mesiacov	28
z toho vo veku nad 45 rokov	29
z toho s max. základným vzdelaním	29

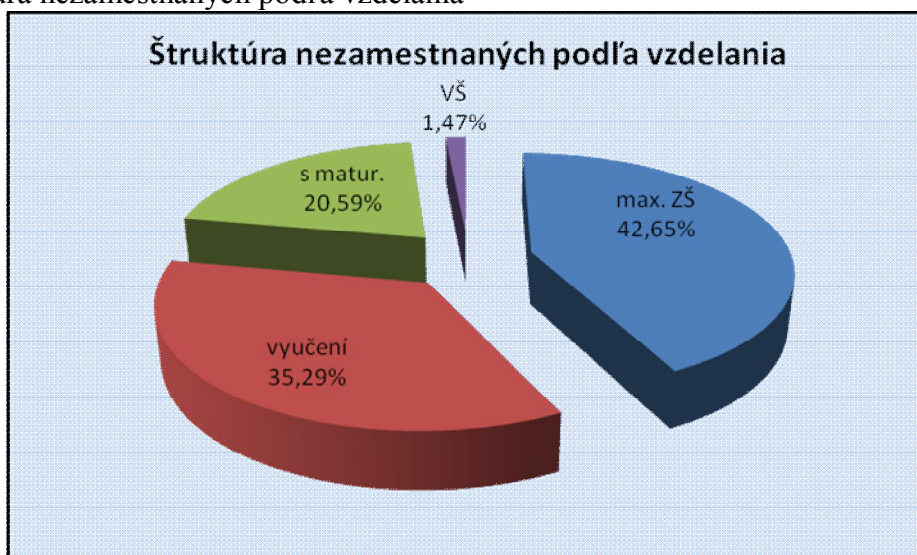
Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania

vzdelanie	max. ZŠ	vyučení	s maturitou	ukončená VŠ
nezamestnaní	29	24	14	1

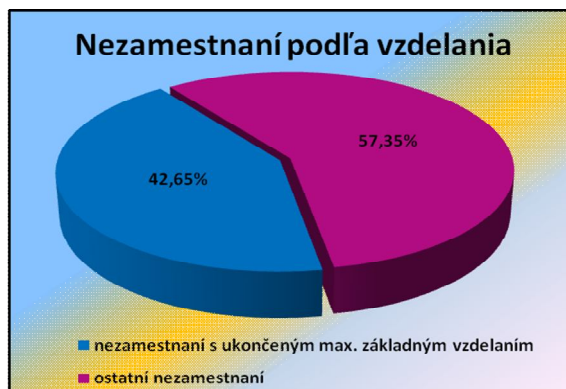
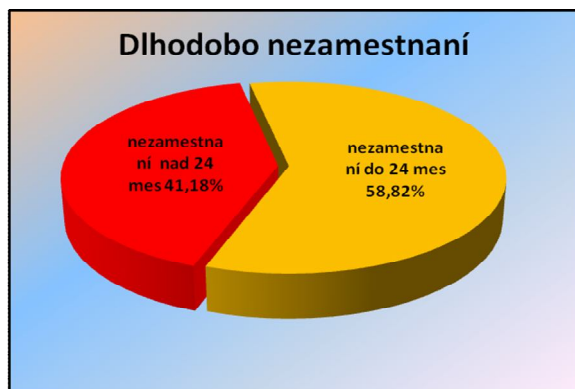
Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

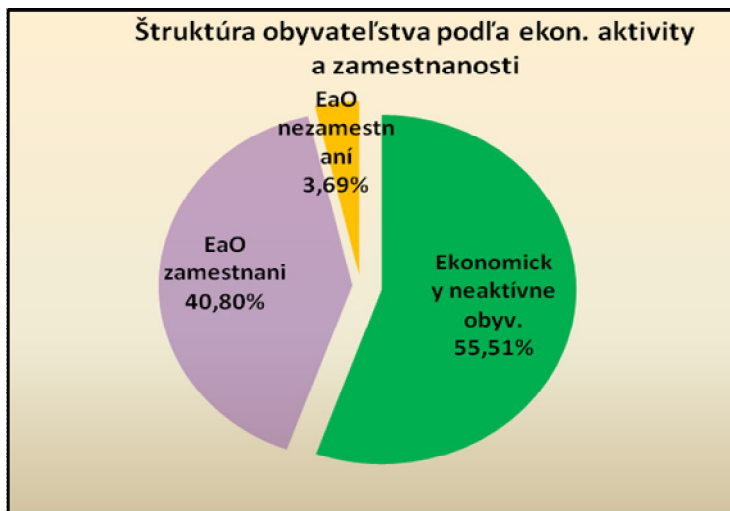
Podiel rizikových skupín nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity a nezamestnanosti

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Celková nezamestnanosť v obci nie je vysoká, ale štruktúra nezamestnaných nedáva vysoké predpoklady na vážnejšie zníženie nezamestnanosti v obci. V aktuálnom stave je reálne možné znížiť nezamestnanosť maximálne na hranicu 6%. Ďalšie znižovanie bude vyžadovať dlhodobú systematickú prácu s cieľovou skupinou, prípadne vybudovanie sociálneho podniku.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Nemecká na roky 2008 - 2015

ANALÝZA ÚZEMIA

OBSAH

1. SWOT ANALÝZA
2. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA
  - 2.1. Rozvojový potenciál obce
  - 2.2. Disparity rozvoja
3. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA
  - 3.1. Audit problémov
  - 3.2. Najdôležitejšie problémy
  - 3.3. Kľúčové problémy
  - 3.4. Analýza kľúčových problémov

1. SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY

- Existujú služby občanom – kaderníctvo (1x týždeň)
- Existuje zdravotná starostlivosť – lekári
- Dobré podmienky pre poľnohospodársku živočíšnu výrobu (chov oviec)
- Významný prírodný potenciál (drevo, prírodné podmienky a pod.) pre vytváranie nových pracovných príležitostí vo výrobe, cestovnom ruchu, službách a pod.
- Blízkosť chránených území (NATAP)
- Kultúrno-historický potenciál obce súbor Čierťaz
- Existuje zdroj pitnej vody (prameň)
- Pozitívny osobný príklad ľudí podnikajúcich úspešne (chov koní – hipoterapia)
- Občania sú hrdí na významných rodákov – Pamätná tabuľa spisovateľa Dominika Štubňu Zámockého, Monografia obce Nemecká r.2007
- Kultúrna osobnosť obce – miestny maliar (obrazy s prírodnou scenériou)
- Pravidelné organizovanie dní obce v posledný júlový víkend
- V obci sa hrajú divadlá (líder aktívny člen – podieľal sa na vydaní monografie ....)
- Tradičná remeselná zručnosť (čipkárstvo, drevené makety)
- Potenciál pracovnej sily so zameraním na chemický priemysel
- Významný zamestnávateľ Vojenský útvar Nemecká
- Dostatočne vzdelaný ľudský potenciál
- Hotel Hradisko (rozvoj turizmu – možnosti lyžovania)
- Kapacita klientov DSS 50 lôžok
- Obecný úrad s matrikou
- Dostatok obecných budov
- Vhodne využívané priestory budovy knižnice – zriadená ako čajovňa
- Organizovanie generáčnych voľnočasových aktivít (mladí, seniori, deti)
- Obec má vybudovanú telekomunikačnú sieť
- Obec je plynofikovaná
- Časť obce má vybudovanú obecnú kanalizáciu s ČOV

- V obci je vodovod
- Rozvoj turizmu – vodáctvo (splavovanie Hrona)
- Existuje kostol
- Silné náboženské vierovyznanie rímsko-katolícke vierovyznanie
- V základnej škole sa nachádza múzeum ľudovej kultúry
- Historická pamiatka novodobých dejín priťahujúca turistov – Pamätník SNP a vápenka
- Obec má záujem o postupnú opravu chátrajúcich budov
- Dostupnosť k informáciám
- Obecné noviny ¼ rok Novinky z pod Hradiska
- Obecný rozhlas
- Aktívny Dobrovoľný hasičský zbor
- Aktívny spolok Jednota dôchodcov
- Aktívne občianske združenie
- Existuje internetová stránka obce – prezentácia
- ZŠ má 140 žiakov
- MŠ 54 detí
- Expozícia drevených makiet kostolov a chalúp

SLABÉ STRÁNKY

- zhoršuje sa veková skladba obyvateľstva
- narastá podiel prestarých občanov
- v obci nie sú lídri
- občania majú malý záujem o veci verejné
- obec musí prihliadať na striedanie miesta realizácie aktivít vo všetkých troch častiach obce (Zámotie, Dubová, Nemecká)
- nekvalitné komunikácie
- nevyhovujúce autobusové nástupište – mimo a ďaleko od centra (Zámotie, Dubová)
- nefunkčné futbalové ihrisko zarastá, chátra (Petrochema Dubová)
- nefunkčné volejbalové ihrisko zarastá, chátra (Petrochema Dubová)
- zlý stav budov vo vlastníctve obce
- zlý stav budovy ZŠ a telocvične

- zlý technický stav 3 budov kultúrnych zariadení, ktoré vyžadujú rekonštrukciu (Zámotie, Nemecká)
- chátrajú pamiatky novodobej architektúry (socha, vápenka)
- znečisťovanie verejných priestranstiev
- obec nedostatočne využíva externé zdroje (EU, ŠR, sponzoring)

PRÍLEŽITOSTI

- rozšírenie sociálnych služieb (denný stacionár)
- vhodné vzdelávacie programy a osвета v Brezne
- využitie prostriedkov EU, ŠR, granty, fundreising
- rozvoj turizmu vo forme nových cyklotrás napojenie sa na existujúce
- blízkosť a dobrá dopravná dostupnosť krajského mesta
- rozvojové zámery zahraničného investora v areáli Petrochemy
- získanie finančných prostriedkov na opravy miestnych komunikácií
- poloha - vstup do regiónu Horehronie

RIZIKÁ (OHROZENIA)

- nedostatočná podpora začínajúcim a malým podnikateľom zo strany štátu
- včasné podchytenie mladej generácie na zapojenie sa do verejného života – výchova mladej generácie
- nízky príjem obyvateľov
- zlé dopravné spojenie do niektorých častí obce
- geografická rozľahlosť obce

2. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA

2.1. Rozvojový potenciál obce

Rozvoj Petrochemy Dubová.

Vybudovanie programu v Petrocheme na spracovávanie odpadov.

Obec ako vstupná brána do turistického regiónu Horehronie

Vstupný areál – Pamätník/Motorest nemecká (zdroj: www.tic.sk)

Voľné bytové priestory

Voľné kapacity pre podnikanie

- budovy – na podnikanie
- ľudské kapacity sú v oblasti podnikania málo aktívne a zapojené

Tradícia remesiel – rozvoj čipkárstva a podobne

Vhodné priestory pre rozvoj agroturizmu a vidieckeho turizmu

Poľovníctvo

Ovčiarstvo

Časť katastra obce vhodná pre rozvoj vidieckeho turizmu (www.tic.sk)

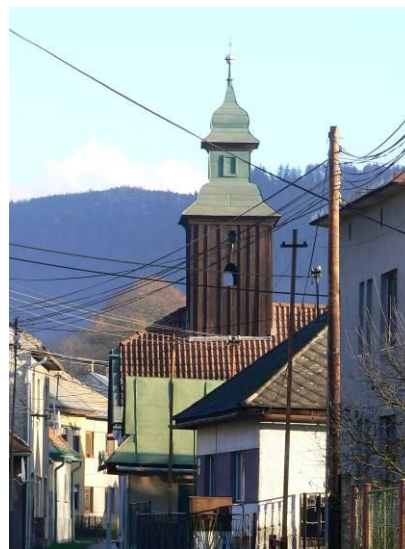
Uloženie sietí pod zem a zlepšenie vzhľadu
a atraktívnosti obce

Hron – prítiažlivé miesto pre oddych

Vybudovanie oddychovej zóny

Vodácky areál

*vzhľad obce narušený sieťami
vedenými vzduchom – Zámostie*

Vybudovanie miestneho centra cestovného ruchu Hradisko s využitím archeologickej lokality

Lokalita Hradisko

Zamestnanie Rómov v remeselných činnostiach

- prútené metly, košíky, kováči
- rómska kapela, detský súbor
- zbieračstvo lesných plodov, odpadu
- pomocné práce v poľnohospodárstve (pasenie)
- údržba turistických chodníkov
- udržiavanie čistoty, úprava obce

Rozvoj lokality Dúbravka – služby CR

Rozvoj areálu bývalého výskumného ústavu (dnes Equus Šport) pre rozvoj služieb

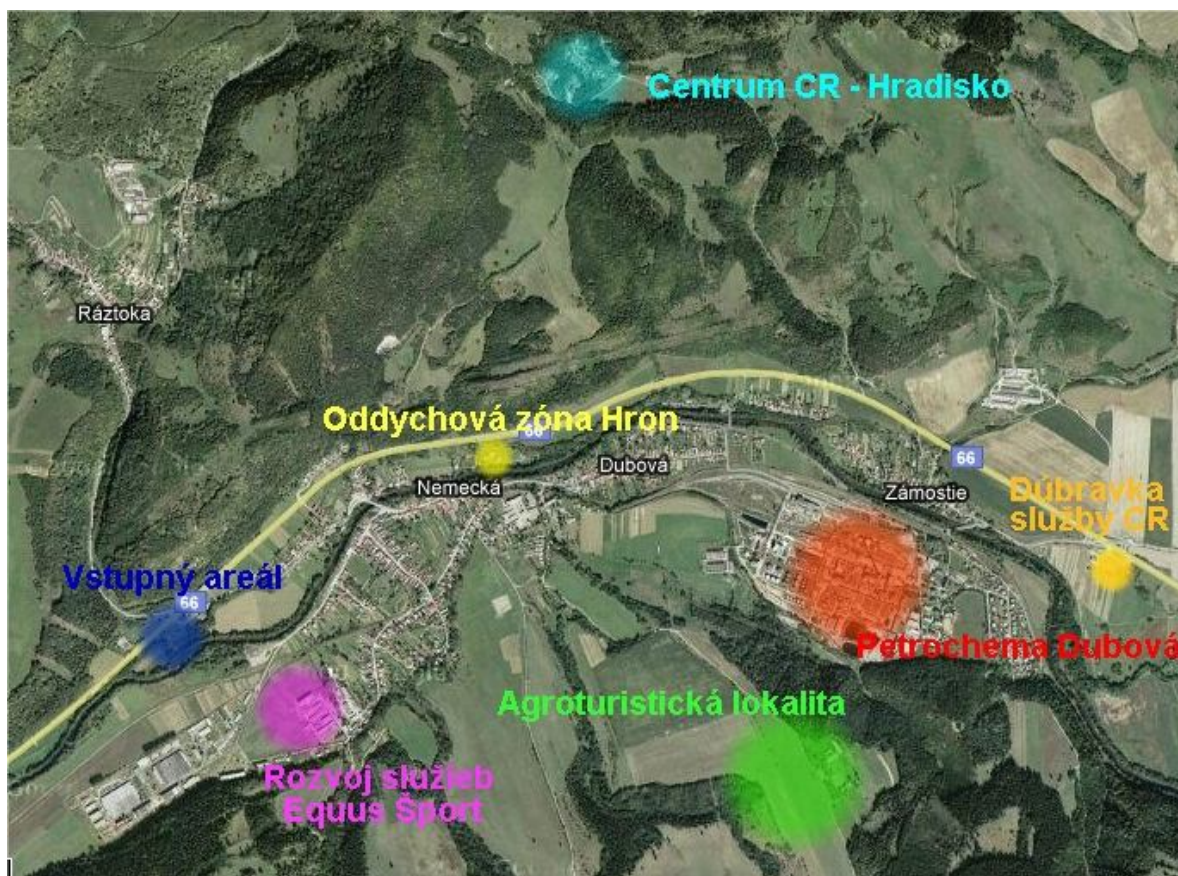
Areál Equus Šport

Turistické atrakcie

- NaPaNT
- Kultúrne pamiatky
- Múzeum a pamätník

Kvalitná drevná surovina

Potenciálne lokality rozvoja (mapa: www.tic.sk)

Predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu je kultúra, história, tradície a zručnosť ľudí územia, ktorí sa dokážu podeliť s návštevníkom územia so svojimi znalosťami. Z remesiel, ktoré sú pre rozvoj vidieckeho turizmu stále atraktívnejšie sa v obci zachovali:

2.2. Disparity rozvoja

Hlavné disparity rozvoja obce

Rozvojový potenciál	Súčasný stav
Značný potenciál pre rozvoj turizmu najmä svojou polohou, ale aj prírodný aj kultúrno-historický	Miera využívania podmienok pre turizmus je veľmi nízka, najmä z hľadiska dĺžky pobytu návštevníkov (nevyužité existujúce ubytovacie kapacity)
Existujú podnikatelia a zariadenia v cestovnom ruchu	Nedostatok produktov najmä spoločných z cieľom udržať zákazníka v obci a regióne, slabá miera spolupráce, prevláda konkurenčný vzťah.
Rozvojový program Petrochemy Dubová aj v oblasti environmentálnej a spracovania odpadov	Negatívny postoj občanov k problematike spracovávanía odpadov v Petrocheme, neznalosť problematiky
Existencia Mikroregiónu Chopok Juh	Miera využitia potenciálu spolupráce obcí je nízka, využitie územia MR ako celku a budovanie spoločných produktov a značiek je iba v začiatkoch
Značný počet občanov dochádza za prácou	Nízka schopnosť a pripravenosť obyvateľov na samostatné podnikanie a tvorbu miestnych služieb
Predlžovanie priemerného veku dožitia obyvateľov	Vysoký rozdiel medzi priemerným vekom dožitia mužov a žien
Existujúca skupina Rómskeho obyvateľstva v obci	Nízka miera využívania ich pozitívnych daností, zručností a schopností pre plnenie cieľov rozvoja obce. Nízka miera zapájania Rómov do rozvojových procesov.

3. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

3.1. Audit problémov

- do obce sa sťahujú rómski obyvatelia z Banskej Bystrice
- patriotizmus starej generácie k pôvodným častiam obce (Zámotie, Dubová, Nemecká)
- narastá podiel občanov nad 60 rokov veku
- v obci chýbajú aktívni ľudia - lídri
- nízke ohodnocovanie práce v regióne
- občania sa nezaujímajú o veci verejné
- narastajúci počet obyvateľov, ktorí sú prijímateľmi dávok v hmotnej núdzi
- obec nerealizuje aktivity vo všetkých častiach obce, musí prihliadať na striedanie miesta realizácie aktivít vo všetkých troch častiach obce (Zámotie, Dubová, Nemecká)
- nepostačujúce finančné prostriedky niektorých rodín na pokrytie základných životných potrieb
- obec nedostatočne využíva externé zdroje (EU, ŠR, sponzoring)
- nekvalitné komunikácie
- nevyhovujúce autobusové nástupište – mimo a ďaleko od centra (Zámotie, Dubová)
- nefunkčné volejbalové ihrisko
- zlý stav budov vo vlastníctve obce
- zlý stav budovy ZŠ a telocvične
- nedostatočne vybavená škola
- zlý technický stav 3 budov kultúrnych zariadení, ktoré vyžadujú rekonštrukciu (Zámotie, Nemecká)
- chátrajú pamiatky novodobej architektúry (socha, vápenka)
- znečisťovanie verejných priestranstiev
- nedostatok voľnočasových aktivít a programov

- nedostatok komunikácie zo strany vedenia obce voči občanom
- nedostatočný informačný systém – málo informácií pre návštevníkov aj domácich
- neudržiavané športové ihriská na území obce
- nefunkčné futbalové ihrisko
- zlý technický stav budov vo vlastníctve obce
- chátrajú pamiatky novodobej histórie (socha, vápenka)
- neupravené verejné priestranstvá, chýba zeleň
- znečistený Hron
- nevraživosť občanov z rôznych miestnych častí k sebe
- absencia voľnočasových a vzdelávacích programov pre mládež, ženy, dospelých, seniorov
- nedopracované základné rozvojové dokumenty obce (PHSR, Územný plán a i.)
- nie je špecifikovaná skupina ZP (neexistuje databáza).
- ZP sú izolovaní v domácom prostredí.
- nárast ľudí závislých na alkohole, drogách, gamblerstve
- nevybudované chodníky
- nedostatok parkovacích plôch v obci
- chýbajú prístupné verejné WC
- obec nedostatočne využíva externé zdroje (EU, ŠR, sponzoring)
- vysoká finančná a časová náročnosť vybudovania infraštruktúry
- nerešpektovanie a nedodržiavanie legislatívy a VZN obce obyvateľmi (stavebný poriadok, nariadenia o nakladaní s odpadmi, poplatková povinnosť, voľne sa pohybujúce zvieratá po obci, školská dochádzka, a i.)
- ľahostajnosť ľudí k životnému prostrediu a čistote verejných priestranstiev
- nedostatočná komunikácia obce s občanmi priamo vo volebných obvodoch
- nedostatočné povedomie občanov o nakladaní s domovým odpadom
- existencia smetísk a čiernych skládok.
- nedostatky v estetizácii obce (vianočná výstavba, úprava verejných priestranstiev a i.)
- nedostatočná spolupráca obce, MVO, podnikateľov v CR a službách v oblasti marketingu, koordinácie programov, propagácie v CR
- nedostatok značených turistických trás, cyklotrás, bežeckých trás v okolí obce
- chýba prenos informácií o sociálnych problémoch spomedzi ľudí do databázy a ich aktualizácia.

- nedostatočný sortiment služieb v obci
- nedodržiavanie legislatívy SR, VZN obce, etických noriem zo strany poskytovateľov služieb (nalievanie neplnoletým, nedodržiavanie otváracích hodín, neplatenie daní, typovanie neplnoletých, automaty...)
- ničenie verejného majetku, vandalizmus

3.2. Najdôležitejšie problémy

Identifikácia najväznejších problémov v obci

NEKVALITNÉ PROSTREDIE ŽIVOTA V OBCI
NEDOSTATOČNÝ ZÁUJEM OBČANOV O SPOLOČNÝ ROZVOJ OBCE
NÍZKA ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ ČASTI RÓMSKÝCH AJ NERÓMSKÝCH RODÍN
OBEC NEDOSTATOČNE VYUŽÍVA EXTERNÉ ZDROJE
NEDOSTATOČNÝ ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V OBCI
NEKOMPLETNÁ A NEDOSTUPNÁ PONUKA SLUŽIEB PRE OBYVATEĽOV
NEDOSTATOČNÁ SPOLUPRÁCA V OBCI
KLESAJÚCI POČET DETÍ V ŠKOLE

3.3. Kľúčové problémy

Matrica kľúčových problémov obce Nemecká

	PROBLÉMY:	01	02	03	04	05	06	07	08
1	nekvalitné prostredie života v obci		X	/	/	/	/	/	/
2	nedostatočný záujem občanov o spoločný rozvoj obce	/		X	/	X	/	/	/
3	nízka životná úroveň časti rómskych aj nerómskych rodín	X	/		/	X	X	/	X

4	obec nedostatočne využíva externé zdroje	X	X	X		X	X	X	/
5	nedostatočný rozvoj cestovného ruchu v obci	X	/	/	/		X	/	X
6	nekompletná a nedostupná ponuka služieb pre obyvateľov	X	X	/	/	/		/	/
7	nedostatočná spolupráca v obci	X	X	X	/	X	X		/
8	klesajúci počet detí v škole	X	X	/	X	/	X	X	
	SUMÁR	6	5	3	1	4	5	2	2

Pozn.: Farebne označené sú analyzované „kľúčové“ problémy obce

Poradie „kľúčovosti“ problémov v obci (výsledky z Matrice)

1	Nekvalitné prostredie života v obci	6
2	Nedostatočný záujem občanov o spoločný rozvoj obce	5
6	Nekompletná a nedostupná ponuka služieb pre obyvateľov	5
5	Nedostatočný rozvoj cestovného ruchu v obci	4
3	Nízka životná úroveň časti rómskych aj nerómskych rodín	3
7	Nedostatočná spolupráca v obci	2
8	Klesajúci počet detí v škole	2
4	Obec nedostatočne využíva externé zdroje	1

3.4. Analýza kľúčových problémov

A./ Nekvalitné prostredie života v obci

Príčiny:

- pasívny vzťah občanov k prostrediu v ktorom žijú
- chýba územný plán obce

- nie sú spracované technické projekty, štúdie,
- obec nedostatočne využíva externé zdroje (EU, ŠR, sponzoring)
- vysoká finančná a časová náročnosť vybudovania infraštruktúry
- zastaralá infraštruktúra (najmä vodovod, elektrické siete, osvetlenie, rozhlas...)
- rozľahlosť obce a jej neustále rozširovanie sa – vysoká nákladovosť na zriaďovanie, prevádzku a údržbu sietí
- obec nie vždy môže ovplyvniť stav infraštruktúry
- nezáujem niektorých majiteľov sietí o ich obnovu.
- nesystémové riešenia
- problémy s majetkovým vysporiadaním

Dôsledky:

- obmedzovanie rozvoja obce
- zlý vzhl'ad obce
- zhoršovanie života občanov (pitná voda, vypadáva elektrina, povodne, nie dobrá dostupnosť internetu, budujú sa nie bezbariérové vstupy ...)
- zníženie záujmu o investovanie obci
- nespokojnosť občanov
- nespokojnosť návštevníkov
- nekvalitné komunikácie
- nevyhovujúce autobusové nástupište – mimo a ďaleko od centra (Zámotie, Dubová)
- nefunkčné volejbalové ihrisko
- zlý stav budov vo vlastníctve obce
- chátrajú pamiatky novodobej architektúry (socha, vápenka)
- znečisťovanie verejných priestranstiev

B./ Nekompletná a nedostupná ponuka služieb pre obyvateľov

Príčiny:

- neatraktivnosť regiónu (obce) pre podnikateľov a investorov
- nízka úroveň zručností miestnych obyvateľov v podnikaní
- nízka miera dopytu po službách
- nízke ohodnocovanie práce v regióne

- kolobeh miestnej ekonomiky je na veľmi nízkej úrovni
- nedostatočná spolupráca subjektov podnikaní
- nízka úroveň využívania miestnych zdrojov
- nízka zainteresovanosť najmä samosprávy pri aktívnom vyhľadávaní vhodných investorov a podpore budovania služieb
- nezmapované potreby občanov

Dôsledky:

- slabý rozvoj v oblasti služieb občanom a návštevníkom
- nekompletnosť poskytovaných služieb (najmä v oblasti CR)
- využívanie služieb mimo obce
- cestovanie za prácou - nevytváranie pracovných príležitostí v obci
- nespokojnosť občanov s rozvojom obce
- nerozvinuté sociálne služby

C./ Nedostatočný záujem občanov o spoločný rozvoj obce

Príčiny:

- nízka sociálna uvedomelosť občanov, nedostatočná vnútorná motivácia
- patriotizmus starej generácie k pôvodným častiam obce (Zámotie, Dubová, Nemecká)
- v obci chýbajú aktívni ľudia - lídri
- občania sa nezaujímajú o veci verejné
- narastajúci počet obyvateľov, ktorí sú prijímateľmi dávok v hmotnej núdzi
- nedostatočná, neefektívna vonkajšia motivácia – pozitívna aj negatívna
- nedostatok voľnočasových aktivít a programov
- nedostatok komunikácie zo strany vedenia obce voči občanom
- nedostatočný informačný systém – málo informácií pre návštevníkov aj domácich
- ľudia majú iné priority, riešia iné problémy ako veci verejné
- nezaujímajú sa o veci, ktoré sa ich priamo nedotýkajú
- subjekty najmä podnikateľské sa prioritne venujú svojmu prežitiu a nevidia ekonomický dopad verejných vecí na svoju činnosť,

- priorita vlastných problémov pred spoločnými
- vzájomná nedôvera a závisť a neochota pristupovať na kompromisy
- neskúsenosť so spoluprácou
- v okolí je málo pozitívnych príkladov spolupráce, ktorá by priniesla výsledky (neprezentujú sa pozitívne príklady)

Dôsledky:

- obec nie je živá, spoločenské aktivity upadajú,
- chýba pozitívny rozvoj života obce v oblastiach, kde je nevyhnutná spolupráca (nové produkty CR, spoločná prezentácia obce, vzájomné dopĺňanie a nadväzovanie služieb,..)
- nedostatočné využívanie existujúcich kapacít služieb ktoré v obci existujú,
- neefektívnosť mnohých aktivít realizovaných individuálne
- nespokojnosť občanov a návštevníkov s rozvojom obce
- nevyužívanie potenciálu a možností spolupráce brzdí zlepšovanie kvality života v obci
- nedostatočné využívanie miestnych zdrojov
- veci sa v obci neriešia, pretože nemá kto na ne upozorniť a venovať sa im (priestory na voľnočasové aktivity, existujú smetiská a čierne skládky ...)
- nedostatočná koordinácia akcií v obci, mikroregióna a regióna,
- zásadné otázky v obci rieši úzka skupiny ľudí
- problémy sa často riešia bez účasti tých, ktorých sa to dotýka
- malý podiel obyvateľov sa zapája aktívne do rôznych aktivít v obci (akcie, podujatia)
- spoločenský život v obci nie je taký bohatý ako je potenciál a tradície obce
- upadá úroveň spoločenského, kultúrneho a občianskeho života v obci

D./ Nedostatočný rozvoj cestovného ruchu v obci

Príčiny:

- nevyužívanie miestnych zdrojov a potenciálu pre rozvoj CR
- nezmapovaný potenciál obce pre rozvoj turizmu
- nízka úroveň zručností miestnych obyvateľov v podnikaní
- nízka miera dopytu po službách pre návštevníkov

- slabá propagácia a informovanosť o obci a jej zaujímavostiach
- nezáujem časti občanov o rozvoj cestovného ruchu
- zlý vzhl'ad obce
- prítomnosť priemyselnej zóny
- nedostatok produktov v oblasti CR
- slabá spolupráca subjektov aktívnych v CR

Dôsledky:

- nekompletnosť poskytovaných služieb v oblasti CR)
- nízka návštevnosť obce
- nízka miera využívania existujúcich služieb CR v obci
- nízke podiel príjmov v obci z aktivít v oblasti cestovného ruchu

Globálny problém obce:

**Občania nespokojní s kvalitou života v obci, ktorá nezodpovedá
potenciálu a existujúcim možnostiam.**

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Nemecká na roky 2008 -2015

STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

OBSAH

1. VÍZIA A CIELE ROZVOJA OBCE
  - 1.1. Vízia obce
  - 1.2. Ciele stratégie rozvoja obce
2. PRIORITY A OPATRENIA
3. IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE
  - 3.1. Základný rámec stratégie
    - 3.1.1. Indikatívny finančný rámec stratégie
    - 3.1.2. Realizačný rámec opatrení
  - 3.2. Zdroje financovania
  - 3.3. Zabezpečenie implementácie stratégie
    - 3.3.1. Socio-ekonomické partnerstvo
    - 3.3.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie
    - 3.3.3. Organizačné zabezpečenie implementácie stratégie
    - 3.3.4. Monitoring
    - 3.3.5. Časový harmonogram

1. VÍZA A CIELE ROZVOJA OBCE

1.1. Vízia obce

Nemecká je obcou, kde občania majú dostatok pracovných možností priamo v obci pracovných miest priamo v obci a nemusia za prácou dochádzať, kde všetky skupiny občanov majú príjmy zodpovedajúce potrebám doby, tak aby žili plnohodnotný život, vrátane bohatých možností trávenia voľného času; je to obec v ktorej obyvatelia radi a bezpečne žijú a dobre navzájom vychádzajú

Spokojní občania spoločne rozvíjajú a zveľaďujú obec Nemecká, pre dosiahnutie vyššej kvality života.

1.2. Ciele stratégie rozvoja obce

Strategický cieľ

**ZABEZPEČIŤ TAKÚ KVALITU ŽIVOTA V OBCI, ABY
ZODPOVEDALA PREDSTAVÁM OBČANOV A EXISTUJÚCIM
MOŽNOSTIAM.**

Rozvojová oblasť: Životné prostredie

Všeobecný cieľ I

Zlepšenie kvality prostredia v ktorom žijú občania obce

Špecifické ciele

- I/1 Skvalitnenie a zlepšenie dostupnosti technickej infraštruktúry**
- I/2 Skvalitnenie miestnych komunikácií v obci**
- I/3 Zlepšenie technického stavu budov vo vlastníctve obce**
- I/4 Rozširovanie bytovej výstavby**
- I/5 Skvalitnenie a zlepšenie dostupnosti infraštruktúry pre voľnočasové aktivity**
- I/6 Skvalitnenie životného prostredia v obci**

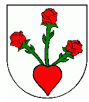
Rozvojová oblasť : Služby občanom a ekonomika

Všeobecný cieľ II

Rozširovanie a skvalitňovanie služieb v obci, obnova a modernizácia hospodárskej základne

Špecifické ciele

- II/1 Zabezpečenie trvalo udržateľnú kvality života sociálne odkázaných rodín a občanov**
- II/2 Skvalitňovanie a rozširovanie občianskej vybavenosti**
- II/3 Obnova a modernizácia hospodárskej základne**

Rozvojová oblasť : Ľudské zdroje

Všeobecný cieľ III

Zvýšenie miery aktivity občanov pri rozvoji obce

Špecifické ciele

- III/1 Zlepšenie vzájomnej komunikácie medzi samosprávou a občanmi a medzi občanmi navzájom**
- III/2 Zvýšenie zapojenosti občanov do aktivít v obci**
- III/3 Zvýšenie miery získavania a využívania externých zdrojov na rozvoj obce**

Rozvojová oblasť : Rozvoj cestovného ruchu

Všeobecný cieľ IV

Zvýšenie miery aktivity občanov pri rozvoji obce

Špecifické ciele

- IV/1 Rozvíjanie a zachovávanie historických a prírodných hodnôt ako podmienok na rozvoj cestovného ruchu**
- IV/2 Skvalitňovanie a rozvoj služieb cestovného ruchu**

2. PRIORITY A OPATRENIA

Rozvojová oblasť: Životné prostredie

Všeobecný cieľ I.

Zlepšenie kvality prostredia v ktorom žijú občania obce

Priorita 1

ROZVOJ OBČIANSKEJ, DOPRAVNEJ A ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY.

Zdôvodnenie:

Miestna infraštruktúra je dlhodobo vnímaná ako jedno z rizík ďalšieho rozvoja obcí, najproblémovjšie je vnímaná základná infraštruktúra, ktorá je finančne vysoko náročná. Nie vždy však investície do základnej infraštruktúry, napriek svojej vysokej finančnej náročnosti, priamo prinášajú efekt rozvoja obce. Bez zabezpečenia kvalitnej infraštruktúry stojí ďalší rozvoj obce iba na veľmi nestabilných základoch. Budovania infraštruktúry je východiskom pre ďalší rozvoj obce. Je ekonomicky neefektívne investovať do budovania služieb, prípadne nadstavbovej infraštruktúry, povedzme v oblasti služieb, alebo cestovného ruchu, bez dostatočne zabezpečenej základnej infraštruktúry. Pokiaľ základná infraštruktúra je východiskom a potenciálom rozvoja, nadstavbová infraštruktúra je materiálnou súčasťou rozvojových procesov v obci. Obidve spoločne sú jedným z významných prvkov rozvoja obce.

Špecifický cieľ I./1

Skvalitnenie a zlepšenie dostupnosti technickej infraštruktúry

Opatrenie 1.1. Dobudovanie kanalizácie a ďalšej sekcie ČOV, spracovanie odpadov

Indikatívne aktivity opatrenia:

- dopracovanie projektovej dokumentácie
- získanie externých zdrojov na financovanie
- výber realizátorov diela
- dojednanie koordinácie prác s majiteľmi a správcami ďalších sietí v obci
- budovanie kanalizácie vo vybraných častiach obce
- vybudovanie ďalšej sekcie ČOV
- spracovanie a zhodnocovanie odpadov v Petrocheme Dubová

Opatrenie 1.2. Rozšírenie a modernizácia inžinierskych sietí

Indikatívne aktivity opatrenia:

- koordinácia budovania sietí v obci
- príprava projektovej dokumentácie
- získanie zdrojov na realizáciu aktivít
- realizácia budovania sietí

Špecifický cieľ I./2

Skvalitnenie miestnych komunikácií v obci

Opatrenie 1.3. Rekonštrukcia časti miestnych komunikácií vo väzbe na budovanie kanalizácie

Indikatívne aktivity opatrenia:

- koordinácia budovania kanalizácie s rekonštrukciou miestnych komunikácií
- získanie externých zdrojov na financovanie
- výber realizátorov diela
- rekonštrukcia komunikácií
- vysporiadanie pozemkov pod komunikáciami v časti Zámostie

Špecifický cieľ I./3

Zlepšenie technického stavu budov vo vlastníctve obce

Opatrenie 1.4. Opravy a rekonštrukcie časti obecných budov

Indikatívne aktivity opatrenia

- zmapovanie stavu a potrieb rekonštrukcie a obnovy obecných budov
- zostavenie poradia najnevyhnutnejších aktivít
- spracovanie projektovej dokumentácie
- získanie prostriedkov
- rekonštrukcie – zateplenie školy, oprava strechy
- bezbariérovosť v obci – verejné priestranstvá, budovy, zariadenia služieb

Špecifický cieľ I./4

Rozširovanie bytovej výstavby

Opatrenie 1.5. Realizovať výstavbu a modernizáciu bytov, výstavbu sociálnych bytov, zefektívnenie energetickej hospodárnosti budov a bytov

Indikatívne aktivity opatrenia

- pomoc a podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení v domácnostiach – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie
- pomoc a podpora pri zvyšovaní úrovne vybavenosti domácností v oblasti modernizácie bývania
- pomoc a podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení budov podnikateľov, organizácií – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie

Špecifický cieľ I./5

Skvalitnenie a zlepšenie dostupnosti infraštruktúry pre voľnočasové aktivity

Opatrenie 1.6. Rozvoj športovísk v obci

Indikatívne aktivity opatrenia

- rekonštrukcia športovísk v obci, najmä v časti Dubová

- vybudovanie oddychovej zóny pre návštevníkov a obyvateľov v blízkosti Hrona

Opatrenie 1.7. Vytvorenie vhodných podmienok pre kultúrne a spoločenské aktivity občanov

Indikatívne aktivity opatrenia

- zabezpečiť dostupnosť vhodných priestorov pre občianske aktivity
- rekonštrukcia a vybavenie priestorov pre spoločenské a kultúrne aktivity

Špecifický cieľ I./6

Skvalitnenie životného prostredia v obci

Opatrenie 1.8. Zefektívnenie separácie odpadu v obci

Indikatívne aktivity opatrenia

- podpora separovaného zberu v obci
- dobudovanie zberného dvora surovín

Rozvojová oblasť : Služby občanom a ekonomika***Všeobecný cieľ II.******Rozširovanie a skvalitňovanie služieb v obci, obnova a modernizácia hospodárskej základne*****Priorita 2****ROZVOJ KVALITNÝCH SLUŽIEB PRE OBČANOV,
OBNOVA A MODERNIZÁCIA HOSPODÁRSKEJ
ZÁKLADNE****Zdôvodnenie:**

Oblasť rozvíjania služieb pre občanov je jednou zo základných úloh pri zvyšovaní úrovne života v obci. Zabezpečenie ľahkej dostupnosti k čo najširšiemu spektru služieb vytvára vhodné podmienky pre spokojnosť občanov a ich záujem žiť v obci. Obec Nemecká ako spádové sídlo a zároveň sídlo s vyšším počtom obyvateľov má všetky predpoklady pre poskytovanie trvalo udržateľných služieb, nakoľko vytvára dostatočný dopyt po službách. V súčasnosti sú v obci poskytované iba najnevyhnutnejšie služby, ktoré nezodpovedajú potenciálu sídla.

Rozvoj významného regionálneho podniku – Petrochemy Dubová je pre obec veľmi dôležitá ako príležitosť pre zamestnanie sa miestnych občanov priamo v obci. Úspešnosť rozvoja podniku, ako významného partnera má priamy dopad aj na rozvoj a budovanie ďalších služieb a aktivít priamo v obci.

Špecifický cieľ II./1.***Zabezpečenie trvalo udržateľnú kvality života sociálne odkázaných rodín a občanov*****Opatrenie 2.1. Organizovanie vhodných sociálnych programov****Indikatívne aktivity opatrenia:**

- vzdelávacie programy pre sociálne slabšie skupiny

- výchovné programy pre sociálne slabšie skupiny
- programy starostlivosti o rodinu a vedenie domácnosti pre rómsku menšinu

Opatrenie 2.2. Vybudovanie poradenstva a krízového centra pre ľudí v sociálnej a hmotnej núdzi

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vybudovanie komunitného sociálneho centra
- zabezpečenie poradenských služieb
- zmapovanie potrieb sociálne odkázaných občanov.

Opatrenie 2.3. Vybudovanie centra pre matky s deťmi a realizácia programov zameraných na starostlivosť o rodinu a deti

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vybudovanie materského centra
- zabezpečenie poradenských služieb pre vybranú cieľovú skupinu
- realizácia programov zameraných na starostlivosť o rodinu a deti

Špecifický cieľ II./2

Skvalitňovanie a rozširovanie občianskej vybavenosti

Opatrenie 2.4. Budovanie dostupnej siete a rozširovanie ponuky služieb v obci, vrátane obchodných, zdravotných a ďalších služieb.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- podpora rozširovania rôznych foriem služieb v obci
- zlepšovanie dostupnosti k ďalším zdravotným službám v obci
- skvalitňovanie a rozširovanie obchodných služieb
- ...

Špecifický cieľ II./3

Obnova a modernizácia hospodárskej základne

Opatrenie 2.5.   Obnova a modernizácia výroby Petrochemy Dubová.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- modernizácia technológií
- rekonštrukcia materiálnej základne podniku
- rozširovanie výrobného programu
- rozvíjanie doplnkových spoločenských, kultúrnych a športových aktivít

Rozvojová oblasť : Ľudské zdroje

Všeobecný cieľ 3

Zvýšenie miery aktivity občanov pri rozvoji obce

Priorita 3

REALIZÁCIA PROGRAMOV OBČIANSKEJ PARTICIPÁCIE

Zdôvodnenie:

Je veľmi dôležité, aby sa pri rozhodovaní o veciach obce aktívne zúčastňovalo čo najviac občanov, aby realizované riešenia boli výsledkom rozhodnutia obyvateľov obce a nie iba ich volených zástupcov. Aktívny občan je základné východisko úspešného rozvoja obce, bez aktivity a angažovanosti sa občanov obce nie je možné ani čiastkovo naplniť všetky plány, rozvojové zámery a ciele obce ako aj ciele a priority tejto stratégie, ako základného rozvojového dokumentu.

Špecifický cieľ III./1.

Zlepšenie vzájomnej komunikácie medzi samosprávou a občanmi a medzi občanmi navzájom

Opatrenie 3.1. Organizovanie vhodných programov a aktivít na zlepšenie informovanosti a komunikácie

Indikatívne aktivity opatrenia:

- zlepšenie informovanosti a osvedy občanov
- vzájomné prepájanie a koordinácia rôznych aktivít v obci
- prezentovať pozitívne príklady z lokalít mimo obce – výjazdové semináre, prezentácie

- zlepšovanie vzájomnej komunikácie ako základu spolupráce,
- budovanie rôznorodých miestnych komunikačných systémov podporujúcich výmenu informácií a spoluprácu
- spoločná prezentácia a zviditeľňovanie sa obce navonok
- využívanie miestnych ľudských zdrojov

Špecifický cieľ III./2

Zvýšenie zapojenosti občanov do aktivít v obci

Opatrenie 3.2. Podpora športových, kultúrnych a spoločenských akcií realizovaných občanmi

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vyhľadávanie, vzdelávanie a podpora činnosti miestnych lídrov
- vzdelávanie v oblasti tvorby pridanej hodnoty formou spolupráce a angažovanosti
- rozširovanie počtu spoločenských a kultúrnych akcií v obci
- využívanie rôznorodých efektívnych nástrojov motivácia – pozitívne aj negatívne
- verejné oceňovanie dobrej spolupráce a angažovanosti
- rôzne formy aktivizácie občanov (spoločenské, kultúrne, športové, vzdelávacie akcie organizované občanmi ...)
- inovatívne formy zapájania občanov do rozhodovaní v obci (obecná televízia, ...)
- zatriaktívnenie existujúcich aktivít a akcií pre občanov
- rozvíjanie miestnych tradícií

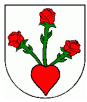
Špecifický cieľ III./3.

Zvýšenie miery získavania a využívania externých zdrojov na rozvoj obce

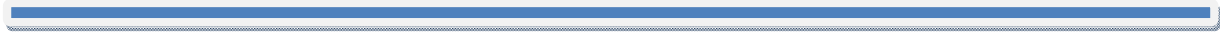
Opatrenie 3.3. Vytvorenie skupiny občanov vzdelaných v projektovom manažmente

Indikatívne aktivity opatrenia:

- podpora miestnych aktivistov

- zakladanie nových združení občanov
- vzdelávanie v oblasti prípravy a realizácie projektov
- vzájomná spolupráca pri tvorbe a realizácii projektov
- zvýšenie schopnosti a pripravenosti získavať viac externých zdrojov

-

Rozvojová oblasť : Rozvoj cestovného ruchu

Všeobecný cieľ 4

Zvýšenie návštevnosti obce

Priorita 4

VYTVORENIE PODMIENOK PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V OBCI

Zdôvodnenie:

Rozvoj cestovného ruchu ako jedna z rozvojových priorít obce vychádza z reálneho potenciálu obce, ale aj z už existujúcich aktivít. Takmer všetky navrhované rozvojové lokality v obci sa nejakým spôsobom dotýkajú podpory rozvoja cestovného ruchu v obci. Rozvoj turizmu zo sebou prináša aj rozvoj miestnych služieb poskytovaných pre miestnych obyvateľov a tým priamo zvyšuje ich kvalitu života. Okrem toho prináša aj vytváranie pracovných miest a zamestnanosti pre občanov priamo v obci. Rozvoj cestovného ruchu je jednou z prvých priorít rozvoja mikroregiónu aj celého regiónu Horehronie, ktorý je zaradený medzi najvýznamnejšie lokality pre rozvoj CR na Slovensku.

Špecifický cieľ IV./1.

Rozvíjanie a zachovávanie historických a prírodných hodnôt ako podmienok na rozvoj cestovného ruchu

Opatrenie 4.1.   Ochrana a starostlivosť o kultúrne, historické, prírodné a technické pamiatky a využitie pamiatok v cestovnom ruchu pri zachovaní ich hodnoty

Indikatívne aktivity opatrenia:

- podrobné zmapovanie miestnych hodnôt
- vytvorenie miestneho zoznamu kultúrnych pamiatok

- starostlivosť o pamiatky, obnova
- propagácia a informovanosť
- využívanie tradičných zvyklostí, obyčajov, zručností a remesiel pri rozvoji CR
- zapojenie sa do programu rozvoja tradičnej ľudovej kultúry

Špecifický cieľ IV./2

Skvalitňovanie a rozvoj služieb cestovného ruchu

Opatrenie 4.2. Podpora vytvorenia komplexnej ponuky produktov a služieb v cestovnom ruchu pre rôzne cieľové skupiny, vrátane ponuky služieb vyššieho štandardu

Indikatívne aktivity opatrenia:

- spolupráca subjektov aktívnych v CR v obci pri tvorbe nových produktov
- podporovanie podmienok pre rozvoj agroturizmu a vidieckeho turizmu
- budovanie produktov pre celoročný CR
- tvorba produktov pre hostí kúpeľov Brusno
- budovanie služieb pre náročnejších klientov
- vybudovanie vstupného areálu do regiónu Horehronie v spolupráci s partnermi v regióne

3. IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE

3.1. Základný rámec stratégie

3.1.1. Indikatívny finančný rámec stratégie

Indikatívny finančný rámec v tis EUR

2008-2015	EU ŠF + nár. spoluf.	EÚ iné	Št. rozpočet	Reg. a miestne zdroje	Iné	Vlastné	Spolu
Priorita 1							
Opatrenie 1.1	600		100			800	1 500
Opatrenie 1.2.	380		100			20	500
Opatrenie 1.3.	300		40			60	400
Opatrenie 1.4.	900					100	1 000
Opatrenie 1.5.	50		50			100	200
Opatrenie 1.6.	50		70	20		250	390
Opatrenie 1.7.	50		50			50	150
Opatrenie 1.8.	300		40			60	400
Priorita 2							
Opatrenie 2.1	50		30		10	5	95
Opatrenie 2.2.	140		20			15	175
Opatrenie 2.3.	90				10	20	120
Opatrenie 2.4.	200					500	700
Opatrenie 2.5.	1 500					2 500	4 000
Priorita 3							
Opatrenie 3.1	30	10	10	15	5	10	80
Opatrenie 3.2.	60	15	10	15	20	30	150
Opatrenie 3.3.	35					5	40
Priorita 4							
Opatrenie 4.1	130		70	40	10	50	300
Opatrenie 4.2.	670				30	300	1 000
SPOLU	5 535	25	590	90	85	4 875	11 200

3.1.2. Realizačný rámec opatrení

Všeobecný cieľ I	Zlepšenie kvality prostredia v ktorom žijú občania obce				
PRIORITA 1	ROZVOJ OBČIANSKEJ, DOPRAVNEJ A ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY				
Špecifický cieľ I/1	Skvalitnenie a zlepšenie dostupnosti technickej infraštruktúry				
Opatrenie	Plánované (indikatívne) aktivity	Financovanie (v tis. EUR)			Zdroje
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje	
OPATRENIE 1.1.					
Dobudovanie kanalizácie a ďalšej sekcie ČOV, spracovanie odpadov	<ul style="list-style-type: none"> - dopracovanie projektovej dokumentácie - získanie externých zdrojov na financovanie - výber realizátorov diela - dojednanie koordinácie prác s majiteľmi a správcami ďalších sietí v obci - budovanie kanalizácie vo vybraných častiach obce - vybudovanie ďalšej sekcie ČOV 	1500	800	700	OP ŽP, MŽP SR, OP KaHR
OPATRENIE 1.2.					
Rozšírenie a modernizácia inžinierskych sietí	<ul style="list-style-type: none"> - koordinácia budovania sietí v obci - príprava projektovej dokumentácie - získanie zdrojov na realizáciu aktivít - realizácia budovania sietí 	500	20	480	OP ROP, MVRR SR, MDPT SR
Špecifický cieľ I/2	Rozšírenie a modernizácia inžinierskych sietí				
OPATRENIE 1.3.					
Rekonštrukcia časti miestnych komunikácií vo väzbe na budovanie kanalizácie	<ul style="list-style-type: none"> - koordinácia budovania kanalizácie s rekonštrukciou miestnych komunikácií - získanie externých zdrojov na financovanie - výber realizátorov diela - rekonštrukcia komunikácií - vysporiadanie pozemkov pod komunikáciami v časti Zámestie 	400	60	340	OP ROP,

Špecifický cieľ I/3	Zlepšenie technického stavu budov vo vlastníctve obce				
OPATRENIE 1.4.	- zmapovanie stavu a potrieb rekonštrukcie a obnovy obecných budov - zostavenie poradia najnevyhnutnejších aktivít - spracovanie projektovej dokumentácie - získanie prostriedkov - rekonštrukcie – zateplenie školy, oprava strechy - bezbariérovosť v obci – verejné priestranstvá, budovy, zariadenia služieb	1000	100	900	OP ROP
Opravy a rekonštrukcie časti obecných budov					
Špecifický cieľ I/4	Rozširovanie bytovej výstavby				
OPATRENIE 1.5.	- pomoc a podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení v domácnostiach – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie - pomoc a podpora pri zvyšovaní úrovne vybavenosti domácností v oblasti modernizácie bývania - pomoc a podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení budov podnikateľov, organizácií – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie	200	100	100	MVRR SR, OP KaHR
Realizovať výstavbu a modernizáciu bytov, výstavbu sociálnych bytov, zefektívnenie energetickej hospodárnosti budov a bytov					
Špecifický cieľ I/5	Skvalitnenie a zlepšenie dostupnosti infraštruktúry pre voľnočasové aktivity				
OPATRENIE 1.6.	- rekonštrukcia športovísk v obci, najmä v časti Dubová - vybudovanie oddychovej zóny pre návštevníkov a obyvateľov v blízkosti Hrona	400	250	150	ROP, MŠ SR, VÚC
Rozvoj športovísk v obci					
OPATRENIE 1.7.	- zabezpečiť dostupnosť vhodných priestorov pre občianske aktivity - rekonštrukcia a vybavenie priestorov pre spoločenské a kultúrne aktivity	150	50	100	ROP, MK SR, MVRR SR
Vytvorenie vhodných podmienok pre kultúrne a spoločenské aktivity občanov					
Špecifický cieľ I/6	Skvalitnenie životného prostredia v obci				
OPATRENIE 1.8.	- podpora separovaného zberu v obci - dobudovanie zberného dvora surovín	400	60	340	MŽP SR, OP ŽP
Zefektívnenie separácie odpadu v obci					

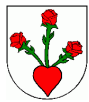
Všeobecný cieľ II	Rozširovanie a skvalitňovanie služieb v obci, obnova a modernizácia hospodárskej základne				
PRIORITA 2	ROZVOJ KVALITNÝCH SLUŽIEB PRE OBČANOV A OBNOVA A MODERNIZÁCIA HOSPODÁRSKEJ ZÁKLADNE				
Špecifický cieľ II/1	Zabezpečenie trvalo udržateľnú kvality života sociálne odkázaných rodín a občanov				
Opatrenie	Plánované (indikatívne) aktivity	Financovanie			Zdroje
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje	
OPATRENIE 2.1.	- vzdelávacie programy pre sociálne slabšie skupiny - výchovné programy pre sociálne slabšie skupiny - programy starostlivosti o rodinu a vedenie domácnosti pre rómsku menšinu	100	5	95	ÚSVRK, OP ZaSI, malé granty
Organizovanie vhodných sociálnych programov					
OPATRENIE 2.2.	- vybudovanie komunitného sociálneho centra - zabezpečenie poradenských služieb - zmapovanie potrieb sociálne odkázaných občanov.	160	15	145	ÚSVRK, OP ZaSI
Vybudovanie poradenstva a krízového centra pre ľudí v sociálnej a hmotnej núdzi					
OPATRENIE 2.3.	- vybudovanie materského centra - zabezpečenie poradenských služieb pre vybranú cieľovú skupinu - realizácia programov zameraných na starostlivosť o rodinu a deti	120	20	100	OP ZaSI, malé granty
Vybudovanie centra pre matky s deťmi a realizácia programov zameraných na starostlivosť o rodinu a deti					
Špecifický cieľ II/2	Skvalitňovanie a rozširovanie občianskej vybavenosti				
OPATRENIE 2.4.	- podpora rozširovania rôznych foriem služieb v obci - zlepšovanie dostupnosti k ďalším zdravotným službám v obci - skvalitňovanie a rozširovanie obchodných služieb	700	500	200	MH SR
Budovanie dostupnej siete a rozširovanie ponuky služieb v obci, vrátane obchodných, zdravotných a ďalších služieb.					
Špecifický cieľ III/2	Obnova a modernizácia hospodárskej základne				
OPATRENIE 2.5.	- modernizácia technológií - rekonštrukcia materiálnej základne podniku - rozširovanie výrobného programu - rozvíjanie doplnkových spoločenských, kultúrnych a šport. aktivít	4 000	2500	1 500	OP KaHR, OP ŽP
Obnova a modernizácia výroby v Petrocheme Dubová					

Všeobecný cieľ III	Zvýšenie miery aktivity občanov pri rozvoji obce				
PRIORITA 3	REALIZÁCIA PROGRAMOV OBČIANSKEJ PARTICIPÁCIE				
Špecifický cieľ III/1	Zlepšenie vzájomnej komunikácie medzi samosprávou a občanmi a medzi občanmi navzájom				
Opatrenie	Plánované (indikatívne) aktivity	Financovanie			Zdroje
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje	
OPATRENIE 3.1.					
Organizovanie vhodných programov a aktivít na zlepšenie informovanosti a komunikácie	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšenie informovanosti a osvetu občanov - vzájomné prepájanie a koordinácia rôznych aktivít v obci - prezentovať pozitívne príklady z lokalít mimo obce – výjazdové semináre, prezentácie - zlepšovanie vzájomnej komunikácie ako základu spolupráce, - budovanie rôznorodých miestnych komunikačných systémov podporujúcich výmenu informácií a spoluprácu - spoločná prezentácia a zviditeľňovanie sa obce navonok - využívanie miestnych ľudských zdrojov	80	10	70	OP ZaSI, malé granty, EK, VÚC
Špecifický cieľ III/2	Zvýšenie zapojenosti občanov do aktivít v obci				
OPATRENIE 3.2.					
Podpora športových, kultúrnych a spoločenských akcií realizovaných občanmi	<ul style="list-style-type: none"> - vyhľadávanie, vzdelávanie a podpora činnosti miestnych lídrov - rozširovanie počtu spoločenských a kultúrnych akcií v obci - využívanie rôznorodých efektívnych nástrojov motivácia – pozitívne aj negatívne - verejné oceňovanie dobrej spolupráce a angažovanosti - rôzne formy aktivizácie občanov - inovatívne formy zapájania občanov do rozhodovaní v obci (obecná televízia, ...) - zatriktívnenie existujúcich aktivít a akcií pre občanov - rozvíjanie miestnych tradícií	150	30	120	OP ZaSI, MK SR, malé granty, EK, VÚC
Špecifický cieľ III/3	Zvýšenie miery získavania a využívania externých zdrojov na rozvoj obce				
OPATRENIE 3.3.					
Vytvorenie skupiny občanov vzdelaných v projektovom manažmente	<ul style="list-style-type: none"> - podpora miestnych aktivistov - zakladanie nových združení občanov - vzdelávanie v oblasti prípravy a realizácie projektov - vzájomná spolupráca pri tvorbe a realizácii projektov - zvýšenie schopnosti a pripravenosti získavať viac externých zdrojov	40	5	35	OP ZaSI

Všeobecný cieľ IV		Zvýšenie návštevnosti obce			
PRIORITA 4		VYTVORENIE PODMIENOK PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V OBCI			
Špecifický cieľ IV/1		Rozvíjanie a zachovávanie historických a prírodných hodnôt ako podmienok na rozvoj cestovného ruchu			
Opatrenie	Plánované (indikatívne) aktivity	Financovanie			Zdroje
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje	
OPATRENIE 4.1.					
Ochrana a starostlivosť o kultúrne, historické, prírodné a technické pamiatky a využitie pamiatok v cestovnom ruchu pri zachovaní ich hodnoty	<ul style="list-style-type: none"> - podrobné zmapovanie miestnych hodnôt - vytvorenie miestneho zoznamu kultúrnych pamiatok - starostlivosť o pamiatky, obnova - propagácia a informovanosť - využívanie tradičných zvyklostí, obyčajov, zručností a remesiel pri rozvoji CR - zapojenie sa do programu rozvoja tradičnej ľudovej kultúry 	350	50	300	MK SR, ROP, LEADER, VÚC, malé granty
Špecifický cieľ IV/2		Skvalitňovanie a rozvoj služieb cestovného ruchu			
OPATRENIE 4.2.					
Podpora vytvorenia komplexnej ponuky produktov a služieb v cestovnom ruchu pre rôzne cieľové skupiny, vrátane ponuky služieb vyššieho štandardu	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráca subjektov aktívnych v CR v obci pri tvorbe nových produktov - podporovanie podmienok pre rozvoj agroturizmu a vidieckeho turizmu - budovanie produktov pre celoročný CR - tvorba produktov pre hostí kúpeľov Brusno - budovanie služieb pre náročnejších klientov - vybudovanie vstupného areálu do regiónu Horehronie v spolupráci s partnermi v regióne 	1 000	300	700	ROP, OP KaHR, malé granty, LEADER,

3.2. Zdroje financovania

Prehľad finančných zdrojov, ktoré svojim obsahom sú vhodné ako zdroje pre financovanie Cieľov a opatrení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nemecká na roky 2008-2016 je podrobnejšie rozpísaný v **Prílohe č.2**.

Zdroje financovania:

Štrukturálne fondy EÚ – NSRR 2007-2013

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka – PRV 2007-2013

Štátne zdroje SR

Iné zahraničné zdroje

Iné malé granty

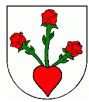
3.3. Zabezpečenie implementácie stratégie

3.3.1. Sociálno-ekonomické partnerstvo

Základným východiskom úspešného naplnenia cieľov PHSR je budovanie miestnych obecných partnerstiev na princípe vzájomnej otvorenej spolupráce rôznych zástupcov sektorov pôsobiacich v obci. Bez spoločnej spolupráce tento dokument stratí svoj prioritný rozvojový rozmer a ostane iba podporným nástrojom a. V obci môže byť vybudované jedno silné partnerstvo socio-ekonomických partnerov, alebo i viacej konkrétnych účelových partnerstiev.

Dôležité pre úspešnú spoluprácu je, aby tieto partnerstvá neostali iba na báze občasných stretnutí, výmeny informácií, ale aby svoju **spoluprácu formalizovali vo forme dohovoru alebo zmluvy o spolupráci**.

Takáto forma spolupráce obvykle časom prerastie do potreby vybudovania inštitucionalizovanej formy partnerstva. Čo znamená, že partnerské organizácie založia spoločný právny subjekt (napríklad neziskovú organizáciu, alebo aj podnikateľský subjekt).

3.3.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je dokument, ktorý vo svojej podstate definuje rozvojové ciele a postupnosť krokov k stanoveným cieľom. V takomto procese je dôležité, aby bol zabezpečený koordinovaný postup jednotlivých krokov a realizácií (napr. príprava projektových zámerov, projekty v partnerstvách pre spoločný cieľ a pod.).

Hlavným úlohou v procese realizácie a implementácie stratégie je práve koordinácia a súvŕažnosť postupov ktorá má zabezpečiť:

- kumuláciu vnútorných zdrojov – spájanie síl a zdrojov
- zabránenie duplicite
- rozdelenie úloh v území
- poznanie sa a vzájomná komunikáciu
- vzájomnú informovanosť

Ďalšou úlohou v procese implementácie je zabezpečovať monitorovanie a spätnú väzbu naplňania priorít a cieľov, čo následne zabezpečuje:

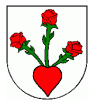
- spätnú väzbu realizovaných projektov
- hodnotenie účinkov a dopadov
- odporúčania pre zmeny stratégie
- krátkodobý aj dlhodobý vplyv realizovaných opatrení
- a ďalšie.

Z týchto zásadných dôvodov je nevyhnutné zriadiť formalizovanú jednotku, ktorej primárnym zmyslom bude práve dohľad nad procesom implementácie PHSR obce.

Obvykle sa na úrovni obce jedná o konkrétnu skupinu občanov poverených obecným zastupiteľstvom na výkon tejto funkcie. Okrem poverenia je potrebné, aby obecné zastupiteľstvo zadefinovalo a schválilo aj kompetencie tejto „pracovnej skupiny“.

V praktickej rovine môže obecné zastupiteľstvo využiť dve cesty vytvorenia pracovnej skupiny:

- 1. poverí niektorú z existujúcich komisií, ktorú má zriadenú pre činnosť v oblasti rozvoja obce, zabezpečovaním úloh spojených s procesom implementácie a monitoringu. Môže sa jednáť aj o inú formu, ktorú obec má zriadenú - napríklad obecná rada, alebo expertná rada**

2. vytvorí novú samostatnú pracovnú skupinu pre tento účel.

Doporučením je, aby v tejto pracovnej skupine boli zastúpené pokiaľ možno všetky rozhodujúce oblasti zadefinované v stratégii. V prípade obce Nemecká by v pracovnej skupine mali mať zastúpenie tieto oblasti:

- **lesníctvo, poľnohospodárstvo**
- **cestovný ruch**
- **samospráva**
- **infraštruktúra**
- **sociálna oblasť**
- **dobrovoľníctvo**

Zároveň by sa tieto oblasti mali prelínať so zastúpením nasledovných skupín obyvateľstva:

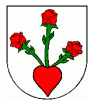
- **podnikatelia**
- **Rómovia**
- **dôchodcovia**
- **mládež**

Pracovná skupina by mala mať pritom menej ako 8 členov, tak aby bola schopná efektívne pracovať.

Konkrétnou náplňou činnosti pracovnej skupiny sú nasledovné úlohy:

- zabezpečovať súlad rozvojových zámerov územia s prioritami a opatreniami stratégie
- zostaviť spôsob hodnotenia podľa ukazovateľov programu (zodpovednosť a metodika
- stanoviť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
- spracovanie hodnotiacej správy za každý kalendárny rok
- pripravovať návrhy na aktualizáciu stratégie, prvý krát najskôr v roku 2010
- raz za dva roky každoročne zabezpečiť zostavenie prehľadu finančných zdrojov na financovanie a kofinancovanie spoločných rozvojových projektov.
- podľa potreby spracovanie čiastkových akčných plánov realizácie stratégie.

Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2008-2015 by malo zároveň schváliť aj zriadenie jednotky pre implementáciu a dohľad nad stratégiou.

3.3.3. Organizačné zabezpečenie implementácie stratégie

Pracovná skupina vytvorená pre dohľad nad implementáciou stratégie k výkonu svojej činnosti nevyhnutne potrebuje zabezpečené organizačné zázemie. Je potrebné vybudovať stabilnú systém organizácie, ktorý bude funkčný po celú dobu platnosti spracovanej stratégie.

Organizačné zabezpečenie by malo plniť nasledovné úlohy:

- zabezpečiť činnosť pracovnej skupiny
- zabezpečovať monitorovanie stratégie
- zabezpečiť informovanosť partnerov o plnení stratégie
- zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov
- zabezpečiť informovanosť obecného zastupiteľstva o činnosti skupiny
- a pod.

Návrh organizačnej štruktúry:

Rozhodujúci orgán:

- Zastupiteľstvo obce Nemecká

Výkonný monitorovací orgán:

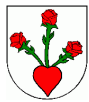
- Výbor (pracovná skupina) pre dohľad nad stratégiou (maximálne 8 členov),

Technické zabezpečenie:

- Obecný úrad nemecká – poverený pracovník

Monitorovanie v teréne:

- Obecný úrad Nemecká
  - terénni sociálni pracovníci
  - členovia komisií obecného zastupiteľstva
  - matrika
  - prípadne vyškolená skupina aktivistov

3.3.4. Monitoring

Monitoring stratégie v súlade s navrhovanou organizačnou štruktúrou ja zabezpečovaný na dvoch základných úrovniach.

Prvou je získavanie a prvotné spracovanie informácií z terénu. Na jednej strane je potrebné sledovať realizované a pripravované aktivity, na druhej strane ukazovatele pôsobenia a dopadov implementácie PHSR na život v obci. Tieto úlohy môžu zabezpečovať iba pracovníci aktívni priamo v teréne. Je potrebné zabezpečiť systém (skupinu pracovníkov, aktivistov) spolupracujúcich na tejto úlohe.

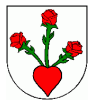
K zabezpečeniu monitoringu je potrebné spracovať systém kritérií a ukazovateľov a metodiku monitoringu, tak, aby bolo možné reálne vyhodnocovať prebiehajúce procesy.

Druhou úrovňou je odborné vyhodnocovanie informácií a sledovanie plnenia cieľov, priorít a opatrení stratégie. Túto úroveň zabezpečuje Pracovná skupina pre dohľad nad stratégiou. Jej úlohou je zároveň aj spracovanie kritérií a ukazovateľov hodnotenia realizácie stratégie a metodiky jej monitoringu.

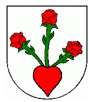
3.3.5. Časový harmonogram

Časový harmonogram procesu implementácie PHSR obce Nemecká

rok	kvartál	príprava PHSR	schválenie PHSR	príprava Akčných plánov	schválenie Akčných plánov	spracovanie hodnotiacich kritérií	spracovanie metodiky monitoringu	zber údajov	spracovanie hodnotiacej správy a návrhov na doplnenie stratégie	schválenie hodnotiacej správy a zmien v PHSR	Informovanie
2008	4										
2009	1										
	2										
	3										
	4										
2010	1										
	2										
	3										
	4										
2011	1										
	2										
	3										
	4										

2012	1										
	2										
	3										
	4										
2013	1										
	2										
	3										
	4										
2014	1										
	2										
	3										
	4										
2015	1										
	2										
	3										
	4										
2016	1										
	2										
	3										
	4										

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nemecká na roky 2008-2015

Zhotoviteľ: Prvá rozvojová regionálna a vidieka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

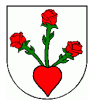
Experti:

Mgr. Marián Ďuriš

Jana Čillíková

Marcela Tokárová

Rok spracovania 2008

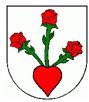

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Čierny Balog na roky 2008 -2015

PRÍLOHY

Príloha 1: Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

Príloha 2: Finančné zdroje pre implementáciu PHSR – externé

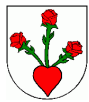

Príloha 01:

Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia:

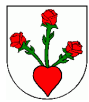
1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

- 1.2.3. podporovať rozvoj centier druhej skupiny, ktoré tvoria jej druhú podskupinu: sem patrí Brezno
- 1.6. Podporovať budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyvázenej hierarchizovanej sídelnej štruktúry
  - 1.6.2. podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa: horehronskú rozvojovú os: Banská Bystrica – Brezno – Heľpa
- 1.7. V oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom
  - 1.7.1. podporovať vzťah urbánnych a rurálnych území v novom partnerstve založenom na integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka a kultúrno-historických a urbanisticko-architektonických daností
  - 1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov
  - 1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru
  - 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráм podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života

2. V oblasti hospodárstva

- 2.1. vytvárať územno-technické predpoklady pre rozvoj hospodárskych aktivít v území vrátane zariadení na nakladanie s odpadmi a považovať ich za prioritný podnet pre jeho komplexný rozvoj,
  - 2.1.2. podporovať prednostné využívanie existujúcich priemyselných a poľnohospodárskych areálov formou ich rekonštrukcie, revitalizácie a zavádzaním nových technológií, šetriacich prírodné zdroje, ktoré znížia množstvo vznikajúcich odpadov a znečisťovanie životného prostredia, prípadne budú odpady zhodnocovať
- 2.2. poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo
  - 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii,
  - 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitnú sústavu hospodárenia (chránené územia podľa § 12 ods.1 písm. c), d),e) a § 18 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a ochranné pásma vodných zdrojov),
  - 2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom,
  - 2.2.4. pri využívaní LPF uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy,
  - 2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,
  - 2.2.6. zalesniť pôvodnými, stanovištne vhodnými druhmi drevín poľnohospodársky nevyužiteľné pozemky, ak súčasne nepredstavujú biotop chránených druhov rastlín, alebo živočíchov a ak tým nie sú ohrozené záujmy ochrany prírody podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, a vykonať ich prevod do lesného pôdneho fondu,
  - 2.2.7. zosúladiť stav evidencie pozemkov s ich skutočným stavom – prevod zalesnených nelesných pozemkov do lesného pôdneho fondu,
  - 2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,
  - 2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu TTP v súlade s udrzaním ekologickej stability

územia a zachovania krajinného rázu,

2.2.10. stabilizovať výmeru najkvalitnejších pôd a ich ochranu uskutočňovať ako ochranu hospodársko-sociálneho potenciálu štátu aj ako súčasť ochrany prírodného a životného prostredia.

2.3. priemysel, ťažba a stavebníctvo

2.3.1. pri rozvoji priemyslu podporovať a uprednostňovať princíp rekonštrukcie, sanácie a intenzifikácie využívania existujúcich priemyselných zón, areálov a plôch, prípadne aj objektov,

2.3.2. podporovať rozvoj súčasnej odvetvovej štruktúry priemyselnej výroby s orientáciou najmä na sústavnú modernizáciu technologických procesov a zariadení šetriacich prírodné zdroje, ktoré znížia množstvo vznikajúcich odpadov znečisťovanie životného prostredia, prípadne budú odpady zhodnocovať, znižovanie výrobných nákladov a energetickej náročnosti výroby, zvyšovanie miery finalizácie, kvality a úžitkových parametrov výrobkov,

2.4. regionálny rozvoj

2.4.3. revitalizovať územia existujúcich priemyselných areálov,

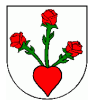
2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,

2.4.9. zabezpečiť v záujme rozvoja vidieka v horských a podhorských oblastiach so sťaženými prírodnými podmienkami primeranú životnú úroveň a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom podpory vybraných centier s využitím ich prírodného, demografického a kultúrno-historického potenciálu v prospech rozvoja vidieckych oblastí.

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

3.3. utvárať územno-technické predpoklady na rozvoj všetkých aktuálnych foriem domácej a medzinárodnej turistiky v sídlach a rekreačných útvaroch modernizáciou jestvujúcej a budovaním novej obslužnej, relaxačnej a športovej vybavenosti v zastavanom území a nadväzujúcich priestoroch, na významných medzinárodných a regionálnych cestných trasách kraja a na cykloturistických trasách všetkých kategórií

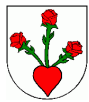
3.6. rozvíjať podmienky na rekreáciu a turistiku v plnom súlade so záujmami ochrany prírody a prírodných zdrojov, preorientovať ťažisko rozvoja rekreácie z voľnej krajiny do obcí s potrebným potenciálom atraktivít a vybavenosti

- 3.7. zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Muránska planina, Národného parku Veľká Fatra, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinskej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.
- 3.8. umiestňovať novú rekreačnú vybavenosť do urbanizovaného prostredia obcí a jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky v ostatných chránených územiach; vo voľnej krajine umiestňovať len zariadenia športovo-relaxačnej vybavenosti, ak to podmienky ochrany prírody a zdrojov prírody umožňujú
- 3.11. pri rozvoji rekreácie a turizmu na území chránených území a ich ochranných pásiem rešpektovať návštevný poriadok príslušného chráneného územia, platný v čase prípravy a realizácie rozvojových zámerov.
- 3.17. podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu

- 4.5. rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja
- 4.7. uplatňovať pri hospodárskom využívaní území začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky ustanovené
  - 4.7.3. zákonom Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu pre poľnohospodárske ekosystémy v kategóriách podporujúcich a zabezpečujúcich ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),
- 4.8. zosúlaďovať trasovanie dopravnej a technickej infraštruktúry s prvkami ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť.
- 4.10. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).
- 4.11. zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

- 5.5. zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.
- 5.14. rešpektovať pri rozvoji územia význam a hodnoty jeho kultúrno-historických daností v nadväznosti na všetky zámery v sociálno-ekonomickom rozvoji.

6. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

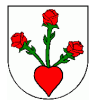
- 6.1. v oblasti rozvoja cestnej infraštruktúry
  - 6.1.8. rekonštruovať a vybudovať cestu I/66 v úseku Slovenská Ľupča - Brezno, nová trasa s obchvatom obcí a mesta Brezno,
- 6.2. v oblasti rozvoja železničnej infraštruktúry
  - 6.2.5. zlepšovať nevyhovujúcu dopravnú dostupnosť územia Pohronia a spojenia územia kraja s východným Slovenskom zlepšovaním územných a stavebnotechnických parametrov trate nadregionálnej úrovne Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany s výhľadovou elektrifikáciou trate v celej dĺžke ťahu na území Banskobystrického kraja,

8. V oblasti sociálnej infraštruktúry

- 8.3.3. podporovať vybrané zariadenia sociálnej starostlivosti na regionálnej úrovni.
- 8.3.4. podporovať vytvorenie siete domácej ošetrovateľskej starostlivosti a starostlivosti o dlhodobo chorých a zdravotne ťažko postihnutých.

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

- 9.4. vytvoriť územno-technické predpoklady pre rozvoj a budovanie potrebnej kapacity zariadení na zhodnocovanie, zneškodňovanie, zber a iné nakladanie s odpadmi
- 9.5. usmerňovať cieľové smerovanie nakladania s odpadmi, budovanie nových zariadení na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov a budovanie zariadení na iné nakladanie s odpadmi v území v súlade s Programami odpadového hospodárstva.
- 9.6. Zabezpečiť na území Banskobystrického kraja lokality pre výstavbu zariadení na zneškodňovanie, zhodnocovanie a kompostovanie odpadov.
- 9.7. sanovať skládky odpadov, ktoré sú rizikovými z hľadiska ohrozenia kvality životného prostredia.

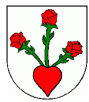

Príloha č. 2

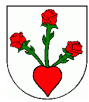
Zdroje financovania PHSR obce Nemecká na roky 2008-2013

Štrukturálne fondy EÚ

NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC SR 2007 -2013	
Regionálny operačný program	
Prioritná os 1 - Infraštruktúra vzdelávania	
Opatrenie 1.1. Infraštruktúra vzdelávania	
Aktivita 1.1.1. Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich zariadení	
Aktivita 1.1.2. Obstaranie vybavenia vrátane IKT vybavenia	
Prioritná os 2 – Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately	
Opatrenie 2.1. – Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately	
Aktivita 2.1.1. Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich zariadení	
Aktivita 2.1.2. Budovanie nových zariadení	
Aktivita 2.1.3. Obstaranie vybavenia vrátane IKT vybavenia	
Prioritná os 3 - Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu	
Opatrenie 3.1. - Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov	
Aktivita 3.1.1. Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich pamäťových a fondových inštitúcií	
Aktivita 3.1.2. Obnova nevyužívaných nehnuteľných kultúrnych pamiatok na rozšírenie činnosti pamäťových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni v územiach, ktoré sú v Novej stratégii cestovného ruchu SR do roku 2013 identifikované ako územia s medzinárodným významom a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategória ako príslušný región	
Aktivita 3.1.3. Obnova nevyužívaných respektíve nevhodne využívaných stavebných objektov evidovaných v registri hmotných kultúrnych pamiatok nehnuteľných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve verejného sektora, ktoré je možné v odôvodnených a výnimočných prípadoch realizovať aj za účelom udržateľného využitia stavebných objektov na kultúrno-spoločenské a osvetové účely a to výlučne v obciach identifikovaných ako tzv. "póly rastu"	
Aktivita 3.1.4. Revitalizácia prilahlých historických parkov v areáli nehnuteľných kultúrnych pamiatok v nadväznosti na aktivity 3.1.2. a 3.1.3.	
Aktivita 3.1.5. Obstaranie vybavenia vrátane IKT vybavenia	

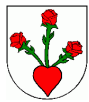

Opatrenie 3.2. - Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu
Aktivita 3.2.1. Podpora verejnej infraštruktúry cestovného ruchu (parkoviská, cyklotrasy, orientačné tabule, chodníky, verejné sociálne zariadenia, odpočívadlá, lyžiarske bežecké trate a pod.) priľahlej ku komplexným strediskám CR s celoročným využitím v územiach, ktoré sú v Novej stratégii cestovného ruchu SR do roku 2013 identifikované ako územia s medzinárodným významom a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategória ako príslušný región
Aktivita 3.2.2. Vytváranie a podpora existujúcich turisticko-informačných kancelárií (TIK) v územiach, ktoré sú v Novej stratégii cestovného ruchu SR do roku 2013 identifikované ako územia s medzinárodným významom a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategória ako príslušný región
Aktivita 3.2.3. Podpora aktivít zameraných na propagáciu regiónov a kľúčových foriem CR v územiach, ktoré sú v Novej stratégii cestovného ruchu SR do roku 2013 identifikované ako územia s medzinárodným významom a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategória ako príslušný región (podpora prezentácie cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni doma i v zahraničí)
Aktivita 3.2.4. Podpora budovania partnerstiev medzi aktérmi CR a regionálnych klastrov (na úrovni samospráv a súkromného sektora)
Aktivita 3.2.5. Podpora tvorby ucelenej ponuky produktov CR s dôrazom na efektívne využitie prírodného a kultúrneho potenciálu, kultúrno-poznávacieho CR, kúpeľného a mestského CR
Prioritná os 4 – Regenerácia sídiel
Opatrenie 4.1. – Regenerácia sídiel
Aktivita a.) Aktivita samostatne dopytovo orientovaných projektov
Aktivita b.) Integrované projekty rozvoja mestských oblastí
Aktivita c.) Projekty rozvoja obcí s rómskymi osídleniami vo vidieckom prostredí
Aktivita d.) Neinvestičné projekty
Opatrenie 4.2. Infraštruktúra nekomerčných záchranných služieb
Aktivita 4.2.1. Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich zariadení
Aktivita 4.2.2. Budovanie nových zariadení Hasičského a záchranného zboru - výjazdových staníc HaZZ v Trnave a Košiciach v zmysle identifikovaných potrieb v koncepcii plošného rozmiestnenia síl ...
Aktivita 4.2.3. Obstaranie vybavenia vrátane IKT vybavenia okrem dopravných prostriedkov
Aktivita 4.2.4. Obstaranie vybavenia povodňovej záchrannej služby zriadenej HaZZ
Prioritná os 5 – Regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obsluhu regiónu
Opatrenie 5.1. – Regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obsluhu regiónu
Aktivita 5.1.1. Rekonštrukcia a modernizácia úsekov ciest II. a III. triedy vrátane rekonštrukcie a budovania dopravných subsystémov

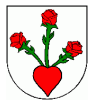

Aktivita 5.1.2. Budovanie nových úsekov ciest II. a III. triedy vrátane rekonštrukcie a budovania dopravných subsystémov v preukazateľne odôvodnených a výnimočných prípadoch za účelom odstránenia identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom na environmentálny a bezpečnostný aspekt

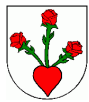
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	
Prioritná os - 1. Podpora rastu zamestnanosti	
Opatrenie 1.1. Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti	
Aktivita 1.1.1 Opatrenia aktívnej politiky trhu práce a podpory zamestnanosti	
Aktivita 1.1.2 Aktivity zamerané na modernizáciu verejných služieb zamestnanosti	
Aktivita 1.1.3 Aktivity zamerané na zlepšovanie mobility za prácou	
Aktivita 1.1.4 Aktivity zamerané na zvyšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	
Opatrenie 1.2 Podpora tvorby a udržiavania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania	
Aktivita 1.2.1 Podpora adaptability podnikov, podnikateľov, podnikateľských združení a regiónov	
Aktivita 1.2.2 Podpora integrovaných projektov na úrovni regiónov a SR	
Aktivita 1.2.3 Podpora cielených služieb pre podniky/ zamestnávateľov a SZČO	
Aktivita 1.2.4 Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane podpory vytvárania nových pracovných miest v nových podnikoch a samozamestnania	
Prioritná os - 2. Podpora sociálnej inklúzie	
2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	
Aktivita 2.1.1 Podpora zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti	
Aktivita 2.1.2 Aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu násilia ako bariéry vstupu a udržiavania sa na trhu práce	
Aktivita 2.1.3 Aktivity zamerané na podporu komunitnej práce a na vyvolanie a podporovanie zmeny v rámci miestnych spoločenstiev a senzibilizačné aktivity	
Aktivita 2.1.4 Podpora zvyšovania profesionality výkonu a budovanie ľudských kapacít v oblasti sociálnej inklúzie	
2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	

Aktivita 2.2.1 Programy vzdelávania a prípravy pre trh práce znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie s výrazným zacielením na osoby vzdialené od trhu práce s osobitným zreteľom na osoby z marginalizovaných rómskych komunít
Aktivita 2.2.2 Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a príslušníkov marginalizovaných skupín (t.j. cieľovej skupiny pre túto rámcovú aktivitu)
Aktivita 2.2.3 Programy druhej šance umožňujúce ukončenie základnej resp. strednej školy, získanie odborných zručností formou zamestnaneckej praxe s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
Aktivita 2.2.4 Programy zamerané na poskytovanie služieb zamestnanosti a vzdelávania pre zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním s osobitným zreteľom na starších zamestnancov a zamestnancov s nízkym vzdelaním
Aktivita 2.2.5 Podpora mechanizmov predchádzania a eliminácie rodovej nerovnosti na trhu práce
2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
Aktivita 2.3.1 Podpora uľahčenia vstupu a udržania sa na trhu práce pre osoby s rodinnými povinnosťami
Aktivita 2.3.2 Aktivity zamerané na udržanie kontaktu s pracoviskom a profesionálnych zručností počas neprítomnosti na trhu práce z dôvodu plnenia rodinných povinností
Aktivita 2.3.3 Aktivity zamerané na rozširovanie podporných služieb pre zamestnancov s rodinnými povinnosťami
Aktivita 2.3.4 Podpora udržania osôb s rodinnými povinnosťami na trhu práce poskytovaním inovatívnych programov zo strany zamestnávateľov
Prioritná os 4 „Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy“
Opatrenie 4.1 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami
Aktivita 4.1.1 Podpora rozvoja ľudských zdrojov a zlepšenia kvality služieb poskytovaných verejnou správou
Aktivita 4.1.2 Podpora fungovania inštitúcií na pro klientsky orientovaný systém v rámci ďalšieho vzdelávania
Aktivita 4.1.3 Podpora rozvoja ľudských zdrojov a zlepšenia kvality služieb poskytovaných neziskovými organizáciami
Opatrenie 4.2 Zavedenie systémov riadenia kvality vo verejnej správe pre MVO v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky
Aktivita 4.2.1 Vykonávanie komplexných auditov pred zavedením systému riadenia kvality
Aktivita 4.2.2 Výber systému riadenia kvality v podmienkach organizácie
Aktivita 4.2.3 Zavedenie a aplikovanie systému riadenia kvality

OP Vzdelávanie	
Prioritná os 1 - Reforma systému vzdelávania a odbornej prípravy	
Opatrenie 1.1. Premena tradičnej školy na modernú,	
Aktivita 1.1.1	Podpora reformy a rozvoj všeobecného a odborného vzdelávania na ZŠ a SŠ
Aktivita 1.1.2	Podpora výchovného a kariérového poradenstva na ZŠ a SŠ
Aktivita 1.1.3	Podpora prípravy učiteľov a ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov
Aktivita 1.1.4	Podpora systému otvorenej školy
Aktivita 1.1.5	Podpora a rozvoj nástrojov hodnotenia výchovno-vzdelávacích činností škôl a školských zariadení
Prioritná os 2 - Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja ľudských zdrojov	
Opatrenie 2.1. Podpora ďalšieho vzdelávania	
Aktivita 2.1.1.	Zvyšovanie kvality ďalšieho vzdelávania
Aktivita 2.1.2.	Rozvoj ľudských zdrojov v ďalšom vzdelávaní
Aktivita 2.1.3.	Podpora učiacich sa regiónov a vytvárania sietí v ďalšom vzdelávaní
Aktivita 2.1.4.	Podpora ďalšieho vzdelávania v jednotlivých sektoroch
Aktivita 2.1.5.	Uľahčenie prístupu k ďalšiemu vzdelávaniu
Aktivita 2.1.6.	Podpora diverzifikácie foriem financovania ďalšieho vzdelávania
Aktivita 2.1.7.	Rozvoj kľúčových kompetencií prostredníctvom ďalšieho vzdelávania
Aktivita 2.1.8.	Zlepšenie priechodnosti medzi sektormi a úrovňami formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania
Opatrenie 2.2 Podpora ďalšieho vzdelávania v zdravotníctve	
Aktivita 2.2.1.	Doplnenie systému zdravotníctva o kvalifikovaných odborníkov
Aktivita 2.2.2.	Zvýšenie ďalších zručností pracovníkov v zdravotníctve v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
Aktivita 2.2.3.	Školiace aktivity súvisiace so zavádzaním nových technológií, prístrojov a zariadení
Aktivita 2.2.4.	Tvorba a aktualizácia vzdelávacích programov
Aktivita 2.2.5.	Rozvoj nových foriem ďalšieho vzdelávania v zdravotníctve
Prioritná os 3 - Podpora vzdelávania osôb s osobitými vzdelávacími potrebami	
3.1. Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít	
Aktivita 3.1.1.	Podpora prístupu príslušníkov MRK k vzdelávaniu na všetkých stupňoch škôl
Aktivita 3.1.2.	Podpora individuálneho prístupu a rozvoj alternatívnych foriem a nástrojov vyučovania
Aktivita 3.1.3.	Ďalšie vzdelávanie príslušníkov MRK

Aktivita 3.1.4. Ďalšie vzdelávanie osôb a podpora spolupráce inštitúcií pracujúcich v oblasti integrácie príslušníkov MRK do spoločnosti h

3.2. Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb s osobitými vzdelávacími potrebami

Aktivita 3.2.1. Podpora prístupu osôb s osobitými vzdelávacími potrebami k vzdelávaniu na všetkých stupňoch škôl

Aktivita 3.2.2. Podpora individuálneho prístupu a rozvoj alternatívnych foriem a nástrojov vyučovania

Aktivita 3.2.3. Ďalšie vzdelávanie osôb s osobitými vzdelávacími potrebami

Aktivita 3.2.4. Ďalšie vzdelávanie osôb a podpora spolupráce inštitúcií pracujúcich v oblasti integrácie občanov s osobitými vzdelávacími potrebami do spoločnosti

OP Zdravotníctvo

Prioritná os - 2. Podpora zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám

Opatrenie 2.1. Rekonštrukcia a modernizácia zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Aktivita 2.1.1. Modernizácia, rekonštrukcia, budov

Aktivita 2.1.2. Dodávka zdravotníckej techniky – high technology

Aktivita 2.1.3. Dodávka a výmena morálne zastaraného IT a iného prístrojového vybavenia - štruktúrovaná kabeľáž

OP Informatizácia spoločnosti

Prioritná os 1 - Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb

Opatrenie 1.2 Elektronizácia verejnej správy na miestnej a regionálnej úrovni

1. 1. Rozvoj zdieľaných služieb eGovernmentu na regionálnej a miestnej úrovni

1.2. Rozvoj špecializovaných služieb eGovernmentu na regionálnej a miestnej úrovni

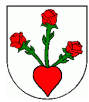
Prioritná os 2 - Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry

Opatrenie 2.1 Zlepšenie systémov získavania, spracovania a ochrany obsahu zo zdrojov pamäťových a fondových inštitúcií

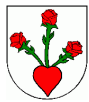
Opatrenie 2.2 Digitalizácia obsahu pamäťových a fondových inštitúcií, archivovanie a sprístupňovanie digitálnych dát

Prioritná os 3 - Zvýšenie prístupnosti k širokopásmovému internetu

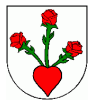
3.1 Rozvoj a podpora trvaloudržateľného využívania infraštruktúry širokopásmového prístupu

OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	
Prioritná os 1 Inovácie a rast konkurencieschopnosti	
Opatrenie 1.1. Inovácie a technologické transfery	
Aktivita 1.1.1	Aktivity zamerané na modernizáciu strojov, prístrojov a zariadení, vybavenie skúšobní a technológií s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti a pridanej hodnoty vrátane nevyhnutného hardware a software,
Aktivita 1.1.2	Aktivity zamerané na modernizáciu strojov, prístrojov a zariadení, s cieľom znižovania a odstraňovania negatívnych vplyvov priemyslu a služieb na životné prostredie vrátane nevyhnutného hardware a software,
Aktivita 1.1.3	Malé stavebné úpravy, rekonštrukcia prevádzkových priestorov súvisiace s inováciou, ktoré výhradne úzko súvisia so zabudovaním nových strojov, prístrojov a zariadení, výrobných postupov a technológie (do oprávnených aktivít nespádajú ako oprávnené náklady rekonštrukcie budov a výstavba nových priestorov);
Aktivita 1.1.4	Podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania,
Aktivita 1.1.5	Účasť slovenských výrobcov na veľtrhoch a výstavách v SR a v zahraničí, na medzinárodných obchodných misiách a konferenciách, účasť podnikateľov na subkontrakčných veľtrhoch,
Aktivita 1.1.6	Vývoj a zavádzanie aplikácií elektronického obchodu,
Aktivita 1.1.7	Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov	
Aktivita 1.2.1.	Výstavba a revitalizácia infraštruktúry hnedých priemyselných parkov; (podpora rekonštrukcie a modernizácie bývalých priemyselných a podnikateľských lokalít pre ďalšie trvalo udržateľné investície na sanáciu a obnovu verejnej infraštruktúry podporujúce podnikanie),
Aktivita 1.2.2.	Budovanie infraštruktúry zelených priemyselných parkov – výnimočne s veľkým socio-ekonomickým dopadom pre región po odsúhlasení MH SR,
Aktivita 1.2.3.	Výstavba a vybavenie hmotnej infraštruktúry (rekonštrukcia, alebo výstavba budov a technologických priestorov vrátane sietí),
Aktivita 1.2.4.	Iné aktivity nešpecifikované súvisiace s projektom
Aktivita 1.2.5.	Realizácia projektu pre ochranu spotrebiteľa,
Aktivita 1.2.6.	Ďalšie oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 1.3 Podpora inovačných aktivít v podnikoch	
Aktivita 1.3.1	Podpora v priemysle zameraná na systematické získavanie nových poznatkov a ich praktické využitie pri vývoji nových výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb alebo pri podstatnom zdokonalení existujúcich výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb (vrátane špecializovaného poradenstva pri vypracovávaní dokumentácie kvality v procese riadenia kvality, pri implementácii systémov manažérstva kvality),
Aktivita 1.3.2.	Podpora inovácií v priemysle a službách, usmernenie výsledkov výrobného výskumu do plánu, projektu, úpravy alebo návrhu nového, zmeneného alebo vylepšeného výrobku, postupu alebo služby určených na predaj alebo prenájom a ich systematické využívanie pri výrobe materiálov, zariadení, systémov, metód a postupov. Výstupom tohto procesu môže byť aj zhotovenie prvého nekomerčného prototypu a jeho overenie (vrátane výroby skúšobných stavov); analýza uskutočniteľnosti, tvorba konštrukčnej dokumentácie

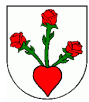
vrátane zakúpenia výpočtových a konštrukčných hardware a software na riadenie dát,
Aktivita 1.3.3. Technické štúdie realizovateľnosti – analýza napr. technických riešení na úrovni patentov a úžitkových vzorov, inovatívnych aktivít z ekonomického, technického a technologického aspektu realizovateľnosti v praxi,
Aktivita 1.3.4. Príprava a budovanie systémov manažérstva kvality a externého predcertifikačného a certifikačného procesu súvisiaceho so zavádzaním systému manažérstva kvality. Oprávnenými projektmi sú projekty zamerané na zavádzanie systémov manažérstva kvality v súlade s medzinárodnými normami ISO 9000, ISO 14000, EMAS, VDA, BS, QS, Správnej výrobnéj praxe, Správnej laboratórnej praxe, HACCP a ISO/TS 16 949, prípadne ďalších systémov, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť podnikateľov v podporovaných oblastiach,
Aktivita 1.3.5. Podpora predcertifikačného auditu pre overenie stavu, v akom sa podnik nachádza po príprave, t.j. po absolvovaní školení, odborného poradenstva a konzultáciách,
Aktivita 1.3.6. Podpora projektov spojených s priemyselno-právnou ochranou vynálezov, úžitkových vzorov, ochranných známok a dizajnov na Slovensku a v zahraničí,
Aktivita 1.3.7. Podpora projektov spojených s uplatňovaním nových metrologických postupov a harmonizáciou systémov kalibrácie,
Aktivita 1.3.8. Podpora projektov spojených so získaním akreditácie a certifikácie na Slovensku a v zahraničí,
Aktivita 1.3.9. Podpora účasti slovenských výrobcov na zasadnutiach technických komisií európskych a medzinárodných normalizačných organizácií,
Aktivita 1.3.10. Podpora projektov na tvorbu nových a aplikovaných technických noriem do praxe,
Aktivita 1.3.11. Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Prioritná os 2 Energetika
Opatrenie 2.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike
Aktivita 2.1.1. Úspory energie vo všetkých oblastiach priemyslu a služieb vrátane izolácie stavebných objektov za účelom zlepšenia ich tepelno-technických vlastností,
Aktivita 2.1.2. Vysokoúčinná kombinovaná výroba elektriny a tepla,
Aktivita 2.1.3. Využívanie obnoviteľných energetických zdrojov, tzn. výstavba, modernizácia alebo rekonštrukcia: malých vodných elektrární, zariadení na energetické využitie biomasy, bioplynu, zariadení na výrobu biopalív a bioplynu, zariadení na využitie slnečnej energie, zariadení na využitie geotermálnej energie,
Aktivita 2.1.4. Rekonštrukcia a modernizácia existujúcich energetických zdrojov na báze fosílnych palív za účelom zvýšenia účinnosti zariadení alebo za účelom využívania obnoviteľných zdrojov energie,
Aktivita 2.1.5. Rekonštrukcia existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla (napr. zlepšenie izolácie potrubných rozvodov, zavádzanie systémov na sledovanie úniku tepla, rekonštrukcia odovzdávajúcich staníc tepla a iné),
Aktivita 2.1.6. Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 2.2 Budovanie a modernizácia verejného osvetlenia pre mestá a obce a poskytovanie poradenstva v oblasti energetických úspor
Aktivita 2.2.1. Aktivity spojené s budovaním a modernizáciou verejného osvetlenia pre obce a mestá (verejný sektor),
Aktivita 2.2.2. Individuálny projekt na podporu osvetly poskytovanej SIEA v rámci efektívneho využívania energií a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vrátane zvýšenia

informovanosti širokej verejnosti.
Prioritná os 3 Cestovný ruch
Opatrenie 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu
Aktivita 3.1.1. Podpora budovania mikroinfraštruktúry k strediskám CR, t.j. najmä mikroinfraštruktúry, ktorá sama o sebe neprodukuje zisk (parkoviská, inžinierske siete, verejné sociálne zariadenia, odpočívadla, orientačné tabule a pod.),
Aktivita 3.1.2. Výstavba nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu (napr. obnova kúpeľníctva, doplnkové a športové služby, kúpaliská, lyžiarske lanovky a vleky, využitie banských diel na CR, využitie lokalít priemyselného dedičstva pre cestovný ruch, atď.),
Aktivita 3.1.3. Vytváranie nových atrakcií v regiónoch (napr. areálov pre športovcov či už letných alebo zimných, atď.),
Aktivita 3.1.4. Podpora obnovy pamiatkových území, tematických kultúrnych trás a rekonštrukcia kultúrnych a historických objektov a zariadení so zámerom ich využitia na účely cestovného ruchu; zahrňujúcich aj lokality UNESCO zapísané, ale aj navrhované na zápis do zoznamu UNESCO,
Aktivita 3.1.5. Podpora manažmentu voľného času,
Aktivita 3.1.6. Podpora výstavby a obnovy lyžiarskych tratí, vodných mól, prístavísk a pod.,
Aktivita 3.1.7. Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 3.2 Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska
Aktivita 3.2.1. Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu - pokračovania v tvorbe Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu, zber informácií do NUTIS-u TIK-mi, vytváranie a činnosť turisticko-informačných kancelárií a pod.,
Aktivita 3.2.2. Tvorba informačných a prezentačných materiálov, účasť na propagačných a prezentačných aktivitách cestovného ruchu, podpora prezentácie SR v zahraničí ako atraktívnejuristickej destinácie, a pod.

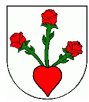
Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013
Os 3. Kvalita života vo vidieckych oblastiach
3.1. Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku
3.2. Podpora vzdelávacích aktivít
3.3. Obnova a rozvoj obcí
Os 4. Leader

Štátne zdroje SR

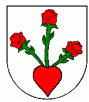
NÁRODNÉ DOTÁCIE A GRANTY	
Dotácia na zabezpečenie verejnoprospešných služieb podľa výnosu Ministerstva financií SR č. 26825/2005 – 441 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky (z výťažku lotérií).	
Podpory na jednotlivé účely z prostriedkov Štátneho fondu rozvoja bývania podľa Nariadenia vlády č. 637/2004 Z.z. (podľa § 16 ods. 1 zákona č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov).	
Dotácie na osobitné účely.	
- financovanie významných investícií schválených vládou,	
* záujmové združenie právnických osôb na obstaranie dlhodobého hmotného a nehmotného majetku vzťahujúceho sa na zriadenie nového podniku, rozšírenie existujúceho podniku alebo začatie činnosti, ktorá si vyžaduje podstatnú zmenu vyrábaných tovarov alebo zmenu výrobného procesu v existujúcom podniku, a to pomocou racionalizácie, diverzifikácie alebo modernizácie, o ktorých rozhodla vláda,	
* obec	
Dotácie pre občianske združenia ktorého činnosť je zameraná na sociálnu oblasť, na podporu rozvoja sociálnej starostlivosti a sociálnej pomoci, na humanitnú starostlivosť, na výkon osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi, na stravu a školské potreby, na motivačný príspevok podľa výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 3749/2005-II/1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.	
Národné projekty zamestnanosti v zmysle zákona č. 5/2004 Z.z o službách zamestnanosti.	
- v rámci národných projektov realizovaných Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa jedná zväčša o nárokové príspevky prideľované jednotlivcom, tzv. konečným užívateľom.	
- nenávratné finančné príspevky podľa §§ 49,50,56,57,59 a 60 alebo výzvy podľa § 54 zákona NR SR č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti). –	
v súlade so SCHÉMOU POMOCI DE MINIMIS na podporu zamestnanosti, evidovanou a schválenou Ministerstvom financií SR pod číslom Schéma DM – 1/2007	
Národný program rozvoja športu	
- podprogram 02601 - šport pre všetkých a záujmová činnosť na školách,	
Grantový systém Ministerstva kultúry SR podľa Výnosu č. MK-12947/05-/30493 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.	

a) tvorby a šírenia kultúrnych hodnôt, b) ochrany a rozvoja kultúrneho dedičstva, c) zahraničných kultúrnych aktivít a medzinárodných kultúrnych aktivít celoslovenského významu, d) kultúrnej tvorivosti a voľnočasových kultúrnych aktivít, e) vzdelávacích programov v kultúre, f) rozvoja kultúry národnostných menšín, g) kultúrnych aktivít zdravotne postihnutých alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva.
Ministerstvo školstva SR - Programy finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2009 - 2011
Adam 1, 2, 3
Úrad splnomocnenkyne pre Rómske komunity
Grantová schéma
Úrad vlády SR
Projekty pre Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov

Iné zahraničné zdroje

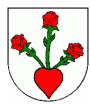
NADNÁRODNÉ PROGRAMY
Finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus
Blokový grant pre environmentálne mimovládne organizácie (EMVO)
<ul style="list-style-type: none"> - Podpora trvalo udržateľného rozvoja - Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva - Rozvoj ľudských zdrojov - Zdravie a starostlivosť o deti - Regionálna politika a cezhraničné aktivity
Blokový grant v sociálnej oblasti -
a) pomoc rodinám a deťom v núdzi a/alebo v krízových situáciách, b) pomoc mladým ľuďom a dospelým pri stimulácii ich ďalšieho rozvoja, c) inštitucionálny rozvoj MVO poskytujúcich sociálne a komunitné služby
Blokový grant pre MVO
I. Priorita: podpora ochrany ľudských práv II. Priorita : podpora práva na rovnaké zaobchádzanie III. Priorita: posilnenie súdnictva IV. Priorita: posilnenie multikultúrneho prostredia
International Visegrad Fund
Strategické granty
Štandardné granty
Malé granty
Komunitárne programy EÚ

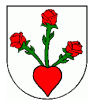
Culture programme 2007 – 2013
<ul style="list-style-type: none"> - podporiť medzinárodnú mobilitu pracovníkov v kultúrnom sektore - zvýšiť medzinárodnú cirkuláciu pracovníkov a kultúrnych a umeleckých produktov, - zlepšiť interkultúrny dialóg
Program Spoločenstva v oblasti zamestnanosti a sociálnej solidarity – Progress
<ul style="list-style-type: none"> - zamestnanosť - sociálna ochrana a začlenenie - pracovné podmienky - antidiskriminácia - rovnosť pohlaví
EURES (European Employment Services) – (Európske služby zamestnanosti)
Programme of Community Action in the field of Public Health (2003-2008) – (Akčný program Spoločenstva v oblasti verejného zdravia (2003-2008))
Interreg IV C
Regionálne iniciatívy (interregionálne kooperačné projekty)
Europe for citizens Programme 2007 – 2013
<ul style="list-style-type: none"> - aktívne európske občianstvo: účasť a demokracia v Európe; - interkultúrny dialóg; - občianska prosperita v Európe: zamestnanosť, sociálna kohézia a trvalý rozvoj;
Program Mládež v akcii 2007-2013
Akcia 1. Mládež pre Európu
Akcia 2. Európska dobrovoľnícka služba
Akcia 3. Mládež vo svete
Akcia 4. Systémy podpory mládeže
Akcia 5. Podpora pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže
Central Europe

Iné malé granty

MALÉ GRANTY		
Citibank	Komunitný rozvoj,	vzdelávanie v oblasti finančného vzdelávania mladých ľudí a znevýhodnených skupín. Chce im umožniť získať praktické informácie z oblasti účtovníctva, investovania, finančného manažmentu a podobne.
	Vzdelávanie	podpora projektom verejnoprospešného charakteru, ktoré riešia skutočné potreby komunity v danom regióne a sú realizovateľné pomocou dobrovoľnej práce čo najväčšieho počtu ľudí
Nadácia pre deti Slovenska	Hodina deťom	kvalita života, maldých ľudí a detí, podpora organizácií a spolupráce
Slovensko-český ženský fond	Proti násiliu páchanému na ženách	vytvorenie lokálnych a regionálnych koalícií proti násiliu s cieľom zainteresovať do riešenia problému násilia páchaného na ženách aktérov verejnej a štátnej správy, vytvorenie stratégií pre udržateľné financovanie služieb poskytovaných ženám, na ktorých bolo páchané násilie, preventívne programy proti násiliu páchaného na ženách, zlepšenie kvality poskytovaných služieb.

Konto Orange	Šanca pre Váš región	podpora aktívnych občanov pre rozvoji svojho regiónu, obce
	Hľadá sa dobrý nápad	oživenie kultúrneho či športového života mladých ľudí, príležitostí na neformálne vzdelávanie či dobrovoľnícke aktivity
	Vykročíme si v ústrety	podpora zmysluplného trávenia voľného času ľudí s postihnutím ako aj vytvorenie priestoru na prezentáciu ich zručností, schopností a nadania.
Centrum pre filantropiu Baunit	Tu sa nám páči tu chceme žiť	účasť ľudí, ktorí v danej lokalite bývajú alebo pracujú, ich ochota pomôcť pri premene verejného priestranstva svojou dobrovoľníckou prácou, materiálnou pomocou, myšlienkami, nápismi
Nadácia Pontis a T-mobile	Hľadáme ďalší zmysel - pre zamestnanie	odborná asistencia pri umiestňovaní zdravotne postihnutých na trhu práce
	Hľadáme ďalší zmysel - pre talent	projekty na rozvoj talentu detí a mládeže so zmyslovým postihnutím
	Zamestnanecký grantový program Accenture	zvýšenie kvality života v miestnych komunitách, kde žijú alebo pôsobia zamestnanci Accenture
Nadácia pre deti Slovenska	Raz Ročne Spoločne!!!	umožniť zdravotne postihnutým deťom a mladým ľuďom prekonať následky zdravotného znevýhodnenia a napomáhať ich sociálnej a výchovno-vzdelávacej integrácii.
Nadácia Ekopolis	Živé chodníky 2008	bodovanie a oprava turistických trás a informačných turistických panelov
	Ľudia pre stromy	výsadba prirodzených, vhodných drevín, oživovanie krajiny plošnou a vertikálnou zeleňou, ktorá zvyšuje estetickú hodnotu územia, rovnako i záchranu vzácnych stromov, obnovu parkov, výsadbu zelene v okolí škôl, vo verejných záhradách a zveľaďovanie zelených plôch.
	Greenways 2008	<ul style="list-style-type: none"> - budovanie trás pre chodcov, cyklistov, lyžiarov, bežcov, vozíčkarov, vodákov atď. (technické a terénne úpravy, spevnenie povrchu, drobné stavby a konštrukcie a pod.); - vertikálne a horizontálne značenie trás (na stĺpikoch, na stromoch v lesoparku/parku a pod; na asfalte a pod., s rešpektovaním relevantných noriem a predpisov); - slávnostné otvorenie greenway.
SOCIA	ING Šanca pre deti	<ul style="list-style-type: none"> - zvyšovanie kvality poskytovaných výchovno-vzdelávacích a iných služieb pre zdravotne znevýhodnené deti navštevujúcich základné alebo materské školy - vytváranie podmienok pre zvyšovanie počtu integrované vzdelávané deti so zdravotným znevýhodnením na Slovensku
	Pomoc pre rodiny	<ul style="list-style-type: none"> podporuje aktivity zamerané na zlepšenie podmienok života detí so zdravotným postihnutím alebo dlhodobo chorých detí a mládeže do 25 rokov - špeciálne kompenzačné alebo rehabilitačné pomôcky, - operácie a iné komplikované zdravotnícke úkony
Stredoeurópska nadácia - CEF	Škola, ktorej to myslí	cieľom projektu je naučiť žiakov namiesto pasívneho memorovania veľkého množstva učiva, ktoré aj tak rýchlo zabudnú, aktívne získavať informácie, vedieť ich správne spracovať a cielene využívať v praxi. Projekt ponúka učiteľom inovačné metódy na dosiahnutie tohto cieľa.
	Podpora výstavby viacúčelových ihrísk	výstavbu viacúčelového ihriska s rozmermi minimálne 33 x 18m, s umelým trávnatým povrchom, ktoré sa budú môcť využívať celoročne, nezávisle od počasia, minimálne na 3 druhy športov z nasledovných druhov športov: futbal, hádzaná, basketbal, volejbal, tenis, nohejbal
	Vážime si kultúru a umenie	prispieť k prelomeniu geografických, kultúrnych a finančných bariér, ktoré bránia umelcom a manažérom kultúry v spolupráci na území stredoeurópskeho regiónu. V rámci programu budú uprednostnené medzinárodné projekty, ktoré spĺňajú kritériá kreativity, kooperácie a kontinuity.

Nadácia SPP	Mimo grantových výziev	kultúra, sociálne projekty, podpora zdravia,
	Opora 2008	vzdelávanie a integrácia sociálne znevýhodnených skupín
Nadácia otvorenej spoločnosti (OSF)	Podpora inovatívnych projektov	rovnosť príležitostí a rozvoj mimovládneho neziskového sektora
	Harm Reduction	protidrogové aktivity
	East East: Partnerstvo bez hraníc	medzinárodná spolupráca občianskej spoločnosti
	Sme si rovní 3	inovatívne prístupy v boji proti diskriminácii znevýhodnených skupín
	Zdravie Rómov 2008	zlepšenie hygieny, prístupu k zdravotnej starostlivosti a službám a životných podmienok obyvateľov rómskych komunít
	Program malých grantov 2008	aktivity zamerané na posilnenie mechanizmov inklúzie, zodpovednosti a participácie, ako aj na vytváranie partnerstiev s verejným a súkromným sektorom a ostatnými mimovládnymi organizáciami s cieľom podporovať miestne vlastníctvo, prinášať inovatívne riešenia a posilniť aktívnu účasť chudobnej a marginalizovanej populácie.
Nadácia Tatra banky	Pomôžeme	podporuje ľudí, jednotlivcov, alebo inštitúcie (mimovládne organizácie, obce, školy) ktorí sa bez vlastného pričinenia ocitli v núdzovej, kritickej situácii, boli postihnutí katastrofou prírodnou (povodeň, víchrica, zemetrasenie, a pod.), spoločenskou (vojnový konflikt, krádež, a pod.) alebo civilizačnou (požiar, epidemiologické ochorenie, a pod.). O podporu môžu požiadať aj organizácie, ktoré poskytujú primárnu pomoc ľuďom, ktorí sa bez vlastného pričinenia ocitli v núdzovej, kritickej situácii

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čierny Balog na roky 2008-2015

Zhotoviteľ: Prvá rozvojová regionálna a vidieka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív 2008